BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 21
ČÍSLO 2/2013

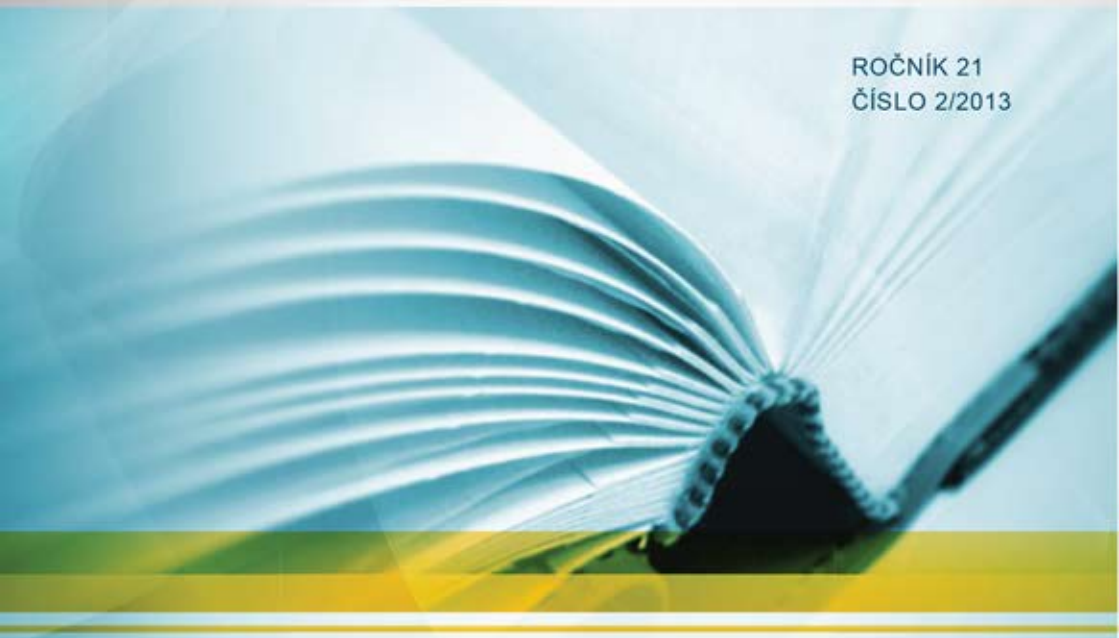

SAK Slovenská asociácia knižníc

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc
Ročník 21 číslo 2/2013

OBSAH / *TABLE OF CONTENTS*

Daniela Džuganová: Naše služby pomáhajú zlepšovať kvalitu života/ *Our services help to improve quality of life* **/3**

ČLÁNKY / *MAIN ARTICLES*

Mária Žitňanská – Ivana Hrubá: Normy a knižnice alebo Strategické smerovanie TK 69 Terminológia. Informácie a Dokumentácia/ *Standards and Libraries or Strategic Planning of the Technical Committee „TK 69". Terminology. Information and Documentation* **/5**

Emília Antolíková: Je benchmarking pre verejnú knižnicu nadštandard?/ *Is benchmarking a special standard for public library?* **/15**

Ondrej Látka: Je potrebný benchmarking pre akademickú knižnicu?/ *Do academic libraries need benchmarking?* **/20**

Daniela Tóthová: Malokarpatská knižnica v Pezinku jubiluje/ *Malokarpatská Library in Pezinok celebrates its anniversary* **/22**

Katarína Šušoliaková: 14. ročník Týždňa slovenských knižníc (18.3. – 24.3.2013)/ *14th Annual Week of Libraries in Slovakia (March 18 – 24 2013)* **/27**

Predstavujeme nových členov SAK / *Introducing New SLA Members*

Melánia Buchlová: Akademická knižnica Paneurópskej vysokej školy/*The Academic Library of Paneuropean University* **/31**

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka/ *Our Survey: A Look on the Library Profession*

Ľudmila Čelková: Knihovníci mi v mnohom pomohli/ *Librarians have helped me in many ways* **/34**

INFORMÁCIE / *INFORMATION*

Kamila Prextová: Noc literatúry 2013/ *Literature Night 2013* **/36**

Benjamína Jakubáčová: Noc literatúry 2013. Európska literatúra v Trnave / *Literature Night 2013. European Literature in Trnava* **/40**

Daša Filčíková: Marec mesiac knihy – Týždeň slovenských knižníc v Novohradskej knižnici/ *March – Book Month – Week of Slovak Libraries in Novohradská Library* **/40**

Viera Ristvejová: Týždeň slovenských knižníc v Knižnici pre mládež mesta Košice/ *Week of Libraries in Slovakia at the Košice Youth Library* **/42**

Vladimír Grigar: Týždeň slovenských knižníc v Slovenskej pedagogickej knižnici/ *Week of Libraries in Slovakia at Slovak Pedagogic Library* **/44**

Štefánia Petercová: Ako sme slávili TSK bowlingom/ *How we celebrated the Week of Libraries in Slovakia with bowling* **/47**
Katarína Vandlíková: Vzdelávajme sa spolu.../ *Let's study together* **/48**
Zuzana Mjartanová: Knižničná hliadka v Žiline/ *Librarian sentry in Žilina* **/49**
Veronika Uhríková: Mesiac venovaný poľskej kultúre/ *A month dedicated to the Polish culture* **/52**
Zuzana Martinkovičová: Seminár CREPČ/CREUČ/ *Seminar on Central Registry of Academic publication activities / Central Registry of Artworks and Performance* **/54**
Michal Sliacky: Digitálna knižnica 2013/ *Digital Library 2013* **/55**
Ústredná knižničná rada/ *The Central Library Board* **/57**

Poznáme knihovnícke periodiká?/ *Do we know the librarian journals?*
Jan Rylich, Petra Štogrová Jedličková: Časopis Ikaros: šestnást let na vlnách internetu/ *Ikaros journal: sixteen years of surfing the internet* **/59**

Zaujalo nás ..../ *What caught our attention*
Zuzana Martinkovičová: Nové knihy o Trnavskej univerzite/ *New books on the University of Trnava* **/61**

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / *INTERNATIONAL COOPERATION*
Helena Mjelová - Daniela Tóthová: Poľské knihovníctvo aktuálne/ *Polish Current Librarianship* **/63**
Oľga Doktorová: Moskva – Banská Bystrica. Spoločný medzinárodný vedecký seminár/ *Moscow - Banska Bystrica. Joint International Scientific Seminar* **/66**

NAŠE SLUŽBY POMÁHAJÚ ZLEPŠOVAŤ KVALITU ŽIVOTA

Máme pred sebou príjemnú časť roka, kedy sa väčšina z nás pripravuje na aktívny oddych. Pri vode, na horách, v kruhu rodiny, priateľov či známych. Určite našim verným spoločníkom bude aj dobrá kniha alebo v dnešnej dobe plnej technických vymožeností - plná čítačka kníh. Veď práve s knihami sme bytostne spätí v celom našom profesionálnom živote a nielen počas dvoch letných mesiacov predurčených na oddych, relax a naše záľuby. Druhé číslo bulletinu SAK je venované zaujímavým príspevkom z priebehu 14. ročníka Týždňa slovenských knižníc v slovenských knižniciach. Po dôslednej rekapitulácii (aj vďaka Vašim nie veľmi obľúbeným štatistikám) sa môžeme pochváliť zaujímavými číslami: 881 kultúrno-spoločenských podujatí, ktorých sa zúčastnili 27 159 účastníkov. Počas týždňa sa v knižniciach na Slovensku zaregistrovalo 6 646 nových používateľov. Uvedené čísla mohli byť pri vyhodnotení oveľa vyššie; nie všetky knižnice totiž poskytli štatistické údaje. Aj táto skutočnosť svedčí o tom, že mnohí z nás nedoceňujú význam spoločného marketingového vykazovania.

Knihy poznáme my knihovníci ako prvky knižničnej skladačky v knižnici. Patria k nim aj odborné knihovnícke činnosti, spracovateľské a iné normy a v neposlednom rade aj výkony knihovníkov a knižníc rôzneho typu. Preto sme privítali v našom bulletine aj príspevky tohto charakteru... sú pre nás do budúcnosti životne dôležité. Snáď časom budú zaujímať aj našich zriaďovateľov, ak už nie je v niektorých prípadoch aj neskoro. Uvedomovanie si významu knižníc je pre vyspelú demokratickú spoločnosť rozhodujúce a ak je vzťah spoločnosti a knižníc vyvážený, prináša to ovocie v podobe zvyšovania kvality života detí, mládeže, ľudí v produktívnom veku, seniorov. Preto som si s rozčarovaním vypočula správu, že štúdium knižnično-informačných štúdií na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove po 9-ich rokoch končí (presnejšie povedané...ide do útlmu). Vzdelávanie záujemcov z radov mladých ľudí o profesiu knihovníka je ohrozené, a tak musím len konštatovať, že fakulta síce ušetrí pár eur, ale príde o dynamický a perspektívny odbor, ktorého význam je všade vo svete nespochybniteľný. Koniec koncov aj na Slovensku to dokazuje skutočnosť, že predstavitelia profesijných združení Slovenskej asociácie knižníc a Spolku slovenských knihovníkov boli nominovaní do Rady vlády SR pre kultúru, Výboru pre kultúrne dedičstvo Rady vlády SR pre kultúru a dočasnej pracovnej skupiny pre *ochranu autorských práv v nehmotnom a hmotnom kultúrnom dedičstve. Tiež veríme, že o*bnovenie činnosti Ústrednej knižničnej rady, stáleho poradného, iniciatívneho a expertného orgánu ministra kultúry SR v oblasti knižničného systému SR, knihovníctva a knižníc, prinesie pre rezort kultúry a ďalšie rezorty pozitívne stimuly.

O zmysle a prínose našej profesie pre pracovníkov rôznych oblastí sa môžeme

presvedčiť v rubrike „Naša anketa“, ktorá prináša vyznanie vedeckého pracovníka Historického ústavu SAV. Budeme oslovovať aj ďalšie významné osobnosti, priateľov a priaznivcov knižníc, aby sa vyjadrili, ako nás vidia svojimi očami.

Pohľad na poľské knihovníctvo, či hodnotenie spoločného medzinárodného vedeckého seminára (Moskva – Banská Bystrica) v rubrike zahraničná spolupráca prináša pre všetkých pozoruhodné príspevky, ktoré by ste rozhodne nemali vynechať.

Prajem Vám všetkým pri čítaní 2. čísla bulletinu príjemné a nevšedné zážitky. Nech sa Vám vydaria dovolenky a voľné dni, užívajte si pohodu a oddych.

Letné dni plné slnka a energie Vám praje

PhDr. Daniela Džuganová
predsedníčka SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk

NORMY A KNIŽNICE ALEBO STRATEGICKÉ SMEROVANIE TK 69 TERMINOLÓGIA. INFORMÁCIE A DOKUMENTÁCIA/ *STANDARDS AND LIBRARIES OR STRATEGIC PLANNING OF THE TECHNICAL COMMITTEE „TK 69". TERMINOLOGY. INFORMATION AND DOCUMENTATION*

PhDr. Mária Žitňanská, Centrum vedecko-technických informácií SR
maria.zitnanska@cvtisr.sk
Ing. Ivana Hrubá, Slovenský ústav technickej normalizácie
ivana.hruba@sutn.gov.sk

Abstract: *Basic concepts and legislation related to the standardization. Introduction of international standards into Slovak system of technical standards. The position of the Slovak Standards Institute (SUTN). Activities of the Technical Committee „TK 69". Terminology. Information and documentation. The conclusions of the Technical Committee „TK 69" meetings and presenting them at the two main events dedicated to this issue. An event focused specifically on the librarians community, as well as bringing in an information in wider context for professionals in the field.*
Keywords: *Slovak Technical Standard, Technical Committee TK 69, terminology, information and documentation, ISO, CEN, CENELEC, Slovak Standards Institute (SUTN)*
Kľúčové slová: *slovenská technická norma, TK 69, terminológia, informácie a dokumentácia, ISO, CEN, CENELEC, SÚTN*

ÚVOD

Technická normalizácia dnes zasahuje prakticky do všetkých sfér ľudskej činnosti, a to aj tam, kde si to často ani neuvedomujeme. Pracovný deň každého človeka v čoraz väčšej miere závisí od stáleho pôsobenia typických riešení, uvážlivo zvolených a plánovaných, a od ich vzájomného prispôsobovania sa. Normalizácia uľahčuje duševnú prácu, zavádza do nej poriadok, zjednodušuje ju a objasňuje. Pomáha využívať materiálne hodnoty a duševné bohatstvo vytvárané v rôznych oblastiach. Normalizácia je jedným z dôležitých činiteľov, ktoré určujú všeobecnú technickú a kultúrnu úroveň spoločnosti.

ZÁKLADNÉ POJMY A LEGISLATÍVA

Na Slovensku sú **pojmy technický predpis** a **technická norma** definované zákonom č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a to v § 4 Technické predpisy, v § 5 Technické normy, v § 6 Tvorba, schvaľovanie a vydávanie slovenských technických noriem; v § 7 Zhoda so slovenskými technickými normami a v odseku 3 sa priamo definuje, že ... ***dodržiavanie slovenskej technickej normy (ďalej STN) je dobrovoľné.***

V prípade ich **citácie v záväznom právnom predpise** sa stávajú **záväznými** a ďalšia možnosť zvýšenia ich právnej sily je vyžadovanie dodržiavania STN priamo v zmluvách.

Činnosť samostatnej technickej normalizácie na Slovensku sa datuje od 1. 1. 1993, kedy v zmysle zákona č. 2/1992 Zb. zo 16. 12. 1992 bol zriadený **Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ďalej ÚNMS SR),** následne k 1. 1. 1993 zriadil ÚNMS SR **Slovenský ústav technickej normalizácie (ďalej SÚTN) www.sutn.sk ako rozpočtovú organizáciu. SÚTN bol 1. 1. 1999 preklasifikovaný na štátnu príspevkovú organizáciu.**

SÚTN je členom medzinárodných organizácií a komisií:

- Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ISO) www.iso.org
- Medzinárodná elektrotechnická komisia (IEC) www.iec.ch

Riadne členstvo má SÚTN v európskych normalizačných komisiách:

- Európska komisia pre normalizáciu (CEN) www.cen.eu
- Európska komisia pre normalizáciu v elektrotechnike (CENELEC) www.cenelec.eu
- Európsky inštitút pre telekomunikačné normy (ETSI) www.etsi.eu

Slovenský ústav technickej normalizácie (SÚTN) je od 1. 1. 2000 rozhodnutím predsedu Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo (ÚNMS SR) určenou právnickou osobou na tvorbu, schvaľovanie a vydávanie slovenských technických noriem (STN).

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRE NORMALIZÁCIU (INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ĎALEJ ISO)

Normy ISO sú tvorené svetovou federáciou národných normalizačných organizácií v Ženeve. ISO je mimovládna organizácia založená v **roku 1947.** Pokrýva oblasť pre tvorbu medzinárodných noriem ISO vo všetkých oblastiach okrem elektrotechniky, ISO je najväčší producent medzinárodných noriem, v ISO je **zapojených 157 inštitúcií z 157 krajín** (za každú krajinu jedna), disponuje viac ako **19 500** medzinárodnými normami a ďalšími typmi normatívnych dokumentov.

Sú tri spôsoby, ako môžeme normy vyhľadávať:

- **ICS (International Classification for Standards)** ICS je spôsob triedenia noriem podľa tematickej oblasti, napr. stavebníctvo,
- **podľa jednotlivých technických komisií TC (technical committees).** ISO normy sú pripravované odborníkmi pracujúcimi v jednotlivých technických výboroch, zameraných na rôzne oblasti. Kliknutím na jednotlivé TC si možno prezrieť všetky normy, uverejnené v tejto skupine odborníkov. **V súčasnosti je v ISO 275 technických komisií.**
- **podľa kľúčového slova alebo čísla normy** (všetky ISO normy sú číslované) napríklad po zadaní „riadenie kvality“ alebo ,9001 , sa dostaneme k norme ISO 9001.

SÚTN A ISO

SÚTN oznamuje Ústrednému sekretariátu ISO svoj záujem o normalizačnú prácu v jednotlivých TC/SC, a to ako **P-člen (participant**) alebo ako **O-člen (observer),** alebo sa rozhodne, že nebude ani P-členom, ani O-členom v danej TC/SC a vtedy nemá právo ani povinnosť zúčastňovať sa na práci v TC/SC. Dostáva však všetky návrhy noriem v etapách DIS (draft international standards) FDIS (final draft international standards) a má právo o nich hlasovať.

Všetky normy a ostatné publikácie vydané v ISO sú predmetom **systematickej previerky** s cieľom určiť, či môžu byť potvrdené, revidované alebo zmenené, prepracované do inej formy publikácie alebo zrušené. V ISO sa systematické previerky vykonávajú v stanovených intervaloch, spravidla **5 rokov po vydaní publikácie.** Termíny previerok sa môžu skrátiť na žiadosť ústredných sekretariátov ISO alebo minimálne **2 národných orgánov**.

TK 69 TERMINOLÓGIA. INFORMÁCIE A DOKUMENTÁCIA

Technická komisia TK 69 s pôvodným názvom **„Terminológia"** bola zriadená **24.4.1996.** Rozsah pôsobnosti tejto národnej komisie bol totožný s obsahom medzinárodnej technickej komisie **ISO/TC 37 Terminológia a ďalšie jazykové a obsahové zdroje** a zameral sa na normalizáciu princípov a metód terminologickej činnosti a spolupráce.

V novembri 1998 na riadnom zasadnutí TK 69 prijali členovia komisie návrh na rozšírenie pôsobnosti TK 69 o oblasť dokumentácie a vedeckých informácií, ktorú na medzinárodnej úrovni zastrešuje **ISO/TC 46 Informácie a dokumentácia.** V súvislosti s novou náplňou komisie sa zmenil aj názov **TK 69. Terminológia. Informácie a dokumentácia**

http://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=903

Strategické vyhlásenie

Od roku 2003 musí každá komisia vypracovať Strategické vyhlásenie (SV) jedenkrát za dva roky.

Plán práce

TK 69 sa každoročne aktualizuje podľa potrieb trhu, finančných možností SÚTN, finančných možností zainteresovaných inštitúcií.

Previerky STN

Prebieha pravidelná previerka pôvodných národných noriem vždy v päťročných intervaloch.

http://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=1173

TK 69 na svojich zasadnutiach navrhuje, prerokúva a vypracúva podklady na zostavenie plánu technickej normalizácie. Navrhuje spôsob preberania noriem do sústavy STN podľa kritérií stanovených SÚTN, odporučí spracovateľa a spolu so zástupcom SÚTN dohodne možnosť financovania spracovania noriem.

SPÔSOBY PREBERANIA STN

Do sústavy slovenských technických noriem sa môžu prevziať medzinárodné alebo európske normy buď prekladom, alebo prevzatím originálu, alebo oznámením vo Vestníku ÚNMS SR (pri medzinárodných normách sa tento spôsob prevzatia spravidla neuplatňuje).

Z oblasti pôsobnosti **TK 69** bolo doteraz

prevzatých **56** medzinárodných a európskych noriem, z toho **13** už bolo nahradených novšími verziami noriem a **4** boli zrušené v ISO bez náhrady.

Tieto normy sú prevzaté do sústavy STN buď **prekladom** do slovenského jazyka, alebo sú **prevzaté originálom** (telo normy je v anglickom jazyku, prípadne v českom jazyku – preklad ISO normy) **s národným predhovorom a národnou prílohou**.

Spracovanie prekladov noriem **EN a ISO do sústavy STN** je limitované finančnými možnosťami SÚTN a v súčasnosti hlavne finančnými možnosťami spolupracujúcich organizácií.

Na spracovanie noriem prekladom, ako aj revízii pôvodných STN je preto potrebné **hľadať možnosti financovania mimo SÚTN.**

Zasadanie komisie sa uskutočňuje minimálne raz do roka, osobitné zasadania sa realizujú podľa potreby, resp. podľa potreby práve riešených úloh.

Pracovné priority:

- **preberanie noriem ISO,**
- **preberanie noriem EN,**
- **priebežná previerka platných noriem,**
- **príprava národných stanovísk k pripravovaným medzinárodným a európskym normám z oblasti terminológie, informácií a dokumentácie.**

http://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=902

Hore uvedená tabuľka obsahuje všetky normy, ktoré spadajú do oblasti pôsobenia TK 69 a aj tie, ktoré boli zrušené bez náhrady. Uvedený zoznam noriem je upozornením pre príslušnú komunitu, pracujúcu s týmito normami, na používanie iba platných noriem.

Zoznamy platných a schvaľovaných noriem, ako aj informácie o činnosti TK, sa uverejňujú na **internetovej stránke CVTI SR www.cvtisr.sk,** Slovenskej národnej knižnice **www.snk.sk** a na „portáli pre knižničnú a informačnú teóriu a prax“ **www.infolib.sk.**

Námety do plánu úloh na nasledujúci rok sa sledujú v priebehu celého roka medzi dvoma zasadnutiami a súčasťou strategického vyhlásenia je stanovenie plánu práce na nasledujúce obdobie. Tu sa však naráža na najväčšiu prekážku a tou je **zabezpečenie financovania jednotlivých noriem**, zaradených do návrhu na prebratie do sústavy STN prekladom.

Na rok 2013 boli v rámci TK 69 na zasadnutí dňa 15. 11. 2012 v Martine vytypované nasledujúce normy, ktorých spracovanie je otázne, vzhľadom na hore uvedené skutočnosti a **t. j. získanie finančných prostriedkov** na ich spracovanie.

MIMORIADNE ZASADNUTIE TK 69

Mimoriadne zasadnutie TK 69, sa konalo v netradičnom čase dňa **12. 2. 2013 v CVTI SR** a nastolilo viacero problémov, ktoré je potrebné v tejto súvislosti čo najskôr riešiť. Členovia komisie sa dohodli na poradí dôležitosti preberania noriem, spôsobe komunikácie ohľadne zabezpečenia ich financovania a nutnosti riešenia revízie noriem. Na poslednom zasadnutí sa snažili tieto otázky riešiť, ale vzhľadom na nedostatok finančních prostriedkov zainteresovaných inštitúcií zostali len v rovine konštatovania vo forme zápisu zo zasadnutia.

Jednotliví členovia technickej komisie sa podujali na neľahké úlohy, ktorými sú oslovenie konkrétnych inštitúcii s tým zámerom, aby prebrali nielen odbornú, ale aj finančnú gesciu nad zavedením noriem so slovenskej sústavy technických noriem, napr. Slovenský filmový ústav pre spracovanie noriem ISO 15706-1: 2002, ISO 15706-2: 2007 - odporúča sa prevzatie noriem originálom – t. j. v anglickom jazyku s národným predhovorom a anotáciou. Pozitívnou informáciou je, že novým členom komisie sa stal zástupca zo Žilinskej univerzity. **Príprava listu adresovaného na Ministerstvo kultúry SR ako žiadosť o podporu pri riešení problémov v oblasti terminológie na Slovensku a pri financovaní preberania ISO noriem z oblasti Terminológie a informácií a dokumentácie do sústavy STN je priamo v jeho gescii.**

Dôležitosť problému preberania noriem by bola deklarovaná podpismi riaditeľov organizácií, ktoré sú zastúpené v TK 69.

Predsedníčka a tajomníčka komisie pripravili návrh listu s prílohou (zoznam noriem navrhnutých na riešenie – pôvodných STN aj noriem ISO), ktorý by generálna riaditeľka SNK, v mene SNK, adresovala na MK SR, kde bola zároveň aj v mene TK 69 predložená jeho kópia.

Členovia TK 69 sa dohodli na nižšie uvedenom spôsobe prevzatia revidovaných verzií noriem ISO, ktoré nahradia pred-

ZOZNAM NORIEM VYBRANÝCH TK 69 PODĽA PORADIA DÔLEŽITOSTI PREBRATIA DO SÚSTAVY STN

ISO	Spôsob prevzatia normy
ISO 2146: 2010 Information and dokumentation – Registry services for libraries and related organisations	**Prekladom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 15836: 2009 Information and documentation -- The Dublin Core metadata element set	**Originálom** (spracovateľ: CVTI SR)
ISO 2709: 2008 Information and documentation -- Format for information exchange	**Prekladom** (spracovateľ: CVTI SR)
ISO 16363: 2012 Space data and information transfer systems – Audit and certification of trustworthy digital repositories	**Prekladom** (spracovateľ: UKB - Ing. Androvič, CSc.)
ISO 28560-1: 2011 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 1: Data elements and general guidelines for implementation	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 28560-2: 2011 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 2: Encoding of RFID data elements based on rules from ISO/IEC 15962	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 28560-3: 2011 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 3: Fixed length	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 15706-1: 2002 Information and documentation -- International Standard Audiovisual Number (ISAN) -- Part 1: Audiovisual work identifier	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SFU)

ISO	Spôsob prevzatia normy
ISO 15706-2: 2007 Information and documentation -- International Standard Audiovisual Number (ISAN) -- Part 2: Version identifier	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SFU)
ISO 15707: 2001 Information and documentation -- International Standard Musical Work Code (ISWC)	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 21047: 2009 Information and documentation -- International Standard Text Code (ISTC)	**Originálom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 14721: 2012 Space data and information transfer systems – Open archival information system (OAIS) – Reference model	**Prekladom** (spracovateľ: UKB)
ISO 20652: 2006 Space data and information transfer systems – Producer archive interface – Methodology abstract standard	**Originálom** (spracovateľ: UKB alebo SNK)
ISO 23081-1: 2006 Information and dokumentation – Records management processes – Metadata for records – Part 1: Principles	**Originálom** (spracovateľ: SNK)
ISO 23081-2: 2009 Information and dokumentation – Managing metadata for records – Part 2: Conceptual and implementation issues	**Originálom** (spracovateľ: SNK)
ISO/TR 23081-3: 2011 Information and dokumentation – Managing metadata for records – Part 3: Self-assessment method	**Originálom** (spracovateľ: SNK)
ISO/TR 22134: 2007 Practical guidelines for socioterminology	???????

REVÍZIE NORIEM

Nová verzia ISO	Spôsob prevzatia normy
ISO 8459: 2009 Information and documentation - Bibliographic data element directory for use in data exchange and enquiry *(nahrádza časti 1 až 5 ISO 8459)*	**Originálom alebo prekladom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 10957: 2009 Information and documentation – International standard music number (ISMN) *(nahrádza ISO 10957: 1993)*	**Originálom alebo prekladom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)
ISO 1951: 2007 Presentation/representation of entries in dictionaries -- Requirements, recommendations and information *(nahrádza ISO 1951:1993)*	**Prekladom** (odporúčaný spracovateľ: MK SR)
ISO 10241-1: 2011 Terminological entries in standards - Part 1: General requirements and examples of presentation *(nahrádza ISO 10241: 1992)*	**Prekladom** (odporúčaný spracovateľ: MK SR)
ISO 25964-1: 2011 Information and documentation – Thesauri and interoperability with other vocabulaires – Part 1: Thesauri for information retrieval *(nahrádza ISO 2788: 1986 a ISO 5964: 1985)*	**Prekladom** (odporúčaný spracovateľ: SNK)

chádzajúce verzie noriem ISO zavedené do sústavy STN.

Načrtnutá problematika bola vo všetkých súvislostiach následne prezentovaná na seminári špeciálne venovanom tejto problematike, ktorý sa konal ako jedna z akcií **Týždňa slovenských knižníc** s názvom „**Slovensko a samostatná technická normalizácia".** Seminár organizovalo CVTI SR v spolupráci so SÚTN dňa **21. 3. 2013** v priestoroch CVTI SR. Na seminári odzneli prednášky predsedníčky TK 69 (CVTI SR) a tajomníčky TK 69 (SÚTN), riaditeľky úseku technickej normalizácie a medzinárodnej spolupráce (ÚTN a MS) SÚTN, riaditeľa obchodného úseku SÚTN a vedúcej oddelenia informačnej podpory transferu technológií CVTI SR.

SEMINÁR V CVTI SR – INFORMÁCIE Z PRÍSPEVKOV SÚTN A CVTI SR

Príspevky informovali o legislatíve súvisiacej s normalizačnou prácou na európskej úrovni, ktorej súčasťou je však aj Slovensko a naše technické normy. Zaznela stručná informácia o obsiahlej téme, akou je od 1. 1. 2013 nový právny rámec pre normalizáciu v EÚ. Nové Nariadenie EÚ č. 1025/2012 o európskej normalizácii prijal Európsky parlament a Rada EÚ. Zabezpečuje silnejšiu pozíciu pre malé a stredné podniky (MSP, angl. skratka SME) ako aj pre ďalšie sociálne skupiny zainteresované na európskom normalizačnom systéme. V príspevku bolo vysvetlenie k niekoľkým tradujúcim sa „mýtom" o normách ako napríklad, že normy sú vhodné iba pre veľké podniky, normy brzdia inovácie, že spracovanie normy trvá veľmi dlho, sú drahé, normy nepotrebujeme – máme lepšie technologické riešenie a pod. a každý mýtus bol vyvrátený hodnovernými argumentmi.

Rovnako odzneli v rámci prezentácií zásady distribúcie publikácií ISO a ochrany autorského práva. V ISO sa riadia dokumentom ISO POCOSA, podľa ktorého nesmie byť norma ISO, alebo časť normy, reprodukovaná alebo šírená v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom, bez písomného súhlasu príslušného národného alebo medzinárodného normalizačného orgánu. Normy a publikácie ISO spolu s akýmkoľvek národným prevzatím, sú individuálne a originálne diela, a preto sú chránené copyrightom podľa švajčiarskych zákonov (Švajčiarsko je krajina ich pôvodu). Člen ISO, ktorý nesplní podmienky POCOSA, alebo nie je ochotný chrániť autorské práva v publikáciách ISO, bude mať sankcie, až po možnosť vylúčenia z ISO.

Ochrana autorských práv európskych noriem sa riadi dokumentom Vnútorné predpisy CEN/CENELEC, časť 2, článok 9, podľa ktorého CEN/CENELEC preberá ochranu, obranu a právnu zodpovednosť za autorské práva v publikáciách CEN/CENELEC a prenáša právo na využívanie výhradne a úplne na svojich členov, aby publikovali, reprodukovali a distribuovali publikácie CEN/CENELEC akýmikoľvek prostriedkami podľa príslušných pravidiel.

V prípade sporov sa ich riešenie riadi belgickým právom.

Pravidlá distribúcie noriem členmi CEN/CENELEC sa uvádzajú v Pokyne č. 10, podľa ktorého členovia CEN/CENELEC a národné komitéty majú na svojom území právo distribuovať, prekladať, požičiavať a

požadovať poplatok za kopírovanie a požičiavanie publikácie CEN/CENELEC a ich národné prevzatia. Predaj noriem musí byť realizovaný tak, aby boli chránené záujmy ďalších členov CEN/CENELEC, braná do úvahy hodnota duševného vlastníctva v publikáciách CEN/CENELEC a náklady, ktoré sa v rámci systému CEN/CENELEC vynaložili na ich tvorbu a udržiavanie.

Žiaden člen nesmie vyvíjať aktívnu politiku ohľadne distribúcie publikácií na území ďalšieho člena CEN/CENELEC a distribúcia elektronických formátov je možná len vtedy, ak sú prijaté príslušné opatrenia na zabránenie neoprávneného prístupu a kopírovaniu elektronickej verzie normy.

Na Slovensku sa ochrana noriem riadi zákonom č. 264/1999 Z. z.. V § 6 Tvorba, schvaľovanie a vydávanie slovenských technických noriem sa uvádza:

„(9) Slovenské technické normy vydané na akomkoľvek nosiči sa môžu rozmnožovať a rozširovať iba so súhlasom určenej právnickej osoby.

(10) Ak sú slovenské technické normy priamo citované v technických predpisoch, úrad po dohode s určenou právnickou osobou uverejní oprávnenie na ich rozmnožovanie vo vestníku."

Podľa tohto zákona v § 32 Pokuty sa uvádza, že „ÚNMS SR na základe podnetu alebo na základe vlastného zistenia uloží pokutu do 1 000 000 Sk" (v súčasnej dobe prepočítané na aktuálnu menu euro) tomu, kto neoprávnene:

a. označil dokument značkou STN,
b. rozmnožil a rozšíril slovenskú technickú normu.

Časť príspevku bola venovaná produktom a službám, ktoré poskytuje SÚTN odbornej verejnosti, ako je vydávanie STN (mesačne), vydávanie Zoznamu STN (k 1. 1. každý rok), distribúcia Vestníka ÚNMS SR, vydávanie a distribúcia publikácií z oblasti normalizácie, činnosti Národného informačného strediska pre technickú normalizáciu (NIS) - INFOCENTRUM, správa archívu platných aj neplatných STN a zahraničných noriem a ich sprístupnenie na prezentačné štúdium, predaj noriem a publikácií v „kamennej" predajni a cez E--SHOP, rešeršné služby (jednorazové, priebežné), distribúcia časopisu **Metrológia a skúšobníctvo**, vysvetlenie ustanovení STN, organizovanie seminárov a školení z oblasti technickej normalizácie, vydavateľská činnosť (komplexné grafické služby a tlač) a **prístup k normám cez službu STN-online**. Tento prístup bol predvedený aj názorne a prítomným boli zodpovedané aj otázky týkajúce sa tejto služby.

Príspevok prednesený tajomníčkou TK 69 sa venoval činnosti SÚTN, hlavne však Úseku technickej normalizácie a medzinárodnej spolupráce, ktorý je nosným úsekom SÚTN pre spracovanie a schvaľovanie noriem, plní úlohy vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce s CEN a ISO a tiež zriaďuje a metodicky riadi činnosť národných technických komisií (TK). TK je odborným poradným orgánom pri tvorbe a preberaní noriem a ďalších činností súvisiacich s normalizačnou činnosťou SÚTN a je odbornou autoritou v príslušnej technickej oblasti.

TK nemajú právnu subjektivitu. Činnosť TK sa a riadi Štatútom a rokovacím po-

riadkom a ich rozhodnutia majú pre SÚTN odporúčací charakter.

Ku koncu roka 2012 bolo v SÚTN zriadených 118 komisií, 48 subkomisií (SK) a 7 pracovných skupín (PS), v ktorých pracovalo 1 620 technických odborníkov. Za uplynulý rok sa konalo 75 riadnych a 13 mimoriadnych zasadnutí týchto technických orgánov.

Zoznamy a názvy TK/SK/PS spolu so Štatútom TK sú prístupné na internetovej stránke SÚTN: http://www.sutn.sk/default.aspx?page=57db28b6-ee76-4244-a1fc--55eb0c503b5c

V príspevku vedúcej oddelenia informačnej podpory transferu technológií, ktoré je zodpovedné za agendu noriem v CVTI SR, odznela informácia o stave fondu technických noriem a normalizačných publikácií vo fonde CVTI SR a ich formách sprístupňovania používateľom. Tu je potrebné uviesť, že CVTI SR je jedna zo štyroch inštitúcií na Slovensku, ktorá získava zo SÚTN technické normy bezplatne na základe zákona o povinnom výtlačku (PV). V prezentácii boli porovnané celkovo možnosti prístupu k normám na Slovensku, najmä v knižniciach (SNK v Martine, štátne vedecké knižnice), ktoré dostávajú PV a na technických univerzitách, resp. ich univerzitných knižniciach a v rovnakých inštitúciách v zahraničí. Pozornosť sa sústredila najmä na okolité krajiny: Českú republiku, Rakúsko, Nemecko. Monitorované boli aj možnosti a podmienky prístupu do online databáz noriem na univerzitách/knižniciach a výšky poplatkov vo vybraných štátoch, ktoré platia inštitúcie (vrátane škôl/knižníc) svojim normalizačným úradom (prevádzkovateľom databáz). V príspevku sa vychádzalo z dostupných údajov, ktoré boli k danému dátumu získané z webových stránok uvádzaných inštitúcií a z priamej e-mailovej komunikácie oslovených inštitúcií, ktoré poslali odpoveď.

ZÁVER

Téma preberania knihovníckych noriem do slovenskej sústavy technických noriem a ich využívanie je problematika, ktorej je potrebné vo všetkých týchto súvislostiach venovať pozornosť.

Z tohto dôvodu bola pripravená aj prezentácia na seminár, ktorý sa konal počas Valného zhromaždenia v Martine a jeho zámerom bolo upozorniť na problémy, ktoré nás momentálne pália a je potrebné ich urgentne riešiť. Seminár niesol príznačný názov **„Knihovnícke ostrie“** a konal sa **12. 3. 2013 v Martine.**

Cieľom prezentácií, týkajúcich sa činnosti TK 69 na oboch spomenutých podujatiach bolo poukázať na zložitú problematiku normalizačnej činnosti patriacej pod TK 69, poukázať na potrebu venovania pozornosti tejto problematike, zabezpečiť alokácie finančných prostriedkov na preberanie noriem, systematicky a jasne identifikovať normy potrebné pre prácu v oblasti terminológie, informácii a dokumentácie na Slovensku, následne spustiť v čo najskoršom termíne proces ich preberania do sústavy STN. Jednotlivé riešenia boli navrhnuté a je len na nás, či sa ostrie otupí, alebo nie.

V tomto treba len konštatovať, že obe podujatia priniesli veľa informácií týkajúcich sa noriem a normalizačnej činnosti a to nielen čo sa týka noriem bezprostredne

potrebných pri knižničných činnostiach, ale celej agendy spojenej s normalizačnou činnosťou, tak v národnom ako aj medzinárodnom kontexte a celkovej možnosti prístupu k nim, ako špecifickému zdroju informácií.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. Metodické pokyny na normalizačnú činnosť, MPN 3: 2007, Preberanie európskych noriem do sústavy slovenských technických noriem. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.sutn.sk/files/Technicka_normalizacia/Metodicke_pokyny/MPN_3_2007.pdf
2. Metodické pokyny na normalizačnú činnosť, MPN 5: 2002, Normalizačná spolupráca s ISO a IEC. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.sutn.sk/files/Technicka_normalizacia/Metodicke_pokyny/MPN_5_2002.pdf
3. ISO/TC 37 Terminology and other language and content resources. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=48104
4. ISO/TC 46 Information and documentation. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=48750
5. Štatút a rokovací poriadok technickej komisie, SÚTN, Bratislava, február 2008. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: www.sutn.gov.sk /Technická normalizácia/Technické komisie/Národné TK
6. Zákon č. 264 zo 7. septembra 1999 o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z.z. [online] [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.tsup.sk/files/264_1999.pdf
7. ŽITŇANSKÁ, Mária: Normalizačná činnosť v oblasti knižnično-informačných systémov – činnosť TK 69. – *ITlib : Informačné technológie a knižnice*, 2007, roč. 11, č. 1, s. 36-40. ISSN 1336-0779. [cit. 2012-25-10] Dostupné na internete: http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib071/zitnanska.htm
8. ŽITŇANSKÁ, Mária: Technická normalizácia - činnosť TK 69. – *ITlib : Informačné technológie a knižnice*, 2012, roč. 16, č. 4, s. 49-52. ISSN 1336-0779. [cit. 2013-25-01] Dostupné na internete: http://www.cvtisr.sk/buxus/itlib/itlib124/hruba_zitnanska.htm
9. ŽITŇANSKÁ, Mária: Normy a knižnice alebo strategické smerovanie TK 69 – Odborný seminár Slovenskej asociácie knižníc : Knihovnícke ostrie. Aktuálne problémy slovenských knižníc a ich riešenie. SNK, Martin, valné zhromaždenie SAK, 12.3.2013. Dostupné na: http://www.sakba.sk/dokumenty/2013/STN-seminar-SAK.pdf

JE BENCHMARKING PRE VEREJNÚ KNIŽNICU NADŠTANDARD?/ *IS BENCHMARKING A SPECIAL STANDARD FOR PUBLIC LIBRARY?*

Mgr. Emília Antolíková, Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou
antolikova@slovanet.sk

Abstract: *One of the public libraries evaluation and comparison methods is benchmarking. The first library in Slovakia, which joined a project implemented by Czech libraries, was Hornozemplínska Library in Vranov nad Topľou. This paper is dedicated to gained experience and benchmarking knowledge in Slovakia from 2009 to the present.*
Key words*: benchmarking, evaluation of libraries, public libraries, Slovakia*
Kľúčové slová*: benchmarking, hodnotenie knižníc, verejné knižnice, Slovensko*

„Benchmarking je proces určený k zvyšovaniu výkonnosti prostredníctvom čerpania poznatkov z najlepších praktík a porozumenie procesov, ktorými to možno dosiahnuť. Benchmarking tak pomáha osvetliť procesy skrývajúce sa za excelentnými výkonmi."
(Zdroj Internet)

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou je v slovenskom knihovníckom svete vnímaná ako knižnica, ktorá pred rokmi vstúpila do komunitných vôd, preto skôr ako načriem do náročnej témy a začnem hľadať odpoveď na otázku, či je benchmarking pre verejnú knižnicu nadštandard, začnem komunitne: „Pán Kopina, dlhšie som Vás u nás nevidela" – privítala som vo dverách knižnice nášho vzorného čitateľa, seniora, regionálneho autora, ktorý u nás v knižnici prezentoval svoje knihy a ktorému sme v minulom roku vydali bibliografiu. Pán Kopina mi s úsmevom na tvári začal rozprávať o svojom pobyte na liečení, o meste, ktoré v uplynulých týždňoch poznával aj o službách, ktoré poskytuje knižnica v tomto meste. Rozprával o veľkej budove, v ktorej knižnica sídli, aj o podujatiach, ktoré pracovníci knižnice organizujú. Celkom prirodzene začal porovnávať služby našej knižnice s touto knižnicou a navrhoval konkrétne podujatia, ktoré by sme mohli organizovať u nás. Vyzdvihol naše priestory, ktoré sa mu síce zdali menšie, ale neporovnateľne krajšie, ako priestory knižnice, ktorú počas liečenia spoznal. V tej chvíli som si uvedomila, ako citlivo nás naši návštevníci vnímajú.

Je úplne prirodzené, že ľudia, ktorí nás navštevujú a využívajú naše služby, ich aj hodnotia a často sú na nás nároční. Internetová doba poskytuje množstvo informácií a knižnice už nemajú monopol na ich poskytovanie. Vzniká konkurenčné prostredie, na ktoré knižnice nie sú zvyknuté. Tu by si možno knižnice mali vziať príklad od úspešných obchodníkov, ktorí zvyšujú starostlivosť o svojich zákazníkov a ponúkajú stále lepšie a kvalitnejšie služby. Každý z nás je dennodenne v úlohe zákazníka, a preto veľmi dobre vie, čo je dobrá a čo je zlá služba a akí dokážeme byť nepríjemní, keď služba, ktorú dostaneme, nie je na dostatočnej úrovni, alebo keď nedostaneme to, čo potrebujeme. Starostlivosť o čitateľov v knižnici je o rovnakých požiadavkách. Nie vždy postačuje úsmev a dobré komunikačné schopnosti. Starostlivosť

o čitateľov si vyžaduje premyslený systém služieb, rozvoj nových služieb, motiváciu zamestnancov, ale aj hodnotenie výkonov. Veľmi dôležitá je spätná väzba od používateľov a porovnávanie výkonov s inými knižnicami. Verejné knižnice sa v posledných rokoch menia a uvedomujú si, že svoju budúcnosť musia obhajovať. Dostávame sa pod tlak, pretože prudký rozvoj informačných technológií nám na jednej strane umožňuje prístup k informačným zdrojom, na druhej strane nám zriaďovatelia znižujú rozpočty a tlačia nás do úsporných opatrení. Denne musíme obhajovať svoj význam a zároveň musíme hodnotiť svoje výkony, aby sme vedeli posilňovať alebo utlmovať svoje služby. O tom, ako možno zlepšiť kvalitu aj organizáciu služieb sa vedú v knižniciach bohaté diskusie.

„Meranie výkonov sa vykonáva vo verejných knižniciach už niekoľko rokov. Meranie, resp. ukazovatele výkonov sa využívajú na meranie vstupných investícií do knižníc, t.j. prostriedkov investovaných do služieb ako celku alebo jednotlivých služieb a dosiahnutých výsledkov, t.j, toho , čo sa službami dosiahlo. Tieto výsledky sa môžu každý rok porovnávať, aby sa zistilo, či sa efektívnosť knižničných služieb zlepšuje". (Smernica IFLA pre služby verejných knižníc).

Štatistické dáta o činnosti knižnice sa na Slovensku zhromažďujú od roku 1919, kedy bol schválený Zákon o verejných knižniciach (430/1919 Zb.) Každoročne vypĺňa každá verejná knižnica na Slovensku Ročný výkaz o knižnici (KULT 10-01), z ktorého možno získať základné údaje o knižnici. Tento výkaz prešiel mnohými úpravami a neustále v dôsledku zmien a významného rozširovania služieb knižníc dochádza k nárastu sledovaných údajov. Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK – 1669/2010-10/7472 z 1. júna 2010 slúži k určeniu štandardov pre verejné knižnice. Mohlo by sa zdať, že ďalšie spôsoby merania činnosti knižníc verejná knižnica nepotrebuje. Štandard ale stanovuje len niekoľko málo kvantitatívnych údajov, ktoré vymedzujú podmienky pre činnosť knižnice. Pre celkové hodnotenie činnosti knižníc potrebujeme sledovať nielen jednoduché štatistické údaje, ale výkonové parametre vo vzťahu k počtu obyvateľov a používateľov. Je rovnako nevyhnutné hodnotiť služby v širšom kontexte ako sú napríklad priestory knižnice, dostupnosť služieb a pod.

„Ďalším spôsobom, ako získať predstavu o úspešnosti poskytovaných knižničných služieb, je porovnať hlavné vstupné a výstupné údaje meraní s inými verejnými knižnicami podobnej veľkosti a charakteristiky. Tento spôsob sa zvyčajne označuje pojmom benchmarking, ktorý je vhodným doplnkom interných meraní výkonov knižníc." (Smernica IFLA pre služby verejných knižníc)

Benchmarking je z anglického slova „benchmark", ktoré by sme mohli preložiť ako „mierka",

V oblasti riadenia je „benchmarking" charakterizovaný ako *sústavné porovnávanie a hodnotenie vlastných procesov, produktov alebo služieb s tými istými aktivitami iných inštitúcií, ktoré umožnia realistické nastavenie cieľov a stanovenie efektívnych stratégií, ktorých realizácia umožní dosiahnutie týchto cieľov.*

Benchmarking je zrozumiteľný a ľahko pochopiteľný a stal sa hitom niektorých poradenských

firiem. Pre oblasť knižníc môžeme „benchmarking" definovať ako:

metódu vzájomného porovnávania výkonov a činnosti knižníc;

metódu zisťovania najlepších výsledkov a ich uplatnenie vo vlastnej činnosti knižnice.

V roku 2005 bola do českého knihovníctva zavedená metóda benchmarkingu ako nástroja merania kvality. Hlavným koordinátorom projektu bol a naďalej je Knihovnícky inštitút Národní knihovny ČR. Prvé informácie o benchmarkingu v českých knižniciach som mala možnosť získať na INFOSe v roku 2007 v prezentácii PhDr. Víta Richtera: *Benchmarking knihoven – měření a srovnávaní výkonu a kvality činnosti knihoven.*

V septembri 2008 sa v CVTEI v Bratislave uskutočnila konferencia *Meranie výkonov a benchmarking v knižniciach*, ktorú organizoval Goetheho inštitút, SNK, SAK, SSK. Medzi prednášajúcimi boli Ulla Wimmer, Ilona Hegyközi, Elžbieta Górska, Duan Webster, Norbert Végh, Vít Richter a Mária Balkóciová. Na seminári odznela z českej strany ponuka pre slovenské knižnice vstúpiť do projektu „Benchmarking knižníc". Iniciatívu v tejto oblasti prevzala Slovenská asociácia knižníc a Krajská knižnica v Žiline. V októbri 2009 uskutočnila Slovenská asociácia knižníc v spolupráci s Krajskou knižnicou v Žiline a Odborom pre knižničný systém SR pri SNK v Martine celoslovenský odborný seminár pre knihovníkov, na ktorom vystúpili kolegovia z ČR, ktorí prezentovali ďalšie skúsenosti a význam benchmarkingu pre knižnice.

V tom čase neexistovala na Slovensku databáza, ktorú by bolo možné na tento účel využívať. Ponuka zo strany českých kolegov vstúpiť do českej databázy, ktorú spravuje NIPOS, bola stále aktuálna. Oslovené boli vybrané slovenské knižnice s cieľom poskytnúť údaje, ktoré budú pilotne vložené do českej databázy. Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou ako jediná využila túto príležitosť - poskytla dáta za rok 2008 a doplňujúce informácie a súhlasila s ich použitím. Na seminároch v Prešove, v Košiciach a vo Vranove nad Topľou v roku 2010 sa práve na príklade tejto knižnice mohli účastníci seminárov presvedčiť, ako je možné pracovať s databázou, ako na tom je Hornozemplínska knižnica v porovnaní s vybranými českými knižnicami. Tieto porovnania neboli pre jedinú slovenskú knižnicu, ktorej údaje boli v databáze vložené, veľmi pozitívne. Napriek tomu, že sa knižnica usilovala byť dobrou knižnicou a štatistické dáta boli veľmi dobré, v porovnaní s českými knižnicami neboli praktické výsledky oslnivé.

Zhromažďovanie údajov o iných knižniciach najmä o českých nie je ľahké a podrobné údaje nie sú niekedy vôbec k dispozícii. Vstup do spoločnej databázy umožnil zistiť, ako na tom sú české knižnice, ale aj to, ako na tom sme my. Pri porovnávaní v benchmarkingu je nutné vybrať najlepšiu knižnicu, s ktorou sa môžeme porovnávať, aj keď si uvedomujeme, že v takejto knižnici nemusí byť všetko vzorovo najlepšie. Ďalším kľúčovým problémom je vhodné pracovné zázemie a kvalifikácia knihovníkov. Medzi známe problémy, s ktorými sme dlhé roky zápasili, je „knihovnícka slepota", teda presvedčenie, že iba tak, ako sa to doteraz robilo v knižnici, je to správne, alebo ináč povedané, čo nebolo vymyslené v našej knižnici, tak to neexistuje.

Vstupom do benchmarkingu sme mali možnosť zistiť, čo robia iné knižnice, ako to robia a ako dobre to robia. Nie je jednoduché nájsť si partnera pre porovnávanie, pretože knižnice majú veľmi rozsiahle spektrum činností a je potrebné porovnávať nielen kvantitatívne,

ale aj kvalitatívne parametre.

S kým sme sa mohli začať porovnávať? Aké bolo základné kritérium? Pre nás, ako verejnú knižnicu to bol predovšetkým počet obyvateľov mesta, teda rozsah obsluhovanej populácie. Hornozemplínska knižnica ako pilotná knižnica v projekte Benchmarking, nemusela riešiť indikátory ani finančné záležitosti, ktoré súvisia so vstupom do projektu, všetky tieto náležitosti vyplývali zo spolupráce na spoločnom projekte. Informácie, ktoré knižnica poskytla boli zahrnuté do troch blokov: *Podmienky pre činnosť knižnice* (14 indikátorov), *Používatelia a využitie služieb* (7 indikátorov), *Financovanie, výdaje a efektivita* (10 indikátorov).

Až vo chvíli, keď sme mali možnosť vidieť jednotlivé výkony v porovnaní s „konkurenčnými" českými knižnicami, sme si uvedomili, aké sú minimálne, priemerné a maximálne hodnoty indikátorov v našej kategórii knižníc. Do porovnávania boli zahrnuté knižnice z Náchodu, Žďáru nad Sázavou a Strakoníc. Ukázalo sa, ako máme málo výpožičných hodín, veľa pracovníkov, vysoké prevádzkové náklady v prepočte na jedného obyvateľa a nízke náklady na nákup knižničného fondu na obyvateľa. Čisté prevádzkové náklady sa v porovnaní s ostatnými knižnicami šplhali na maximum. Celkom dobre sme obstáli pri hodnotení ako získavame dotácie a granty, výborne sme boli ohodnotení v počte registrovaných čitateľov do 15 rokov. Za každý hodnotený indikátor sme dostali známku. Najlepší výkon bol ohodnotený jednotkou, najhorší päťkou. Prezentácia výsledkov vyvolala medzi pracovníkmi bohatú diskusiu a následne analýzu a hľadanie príčin. Prečo v niektorých oblastiach dosahuje organizácia podpriemerné výsledky? Ktoré indikátory sú najdôležitejšie? Čo by sme mohli zmeniť? Čo môžeme ovplyvniť? Množstvo otázok a hľadanie odpovedí. Nasledovali mesiace tvorivého myslenia, stanovovania si cieľov pri porovnávaní sa s konkurenciou, aby pracovníci samy pochopili vlastnú organizáciu. Postupne sme do knižnice zavádzali zmeny: zvýšili sme počet výpožičných hodín, znížili počet pracovníkov, prehodnotili náklady na prevádzku, zvýšili finančné prostriedky na nákup knižničného fondu, upustili od zaužívaných stereotypov...

Uvedomili sme si, že pokiaľ má byť benchmarking úspešný, musí ho celý kolektív vnímať ako užitočný. Je to proces nepretržitý, ustavičný, dlhodobý, ktorý si vyžaduje motiváciu zamestnancov. Na druhej strane sa ho netreba obávať. Cieľom benchmarkingu nie je nájsť najlepšiu knižnicu, ale nájsť lepšie výkony knižníc a zistiť „zdravotný stav knižnice". Veľmi významnú úlohu zohrávajú kvalitné dáta a pokiaľ sa vyskytne chyba, je isté, že ju benchmarking odhalí.

Dáta sme následne nechali vložiť aj za rok 2009 a 2010. Práca s databázou benchmarkingu sa ukázala ako veľmi jednoduchá a zaujímavá. Poskytla nám možnosť hľadať vlastné rezervy a rozdiely, aby sme sa vedeli ďalej zlepšovať. Podľa môjho názoru je benchmarking najeefektívnejším využitím štatistických dát. V roku 2012 sme s Knihovníckym inštitútom Národnej knižnice ČR pripravili slovenský formulár, aby sa mohli do projektu zapojiť slovenské knižnice s údajmi za rok 2011. PhDr. Iveta Kilárová, CSc. (pracovníčka SNK v Martine, pozn. red.) zabezpečila zber a kvalitné spracovanie dát z knižníc, ktoré prejavili záujem o vstup do benchmarkingu. V apríli 2012 sa uskutočnil v SNK v Martine celoslovenský odborný seminár, na

ktorom bolo možné porovnávať v benchmarkingovej databáze knižnice zo Slovenska. Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou sa ocitla v kategórii od 20 000 do 40 000 obyvateľov v porovnávaní s knižnicou v Michalovciach, pričom bolo možné vidieť aj údaje porovnateľných českých knižníc v Sokolove a v Českej Lípe. Rovnako zaujímavé boli porovnania knižníc v kategórii miest s počtom obyvateľov nad 40 000, kde boli porovnávané knižnice v Žiline, Prešove, Nitre a Martine. Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou sa pri porovnávaní so slovenskými knižnicami hodnotenie značne vylepšilo. Nebolo to len tým, že situácia na Slovensku je iná ako v Českej republike, ale aj tým, že sa ukázala trojročná systematická práca s údajmi, ich hodnotenie a zmeny, ktoré sa v priebehu posledných rokov v knižnici odohrali. Podľa našich skúseností **vstúpiť do benchmarkingu z prestížnych dôvodov nemá zmysel**, je to naozaj predovšetkým nástroj na to, ako sa zlepšovať. V júni 2012 v rámci projektu Komunitná knižnica VI. v Zámutove vystúpil PhDr. Vít Richter s príspevkom „*I komunitní knihovna potřebuje měřit své činnosti a výkon*". Cesta komunitnej knižnice ide cez kvalitné služby, dobré výkony k poznaniu potrieb komunity, v ktorej pôsobíme.

Popri sledovaných vlastných výkonoch je potrebné si uvedomiť, že knižnica síce môže z pohľadu štatistických čísel vykazovať dobré výkony, ale v skutočnosti je dôležité, ako jej služby hodnotia jej používatelia. V rámci projektu *Benchmarking knižníc* sme v roku 2013 prevzali podľa vzoru českých kolegov ich štandardizovaný dotazník na zisťovanie spokojnosti používateľov, ktorý umožňuje získať spätnú väzbu o tom, ako knižnicu a jej služby hodnotia jej návštevníci. V súčasnosti je dotazník prístupný na webovej stránke knižnice www.vthk.sk, ako aj v tlačenej podobe v priestoroch knižnice. Pracovníci oslovujú návštevníkov knižnice, aby venovali čas a vyplnili dotazník. Obsahuje 17 otázok, pričom nás zaujíma názor návštevníkov na služby, knižničný fond, otváracie hodiny, aj webovú stránku. Vyplnenie dotazníka netrvá ani 10 min. a obsahuje uzatvorené, otvorené aj polootvorené otázky. Veríme, že naši používatelia ocenia, že sa ich pýtame na ich názory. Očakávame, že nám to pomôže posúdiť, či niektoré služby majú zmysel. Na činnosť knižnice sú vynakladané verejné prostriedky, preto nás veľmi zaujíma, či sú tieto prostriedky vynakladané dobre. V tejto etape sa pýtame používateľov nad 15 rokov. Prieskum spokojnosti detských používateľov sa nám javí ako omnoho náročnejší a vyžaduje si samostatnú prípravu aj realizáciu. Predpokladáme, že by sme takýto prieskum mohli realizovať v roku 2015.

V minulosti chodili ľudia do knižnice pre informácie, dnes sú informácie všade a o tom, či budú, alebo nebudú existovať knižnice, rozhodnú predovšetkým ľudia. Ak budeme v knižniciach ponúkať služby, ktoré ľudia nechcú, tak určite zanikneme. Iba vtedy, keď budeme ponúkať to, čo ľudia využívajú a meniť svoje služby máme šancu.

Či je benchmarking pre verejnú knižnicu nadštandard, je básnická otázka, na ktorú sme od začiatku mali jednoznačnú odpoveď. Dôležité je, aby sme mali záujem zlepšovať sa a odvahu vstúpiť do porovnávania. Čo s výsledkami vo vzťahu k zriaďovateľovi je ďalšia kapitola, do ktorej načrieme v ďalších príspevkoch. V tejto etape je pre knižnice všetkých typov dôležité prihlásiť sa, poskyt-

núť dáta, dať súhlas, aby sa s dátami mohlo pracovať, naučiť sa pracovať s benchmarkingovou databázou, ale aj spolupracovať a byť pripravený poskytnúť účastníkom informácie a vlastné skúsenosti.

Spoluprácu slovenských knižníc na projekte Benchmarking knižníc zabezpečuje PhDr. Iveta Kilárová, CSc., zo Slovenskej národnej knižnice v Martine (iveta.kilarova@snk.sk). Zber dát za rok 2012 bol v týchto dňoch zahájený. Veríme tomu, že pozitívne skúsenosti, ktoré sme získali počas projektu benchmarking budú povzbudením pre tých, ktorí zatiaľ váhajú do projektu váhajú vstúpiť.

JE POTREBNÝ BENCHMARKING PRE AKADEMICKÉ KNIŽNICE?/ *DO ACADEMIC LIBRARIES NEED BENCHMARKING?*

Ing. Ondrej Látka, PhD., Univerzitná knižnica Technickej univerzity v Košiciach
ondrej.latka@tuke.sk

***Abstract**: One of the benchmarking forms is the German evaluation system of for all types of libraries Bibliotheksindex - BIX. The first Slovak library involved in this assessment, was the University Library of the Technical University of Kosice.*
***Keywords**: benchmarking, academic libraries, the German evaluation system Bibliotheksindex, University Library of the Technical University of Kosice*
***Kľúčové slová**: benchmarking, akademické knižnice, nemecký hodnotiaci systém Bibliotheksindex, Univerzitná knižnica Technickej univerzity v Košiciach*

Problematika hodnotenia knižnice je veľmi rozsiahla a rozporuplná téma. Vhodne ohodnotiť knižnicu v širšom kruhu knižníc je náročné aj pre skúseného knihovníka. Hneď na úvod sa vynára otázka, v akom širokom okruhu by sa mala knižnica hodnotiť. Nástrojov pre hodnotenie knižníc nie je až tak veľa a ich počet sa výrazne znižuje najmä ak ide o špecializované knižnice. Počet verejných knižníc dáva priestor na porovnávanie medzi sebou, pretože existuje väčší počet knižníc rovnakého charakteru. Myslí sa tým napr. počet obyvateľov v oblasti, lokalita knižnice, či ide o miestnu alebo knižnicu so širším územným pôsobením.

Pri hodnotení akademických knižníc to nie je až také jednoduché, pretože ich počet na Slovensku je dosť malý; rozširovanie čo do počtu tejto skupiny knižníc sa nepredpokladá. V súčasnej dobe je jednou z možností zapojenie sa do medzinárodného hodnotenia knižníc, kde sa vytvárajú skupiny s väčším počtom charakterovo podobných knižníc. Akademická knižnica Technickej univerzity v Košiciach sa do takéhoto hodnotenia knižníc zapojila. Ide o nemecký benchmarkingový systém BIX - Bibliotheksindex.

Načo je to všetko dobré a má to vôbec zmysel? To boli prvé otázky, ktoré sa nám pred vstupom do tohto systému vynárali. (Tieto otázky sa objavili znova po získaní hodnotenia a zaradenia knižnice do rebríčka). Avšak z celkového hľadiska to bol krok vpred, z ktorého si treba zobrať ponaučenie a určitým spôsobom reagovať na výsledky v podobe čísiel, ktoré nám v rámci hodnotenia boli pridelené.

BIX – BIBLIOTHEKSINDEX (v preklade KNIŽNIČNÝ INDEX), je nemecký systém pre hodnotenie všetkých typov knižníc . Ročne sa na tomto hodnotení zúčastní približne 350 knižníc. Pri tejto vzorke sa už dá pekne porovnávať kvalita knižníc. Všetky knižnice sú sledované v štyroch základných oblastiach. Sú to *ponuka, využitie, efektívnosť a rozvoj*. Celkovo sa sleduje 17 ukazovateľov v týchto štyroch oblastiach, ktoré komplexne hodnotia všetky oblasti knižnice.

Aké boli výsledky a čo si z toho zobrať? Výsledky neboli úplne potešujúce, ale z každého čísla vieme vyvodiť nejaké závery. Pokúsim zhrnúť aspoň niektoré. Najväčší nedostatok našej knižnice, ktorý sa odzrkadlil na väčšine hodnôt, je *nedostatok financií*, ktorý trápi nielen Univerzitnú knižnicu Technickej univerzity v Košiciach ale väčšinu akademických knižníc. Ten sa odzrkadlil napríklad na výške nákladov na získavanie knižničných zdrojov. Z tohto záveru dedukujeme, že potrebujeme aj iné zdroje financií, ktoré neprichádzajú od zriaďovateľa, pretože tie sú veľmi neisté. Východiskom môže byť aj prehodnotenie vnútorného rozpočtu knižnice, resp. inak prerozdeliť pridelenú dotáciu v rámci knižnice tak, aby sme mohli niektoré ukazovatele ovplyvniť.

Vzhľadom na celkový nedostatok financií je v porovnaní s ostatnými knižnicami z iných krajín extrémne nízka aj *výška nákladov na personál*. Jednou z kontrolných otázok, ktoré nám organizátori projektu poslali, bol práve tento údaj. Nemeckí kolegovia totiž netušili, aká je minimálna a priemerná mzda v našej krajine a po oboznámení sa s týmito údajmi museli neveriacky pokrútiť hlavou a žiaľ pripustiť, že údaj je reálny a teda bude zapojený do ďalších výpočtov. Aj keď je situácia na Slovensku v tejto oblasti zložitá, určite je potrebné o tom rozprávať aj s našimi zriaďovateľmi. Jeden z parametrov je „efektívnosť práce v oblasti spracovania fondu“. Tu sa prepočítavajú pracovné miesta participujúce na nadobúdaní a spracovaní dokumentov a elektronických médií. Po vyhodnotení sme zistili, že pri súčasnom počte prírastkov dokážeme pracovať efektívnejšie.

K ďalším záverom, ku ktorým sme dospeli, sú *hodnoty získané v oblasti knižnično-informačných služieb, efektívnosti a vývoja*. Má knižnica prezamestnanosť alebo naopak, ma nedostatok zamestnancov? Kto objektívne odpovie na túto otázku? Ak si porovnáme knižnice rovnakej veľkosti, alebo knižnice ktoré majú väčší fond, viacej používateľov a napriek tomu majú menej personálu, tak sa musí konštatovať, že niekde je chyba a existujú v knižnici personálne rezervy. Naša knižnica je otvorená 5 dní v týždni nepretržite od 7:00 do 19:00. Vzhľadom na to, že počet používateľov je v neskorších hodinách minimálny, vyhodnotili sme to ako postačujúci čas. Avšak BIX nás postavil pred otázku, či je to postačujúce, pretože v počte otváracích hodín za týždeň sme sa umiestnili približne v polovici rebríčka.

To sú len niektoré závery, ktoré sme v knižnici vyvodili z tých zopár čísel, ktoré sme odoslali do Nemecka. Benchmarking ako nástroj zvyšovania kvality služieb knižnice má svoje opodstatnenie. Častokrát totiž každodenný stereotyp nám znemožní objektívne posúdiť niektoré z parametrov knižnično-informačnej činnosti. Takéto nástroje nám majú ukázať, že sa to robí aj inak, čo však nemusí byť vždy to správne. Následne je už len na nás, do akej hĺbky si dané čísla rozanalyzujeme a koľko si z nich zoberieme a osvojíme.

MALOKARPATSKÁ KNIŽNICA V PEZINKU JUBILUJE/ *MALOKARPATSKÁ LIBRARY IN PEZINOK CELEBRATES ITS ANNIVERSARY*

PhDr. Daniela Tóthová, Malokarpatská knižnica v Pezinku
daniela.tothova@kniznicapezinok.sk

Abstract: *This paper summarizes sixty years of existence of the Malokarpatská Library in Pezinok.*
Keywords: *Malokarpatská Library in Pezinok, history*
Kľúčové slová: *Malokarpatská knižnica v Pezinku, dejiny*

V tomto roku (2013 – pozn. red.) si Malokarpatská knižnica v Pezinku pripomína 60. výročie založenia. Svoju históriu otvorila 15. apríla 1953, keď Rada ONV Pezinok rozhodla o ustanovení Okresnej ľudovej knižnice s termínom začiatku činnosti 1. mája 1953. V meste Pezinok predtým pôsobili dve verejné knižnice, slovenská a nemecká, obe založené v júli roku 1925, keď na Slovensku nadobudol platnosť zákon o verejných knižniciach č. 430/199 Zb. z roku 1919, ktorý stanovil povinné zriaďovanie verejných knižníc v obciach. Knižnice sídlili v Mestskej radnici a boli otvorené dva večery v týždni. Kronika Pezinka z roku 1933 uvádza, že slovenská knižnica obsahovala 984 kníh a mala 86 čitateľov a 1 280 výpožičiek. Nemecká knižnica mala 1 307 kníh, 125 čitateľov a 3 847 výpožičiek. Druhá svetová vojna poznačila fondy oboch knižníc. Fond nemeckej knižnice v r. 1946 prevzala do správy Matica slovenská v Martine a starostlivosť o slovenské knihy mesto Pezinok. Obec Cajla, dnes mestská časť Pezinka, mala tiež svoju verejnú knižnicu. V r. 1949 po vzniku okresu Pezinok bola Cajla k mestu pričlenená a z cajlanskej knižnice sa stala pobočka Obecnej knižnice v Pezinku.

Okresná ľudová knižnica vznikla v r. 1953 zlúčením Miestnej ľudovej knižnice v Pezinku a Štátnej doplňovacej knižnice ONV. Plnila úlohu miestnej knižnice pre obec Pezinok a metodického strediska pre miestne ľudové knižnice okresu Pezinok, ktorý vtedy zahŕňal 23 obcí. Knižnica sa počas svojej histórie niekoľkokrát sťahovala: najprv bola umiestnená na balkóne veľkej sály Pezinského zámku, r. 1955 sa presťahovala do priestorov Krajského domu osvety v Zámockom parku, kde mala 3 miestnosti, v r. 1960 získala nové priestory po OV KSS, v budove susediacej so súčasným sídlom knižnice. Do terajších priestorov, ktoré vznikli rekonštrukciou a prístavbou budovy – bývalého sídla Zboru národnej bezpečnosti, sa knižnica presťahovala v r. 1992.

Svoju činnosť začínala knižnica s 3 164 zv. kníh a v prvom roku fungovania sa zapísalo 672 čitateľov. Poskytovala knižničné služby širokému okruhu čitateľov, bola v pravom slova zmysle verejná. Okrem výpožičných služieb už od svojho začiatku pripravovala besedy o knihách, hlasné čítania, stretnutia so spisovateľmi, výstavy kníh. Prvou riaditeľkou knižnice sa stala p. Mária Kočišová, prvou knihovníčkou Mária Mlynková.. Od

októbra 1954 pôsobila vo funkcii riaditeľky Mária Soboličová, od r. 1958 Eva Ružičková.

Prvá knihovníčka - Mária Mlynková

V roku 1960 prišlo v Československu k územnej reorganizácii a bol vytvorený okres Bratislava-vidiek zlúčením 3 okresov – Pezinok, Malacky a Senec. Knižnica mala teda v metodickej starostlivosti knižnice obcí z 3 okresov, spolu 67 knižníc. Okres bol rozsiahly, preto bola vytvorená v roku 1961 samostatná funkcia metodičky, prvou bola pani Elena Stanková.

Knižnica po presťahovaní sa do nových priestorov rozšírila svoje služby. Vytvorené bolo oddelenie politicko-náučnej literatúry, oddelenie beletrie s čitárňou a detské oddelenie, neskôr oddelenie poľnohospodárskej literatúry so študovňou. Od roku 1964 pribudlo oddelenie náučnej literatúry.

Práca s čitateľom bola živá od začiatku činnosti – pripravovali sa besedy o knihách, hlasné čítania, stretnutia so spisovateľmi, výstavy kníh. 60-te roky boli charakteristické aj organizovaním veľkých okresných čitateľských konferencií zameraných najmä na sovietskych autorov. V roku 1962 pracoval pri oddelení mládežnícky krúžok poézie a neskôr čitateľský krúžok dospievajúcej mládeže. V roku 1965 sa pri knižnici vytvoril Klub mladých čitateľov. Od februára 1966 nastúpila do funkcie riaditeľky Mária Argyelánová, ktorá bola najdlhšie pôsobiacou riaditeľkou, do r. 1981. Zlepšilo sa vybavenie knižnice, k mennému a názvovému katalógu pribudol systematický katalóg. Otvorená bola pobočka pri Západoslovenských tehelniach Pezinok. Posilnila sa metodická činnosť, 2 metodičky pomáhali knižniciam pri revíziách fondov, robili základné súpisy, podieľali sa na vytváraní katalógov, pripravovali pre vedúcich profesionálnych knižníc pravidelné mesačné pracovné porady, uskutočňovali školenia pre dobrovoľných knihovníkov.

70-te roky sa niesli v znamení politických výročí a jubileí, čo ovplyvnilo aj typ pripravovaných podujatí. Narastal knižničný fond, počet čitateľov, aj výpožičiek. V r. 1961 knižničný fond obsahoval 11 299 zv. kníh, 1 061 čitateľov a 18 560 výpožičiek. V roku 1972 začala knižnica so získavaním a bibliografickým spracovaním regionálnej literatúry a osobností okresu Pezinok. Otvorená bola ďalšia pobočka. Z okresu Bratislava-vidiek bolo odčlenených 7 knižníc do veľkej Bratislavy. Počet knižníc z 69 sa znižuje na 62. Metodické oddelenie sa začalo viac venovať i závodným knižniciam. Okresná knižnica v Pezinku sa stala osobným úradom profesionálnych knižníc.

Finančné prostriedky na mzdy a knižničný fond boli sústredené v Okresnej knižnici v Pezinku, prostriedky na prevádzku dostávali knižnice od mestských a miestnych národných výborov. Výber literatúry zabezpečovali metodici a pracovníci oddelenia získavania a spracovania knižničných fondov.

Začiatkom 80-tych rokov počet čitateľov prekročil číslo 3 000. Rozšírilo sa oddelenie pre deti a mládež a získal sa tak priestor pre kolektívne podujatia. Po veľkolepých podujatiach, zameraných na prezentáciu sovietskej literatúry a autorov, sa knižnica začala orientovať skôr na slovenskú literatúru. Usporadúvalo sa veľa besied, literárnych aj vzdelávacích kvízov, autorských čítaní – pre deti, mládež, pracovníkov závodov, odborové a iné organizácie a širokú verejnosť. Po odchode p. riaditeľky Argyelánovej do dôchodku v r. 1981 pôsobila krátko vo funkcii riaditeľka Ľudmila Cébrová, neskôr bola vedením knižnice poverená Viera Kadnárová a od decembra 1982 knižnicu riadila Tatiana Kročková. Zlepšilo sa finančné zabezpečenie jej činnosti, vrátane doplňovania. V r. 1985 pribudlo do knižničného fondu 7384 zväzkov kníh, čo bol najväčší prírastok v histórii knižnice. Knižničný fond prekročil hranicu 100 tisíc zväzkov. V tomto roku sa po dlhých prípravách začala stavba novej budovy knižnice.

Spoločensko-politické zmeny po roku 1989 sa premietli do činnosti knižnice, a to v pozitívnom aj negatívnom zmysle. Knižnica sa delimitovala pod nového zriaďovateľa – Ministerstvo kultúry SR. Zaviedli sa prísne ekonomické a úsporné opatrenia, ale pozitívnou črtou tohto obdobia boli účelovo určované finančné prostriedky na nákup kníh. Na úseku metodiky ostala jedna pracovníčka. Utlmila sa systematická práca so školskými a závodnými knižnicami, spolupracovali sme s nimi len na požiadanie. Nastalo obdobie očisty knižničných fondov od multiplicitnej a obsahom zastaranej literatúry, pri ktorom opäť pomáhalo metodické oddelenie. **Organizačná štruktúra** a činnosť sa významne zmenila po ukončení rekonštrukcie a prístavby budovy v roku 1992. Knižnica mala vytvorené vhodné priestorové podmienky na svoju činnosť. Zlúčením fondov oddelenia pre dospelých a politického oddelenia sa vytvorilo oddelenie beletrie a náučnej literatúry pre dospelých a čitáreň periodík. Oddelenie regionálnej literatúry bolo konečne prístupné pre verejnosť v priestoroch študovne. Otvorilo sa pekné a priestranné oddelenie pre deti a mládež. Od roku 1995 začala knižnica vydávať knihovnícky časopis OČK(o) o činnosti knižníc okresov Pezinok, Malacky a Senec. Jeho vydanie zabezpečuje útvar metodiky.

Po poklese čitateľov po r. 1989 ich počet od r. 1993 rástol, kulminoval v r. 1996, keď dosiahol 4 741 čitateľov a 213 718 výpožičiek.

Pri organizácii podujatí pre verejnosť sa knižnica preorientovala od akcií s masovou účasťou ku komornejším podujatiam bez politického akcentu. Pribudli nové druhy podujatí, súťaž o kráľa detských čitateľov, vlastivedná súťaž Poznaj svoje mesto, knižnica sa zapojila do podujatí Noc v knižnici,

Týždeň slovenských knižníc, Mesiac slovenskej a českej kultúrnej vzájomnosti, literárne kvízy a súťaže. Knižnica venovala veľkú pozornosť príprave podujatí na podporu čítania pre všetky vekové skupiny čitateľov už od predškolského veku.

V roku 1993 sa začal prechod služieb knižnice do elektronického prostredia zakúpením prvého počítača a systému CDS/ISIS pre spracovanie regionálnej bibliografie a rešeršnú činnosť. V roku 1998 sme začali spracovávať v KIS Rapid Library, od roku 2000 mohli čitatelia využívať katalóg OPAC. V roku 1996, po vytvorení nových územných celkov sa naša knižnica stala regionálnou knižnicou pre okresy Pezinok, Malacky a Senec. Bývalý okres sa rozdelil na 3 okresy. Do okresu Malacky pribudlo 6 obci z okresu Senica a do okresu Senec 8 obcí z okresu Galanta.

V roku 1996 sa knižnica delimitovala pod Krajský úrad v Bratislave. Po vytvorení tzv. RKC - regionálnych kultúrnych centier alebo intendantúr, knižnica po prvýkrát v histórii stratila právnu subjektivitu a stala sa špecializovaným zariadením Malokarpatského kultúrneho centra. Z Okresnej knižnice Pezinok bola premenovaná na Malokarpatskú knižnicu v Pezinku. Jej odborné činnosti ostali zachované, avšak príspevok na činnosť bol radikálne znížený. Najviac sa to odrazilo v oblasti doplňovania knižničného fondu. Knižnica sa snažila získavať prostriedky na svoju činnosť od sponzorov, prevažne miestnych podnikateľov a živnostníkov. Veľmi pomohla podpora mesta Pezinok, ktoré v Programovom vyhlásení Mestského zastupiteľstva v Pezinku na roky 1999 – 2002 zakotvilo záväzok každý rok prispievať Malokarpatskej knižnici na doplňovanie knižničného fondu. Zároveň prispievalo aj na činnosť oddelenia pre deti a mládež. Táto podpora podujatí pre deti vďaka mestským dotáciám trvá do súčasnosti.

1. apríla 1999 boli intendantúry zrušené, knižnici sa vrátila právna subjektivita a prešla pod priame riadenie Krajského úradu v Bratislave, v novembri 1999 sa novou riaditeľkou Malokarpatskej knižnice v Pezinku stala pani Mgr. Anna Gašparovičová. V roku 2002, bola knižnica po decentralizácii štátnej správy delimitovaná pod Bratislavský samosprávny kraj.

Knižnica pokračovala v automatizácii služieb, začiatkom r. 2001 bola s finančným príspevkom Okresného úradu práce v Pezinku zriadená multimediálnu študovňa a 1. septembra 2001 zahájená prevádzka automatizovaného výpožičného systému Rapid Library v oddelení pre deti.

V roku 2003 pri 50. výročí vzniku, obsahoval knižničný fond 95 253 zväzkov, knižnicu využívalo 3 878 registrovaných používateľov, počet výpožičiek bol 174 565.

Malokarpatská knižnica v Pezinku získala Medailu za zásluhy o rozvoj mesta Pezinok za jej 50 ročnú činnosť v prospech obyvateľov mesta a historicky prvý Pamätný list predsedu Bratislavského samosprávneho kraja za dlhoročný prínos v oblasti vedomostných, kultúrnych a informačných služieb, ktoré kvalitne a na vysokej úrovni poskytuje obyvateľom regiónu.

Od roku 2005 bola knižnica spoluorganizátorom Medzinárodného literárneho festivalu Jána Smreka. Vďaka hlavnému organizátorovi, Milanovi Richterovi, sme mali možnosť privítať desiatky spisovateľov

z celého sveta. Od roku 2007 pripravujeme letný literárny festival Literárny kolotoč, spočiatku sústredený na pezinských autorov, neskôr sme záber rozšírili a v roku 2012 sme napr. predstavili niektorých finalistov literárnej súťaže Anasoft Litera.

V roku 2005 knižnica vypracovala projekt Modernizácia knižnično-informačných služieb a získala finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ, ktoré umožnili zabezpečiť moderné počítačové vybavenie pre čitateľov a zamestnancov, knižničný systém ARL a spustiť prvú webovú stránku knižnice. V roku 2007 boli všetky činnosti knižnice plne automatizované. Od r. 2011 využíva Malokarpatská knižnica v Pezinku knižničný systém CLAVIUS. V ďalších rokoch sa najmä prostredníctvom projektov do grantového systému MK SR podarilo získať prostriedky na elektronickú ochranu knižničného fondu a skvalitnenie výpožičného procesu knižnice, ako aj na akvizíciu.

V roku 2012 nastala výmena vo vedení knižnice, po odchode pani riaditeľky Gašparovičovej do dôchodku knižnicu vedie Daniela Tóthová. Rok 2012 knižnica ukončila s knižničným fondom vo veľkosti 93 856 kj a prírastkom 4 473 knižničných jednotiek. Služby knižnice využilo 3 483 zaregistrovaných čitateľov a podujatia navštívilo 39 705 návštevníkov. Pripravujeme kultúrne aj vzdelávacie podujatia, propagujeme regionálnych autorov a osobnosti, ako aj regionálnu históriu a tradície. Tradične majú veľký úspech podujatia pre deti, organizujeme pravidelné podujatia v rámci cyklov na podporu čítania:

- *Hodiny knižničnej gramotnosti* – pre deti predškolského veku a žiakov ZŠ, zamerané na základnú orientáciu v knižnici, vyhľadávanie informácií a zoznámenie sa s literatúrou, spisovateľmi a ilustrátormi;
- *Čítanie je IN* - cyklus určený všetkým vekovým kategóriám detských čitateľov na podporu čítania detí v spolupráci so školami;
- *V knižnici sa nenudíme* - súťaže, tvorivé dielne, stretnutia pre prázdninujúce deti počas letných prázdnin;
- *Popoludnia s rozprávkou* - pre školské kluby, špeciálne ZŠ v Modre a v Pezinku a zariadenie sociálnej starostlivosti Hestia;
- *Kým školský zvonček zazvoní* - informačná výchova pre deti predškolského veku;
- *Literárno-výtvarné súťaže* - s mesačne vyhlasovanými témami a víťazmi.

Druhou najpočetnejšou skupinou návštevníkov podujatí sú seniori, ktorí vítajú podujatia týkajúce sa historických udalostí nášho mesta a okolia.

V metodickej pôsobnosti máme v súčasnosti 65 knižníc. 1 pracovníčka metodiky, ktorá je zároveň vedúcou oddelenia bibliografie, prostredníctvom metodicko-inštruktážnych návštev a konzultácií rieši otázky vzdelávania nových obecných knihovníkov, prevádzky knižnice, námetov na podujatia, komunikuje so zriaďovateľmi a redakčne pripravuje časopis OČK(o).

Dôležitou časťou regionálnych funkcií je budovanie a sprístupňovanie fondu regionálnych dokumentov. Začínalo sa v roku 1972 zbieraním regionálnych periodík a budovaním výstrižkovej databázy článkov z novín a časopisov. Pokračovalo súpismi regionálnych článkov v tlačenej forme. Od roku 1994 sa vytvárala databáza regio-

nálnych dokumentov v systéme CDS/ISIS, v r. 1998 bola prekonvertovaná do systému Rapid Library, neskôr ARL a v roku 2011 do systému CLAVIUS.

Prieskum spokojnosti používateľov s našou knižnicou, ktorý sme realizovali vo februári 2013 ukázal, že naši čitatelia a návštevníci sú so službami spokojní (93% respondentov), a to aj s ponukou kníh, najmä v oblasti beletrie (84%), ako aj s prístupom zamestnancov (takmer 80% úplná spokojnosť). Cenné pripomienky a návrhy z prieskumu nám slúžia na zlepšovanie našich služieb.

Slabinou je v súčasnosti už nevyhovujúce priestorové vybavenie knižnice, chýba miestnosť pre podujatia, ktoré sa realizujú medzi regálmi vo voľnom výbere, takisto aj elektronické služby by čitatelia uvítali rôznorodejšie.

Veríme, že ďalšie roky posunú knižnicu na úroveň, keď bude schopná plniť svoje služby voči verejnosti ako verejná kultúrna, vzdelávacia a komunitná inštitúcia a fungovať aj v elektronickom prostredí.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. *Malokarpatská knižnica v Pezinku: História a súčasnosť 1953-2003*. Pezinok: Malokarpatská knižnica v Pezinku, 2003. ISBN 80-968063-3-5.

2. Kronika knižnice.

14. ROČNÍK TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC (18.3. – 24.3.2013)/ *14TH ANNUAL WEEK OF LIBRARIES IN SLOVAKIA (MARCH 18 – 24 2013)*

Katarína Šušoliaková, Krajská knižnica v Žiline
susoliakova@krajskakniznicazilina.sk

***Abstract**: Week of libraries in Slovakia 2013 took place from March 18 – 24. All types of libraries organized a wide range of events.*
***Keywords**: the Week of libraries in Slovakia 2013, Slovak Association of Librarians, Slovak Library Association*
***Kľúčové slová**: Týždeň slovenských knižníc 2013, Spolok slovenských knihovníkov, Slovenská asociácia knižníc*

Slovenská asociácia knižníc a Spolok slovenských knihovníkov vyhlásili v tomto roku ďalší ročník celoslovenského podujatia Týždeň slovenských knižníc, ktoré sa za 14 rokov svojej existencie stále hlbšie dostáva do povedomia slovenskej verejnosti.

Tohtoročný Týždeň slovenských knižníc (TSK) s tradičným, no stále aktuálnym mottom Knižnice pre všetkých, bol 18. marca slávnostne otvorený v Univerzitnej knižnici v Bratislave za prítomnosti ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Jána Čaplovača, štátneho tajomníka Ministerstva kultúry SR Ivana Sečíka, predsedníčky Slovenskej asociácie knižníc Daniely Džuganovej a predsedníčky Spolku slovenských knihovníkov Silvie Stasselovej, generálneho riaditeľa Univerzitnej knižnice v Bratislave Tibora Trgiňu, zá-

stupcov slovenských knižníc, samosprávy, médií a ďalších účastníkov. Slávnostného otvorenia sa zúčastnil i Michael Dowling, riaditeľ medzinárodných vzťahov Americkej asociácie knižníc, najväčšej, najstaršej a najvplyvnejšej knihovníckej asociácie na svete, ktorý v rámci svojho pobytu na Slovensku prednášal okrem bratislavskej univerzitnej knižnice aj v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave a Krajskej knižnici Karola Kmeťka v Nitre. V rámci otvorenia TSK bola riaditeľke Turčianskej knižnice v Martine Kataríne Vandlíkovej odovzdaná cena Slovenskej asociácie knižníc SAKAČIK 2012 za projekt Vzdelávajme sa spolu. V priestoroch univerzitnej knižnice boli súčasne otvorené výstavy Hračky nie sú hračky, Čitateľ na obraze a Emblémové knihy Univerzitnej knižnice v Bratislave, ktoré si počas TSK mimo vernisáží prišlo pozrieť 1 500 návštevníkov.

Že sa knižniciam aj tento rok úspešne podarilo pozitívne zviditeľniť knižnice ako kultúrne a vzdelávacie inštitúcie prostredníctvom rozmanitých aktivít a podujatí počas TSK, svedčí veľký ohlas v slovenských médiách i niekoľko štatistických ukazovateľov: knižnice na Slovensku zorganizovali 881 kultúrno-spoločenských podujatí, ktorých sa zúčastnilo 27 159 účastníkov; počas týždňa sa v knižniciach zaregistrovalo 6 646 nových používateľov. Uvedené čísla môžu byť v skutočnosti oveľa vyššie; nie všetky knižnice štatistické údaje poskytli.

Mnohé knižnice realizovali Dni otvorených dverí, aby tak verejnosti umožnili nahliadnuť do zákulisia svojich inštitúcií, niektoré odpúšťali používateľom sankčné poplatky za oneskorené vrátenie vypožičaných kníh. Veľa verejných knižníc zaradilo do svojho programu podujatia venované 1150. výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie. Po regionálnych knižniciach Žilinského samosprávneho kraja napr. putovali slovenskí a českí prozaici a básnici počas autorského čítania súčasných kresťanských autorov Žilinského a Zlínskeho kraja v rámci projektu Putovanie po(slov).

Takmer vo všetkých knižniciach zapojených do TSK dostali priestor na svoju prezentáciu mnohí známi i menej známi spisovatelia S čitateľmi a návštevníkmi knižníc sa stretli i ilustrátori, výtvarníci, historici, odborníci z rôznych vedných odborov, herci, cestovatelia, lekári, filatelisti, fotografi a ďalšie osobnosti kultúrneho a spoločenského života. Krstili sa nové knihy, svoju produkciu prezentovali knižné vydavateľstvá. Vyhlasovali sa súťaže (napr. Literárny salón Trnava 2013, Kráľ detských čitateľov), oceňovali sa víťazi už zrealizovaných súťaží.

21. marec bol medzinárodnou organizáciou UNESCO vyhlásený za Svetový deň poézie. Pri tejto príležitosti napr. Liptovská knižnica G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši pripravila večerné čítanie poézie liptovských autorov a Kysucká knižnica v Čadci vyhlásila výzvu Začnime deň básňou, ktorou oslovila všetky základné a stredné školy na Kysuciach. Aktivity vyhlásenej výzvy prebiehali počas celého dňa a pripojilo sa k nej 40 triednych kolektívov a 737 žiakov a študentov. Do TSK časovo zapadlo i ďalšie celoslovenské podujatie Deň ľudovej rozprávky, venované

najväčšiemu slovenskému rozprávkarovi Pavlovi Dobšinskému, ku ktorému knižnice realizovali dramatizácie rozprávok, besedy k autorom slovenských rozprávok, rozprávkové dopoludnia. Knihovníčky Hornonitrianskej knižnice v Prievidzi na detskom oddelení v tento deň dokonca požičiavali v krojoch.

Na podporu rozvoja čitateľských zručností a vytvorenia pozitívneho vzťahu k čítaniu, knihe a knižnici využili niektoré knižnice TSK na Týždeň hlasného čítania, Jarný maratón s knihou, spoločné čítania rodičov s deťmi, tvorivé literárne dielne, ale i opravu poškodených kníh pod názvom Nemocnica v knižnici. Mnohé verejné knižnice pasovali prváčikov za svojich čitateľov.

Niektoré knižnice organizovali knižničné jarmoky **zamerané na predaj vlastných vyradených kníh alebo na vzájomný predaj či výmenu kníh medzi čitateľmi knižnice.**

V Mestskej knižnici vo Svite pripravili slávnostné prijatie Jindřicha Ottu, víťaza celoslovenskej výtvarnej súťaže „Ticho! Smejeme sa", ktorá bola zameraná na kreslené vtipy o knižniciach a čítaní a realizovaná v rámci kampane Do knižnice 2 (hlavný organizátor SNK v Martine) s mottom Nakazení čítaním. Snahou kampane bolo pripomenúť, že byť nakazený čítaním je zdravé a že práve knižnice sú miestami, kde sa táto nákaza najviac šíri. Keďže súťažiaci v jednotlivých kategóriách reprezentujú nielen seba, ale i svoju knižnicu, ako odmenu získavajú i knižný dar pre svoje knižnice. Vďaka tomu tak knižnica vo Svite získala knihy pre deti a mládež v hodnote 1 000 €.

Turčianska knižnica v Martine vyhodnotila súťaž o naj obecnú knižnicu regiónu Turiec - Knižnica roka na slávnostnom stretnutí s obecnými knihovníkmi.

I napriek tomu, že tohtoročná Noc s Andersenom sa nekonala v rámci TSK, vo Verejnej knižnici Mikuláša Rešetku v Trenčíne pre deti materskej školy knihovníci pripravili celonočné zábavné podujatie Slimáčik v knižnici.

K obohateniu TSK prispel i Svetový deň vody, na ktorý zareagovali niektoré z knižníc zorganizovaním podujatí s cieľom zvýšenia informovanosti verejnosti o nenahraditeľnom význame vody. Priestor dostala i enviromentálna výchova a prednášky k ochrane životného prostredia.

Vedecké a akademické knižnice sa v TSK zamerali predovšetkým na organizovanie odborných seminárov. Napr. Slovensko a samostatná technická normalizácia. Strategické smerovanie TK 69 - Centrum vedecko-technických informácií SR v Bratislave, DynaMed – klinický referenčný nástroj pre EBM a jeho využitie v praxi – Univerzitná knižnica Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, odborný seminár k elektronickým informačným zdrojov – Univerzitná knižnica Univerzity M. Bela v Banskej Bystrici, Ako získať viac času a energie na štúdium a výskum – Univerzitná knižnica Žilinskej univerzity v Žiline a mnohé ďalšie.

V rámci TSK si predseda Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) Pavol Frešo uctil prácu knihovníkov verejných knižníc miest a obcí BSK a udelil ďakovné listy vybraným knihovníkom. Knihovníci si z rúk

pána predsedu zároveň prevzali knižný dar pre svoje knižnice.

Rôznorodosťou, kvalitou a množstvom zorganizovaných podujatí, ako aj ich návštevnosťou sa knižniciam aj tento rok podarilo poukázať na svoj aktívny podiel na spoločenskom rozvoji krajiny. Sú to práve knižnice, ktoré napriek množstvu rôznorodých problémov a nedostatku finančných prostriedkov ponúkajú veľa zaujímavého, nového, poučného i zábavného pre svojich používateľov a návštevníkov i pre ostatnú verejnosť.

Putovanie po(slov) v Liptovskej knižnici G.F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši

Večer s ezdrojmi v CVTI SR v Bratislave (seminár)

Michael Dowling v Krajskej knižnici K. Kmeťka v Nitre.

AKADEMICKÁ KNIŽNICA PANEURÓPSKEJ VYSOKEJ ŠKOLY / THE ACADEMIC LIBRARY OF PANEUROPEAN UNIVERSITY

Mgr. Melánia Buchlová, Akademická knižnica Paneurópskej vysokej školy
melania.buchlova@paneurouni.com

***Abstract**: History and actuality of the Academic Library of Paneuropean University in Bratislava and her library and information services.*
***Key words**: Paneuropean University, academic library, library and information services*
***Kľúčové slová**: Paneurópska vysoká škola, akademická knižnica, knižnično-informačné služby*

Predstavujeme nových členov SAK / *Introducing New SLA Members*

Paneurópska vysoká škola (PEVŠ) bola založená v r. 2004 ako prvá súkromná vysoká škola právnického zamerania na Slovensku. Jej pôvodný názov bol Bratislavská vysoká škola práva (BVŠP). Od prvopočiatku budovania jej personálnych, materiálnych a informačno-technologických základov bolo hlavnou ambíciou vedenia školy vytvoriť modernú vzdelávaciu a vedecko-výskumnú inštitúciu. V rokoch 2004-2011 vzniklo postupne na jej pôde päť fakúlt – *Fakulta práva* (2004), *Fakulta ekonómie a obchodu* (2005), *Fakulta masmédií* (2007), *Fakulta informatiky* (2009) a *Fakulta psychológie* (2011). Tieto aktivity priniesli v roku 2010 aj zmenu v názve – z BVŠP sa stala Paneurópska vysoká škola. V súčasnosti na nej pôsobí 128 pedagógov a študuje 4569 poslucháčov nielen zo Slovenska, ale i z ostatných krajín Európy.

PEVŠ má centrálnu budovu na Tomášikovej ulici a ďalšie pracoviská na Tematínskej a Nevädzovej ulici v Bratislave. Fakulta práva a Fakulta ekonómie a podnikania PEVŠ má pracoviská a konzultačné strediská aj mimo Bratislavy.

Akademická knižnica Paneurópskej vysokej školy v Bratislave (AK PEVŠ) plní funkciu ústrednej knižnice a informačného pracoviska. S budovaním svojich fondov a knižnično-informačných služieb začala už v r. 2004 ako referenčná akademická knižnica. Od roku 2005 poskytovala služby na dvoch pracoviskách - na Tomášikovej ulici v Ružinove a Tematínskej ulici v Petržalke. Od začiatku bolo jej snahou plná automatizácia vnútorných procesov knižnice. Začali sa práce na budovaní pôvodného knižničného informačného systému.

V auguste v roku 2009, keď som nastúpila na pozíciu riaditeľky, v knižnici pracovalo päť pracovníkov – z toho v odbore mali traja VŠ kvalifikáciu (dvaja boli čerstvo skončení absolventi), jeden SŠ vzdelanie a jeden bol bez knihovníckej kvalifikácie. V snahe štandardizovať procesy spracovania v čo najkratšom čase a poskytnúť používateľom služby adekvátne poslaniu AK, sa ťažiskové aktivity v nasledujúcich mesiacoch sústredili najmä na komplexnú reorganizáciu systé-

mu fondov a konverziu dát do nového integrovaného automatizovaného KIS Dawinci od spoločnosti SVOP. Vytvoril sa priestor pre formovanie bibliografickej, akvizičnej a metodickej činnosti. Od apríla 2010 sa začali postupne využívať moduly nového KIS - Výpožičky a správa čitateľských údajov, Akvizícia a Katalóg, podporujúce štandardné spracovanie dát v elektronickom formáte MARC21. Od júna toho istého roku bol sprístupnený aj online katalóg Dawinci. V r. 2011 knižnica začala exportovať súbory záznamov Evidencie publikačnej činnosti do celoslovenskej databázy CREPČ a zabezpečovať overovanie a spracovanie publikačných aktivít aj retrospektívne.

Práce na implementácii najmä aplikačných výstupov z KIS Dawinci a retrospektívnej katalogizácii dokumentov v súlade s medzinárodnými štandardami a národnou legislatívou pokračujú dodnes. V r. 2012 bolo spracovaných celkom 3534 bibliografických záznamov v oboch interne budovaných bázach dát. Začali sme s prestavbou webovej stránky knižnice v súlade s podmienkami meniaceho sa edičného systému VŠ.

Knižnica spolupracuje s ostatnými akademickými knižnicami na Slovensku i v Čechách vo viacerých oblastiach. V r. 2012 sa prihlásila za člena Slovenskej asociácie knižníc.

Priestory, ktoré knižnica sprístupňuje používateľom – študovne, čitárne, PC miestnosti pre prácu s multimediálnymi zdrojmi a požičovňa, zaberajú plochu 713 m2 a ponúkajú 114 študijných a čitateľských miest. Na pracoviská je umožnený bezbariérový prístup. Používatelia majú k dispozícii 40 PC staníc s pripojením na intranet a internet, všetky pracoviská PEVŠ majú pripojenie na wifi zónu. Reprografické služby zabezpečujú dve multifunkčné zariadenia.

Personálne obsadenie v súčasnom období tvorí sedem profesionálnych knihovníkov s VŠ vzdelaním na plný úväzok. Výpožičný čas v knižnici je 29 hodín týždenne. Počas letných prázdnin je knižnica pre verejnosť zatvorená, študentom a vedecko-pedagogickým pracovníkom je umožnená návšteva po dohode.

Knižničný fond

tvorí domáca a zahraničná študijná literatúra, ktorú získavame výberovo a systematicky kúpou, výmenou a darmi bez ohľadu na jej formu. Od r. 2004 sa profilácia fondu postupne špecializuje najmä na oblasť práva, ekonómiu a obchod, informačnú vedu, masmédiá, psychológiu a ostatné aplikované spoločenskovedné odbory v súlade s obsahom akreditovaných študijných programov na PEVŠ.

Zbierky dokumentov v tlačenej forme tvorí dnes viac ako 15 200 knižničných jednotiek. Sú prístupné formou voľného výberu, s výnimkou fondu špeciálnych dokumentov a starších, menej využívaných dokumentov, ktoré sú umiestnené v knižničnom sklade a sú dostupné na vyžiadanie. V snahe disponovať kvalitnými informačnými zdrojmi, ktoré by boli v čo najvyššej miere využívané, knižnica začala realizovať jednu so svojich vízii – budovanie digitalizovaného knižničného fondu. Takmer celá zbierka záverečných prác a 1237 plných textov špeciálnych dokumentov je sprístupnená aj v elektronickej podobe (v súlade s licenčnými zmluvami).

Knižničný fond:

odborná knižná literatúra - 9027 zväzkov

(4923 titulov) monografií, učebníc, ročeniek, encyklopédií, vestníkov, legislatívnych dokumentov

periodická literatúra -130 titulov domácich a zahraničných periodík

záverečné a kvalifikačné práce - 4813 zväzkov v tlačenej forme

špeciálne dokumenty – dokumentácia k (2488) záznamom Evidencie publikačnej činnosti vedeckých a pedagogických pracovníkov PEVŠ

licencované elektronické zdroje - databáza ProQuest Central, obsahujúca 19 370 zdrojov prevažne periodickej literatúry, z toho 13 010 s plnými textami

voľne dostupné elektronické zdroje – budované pracovníkmi AK PEVŠ:

súborný on-line katalóg knižnice PEVŠ, prepojený s interne budovaným repozitárom digitalizovaných dokumentov.

Služby

AK poskytuje komplexné knižničné, informačné a bibliografické služby prednostne študentom všetkých foriem štúdia a vedecko-pedagogickým pracovníkom na PEVŠ. Knižnica je prístupná aj odbornej verejnosti.

Základné služby

výpožičné služby prezenčnou formou

výpožičné služby absenčnou formou len vedecko-pedagogickým pracovníkom PEVŠ

služby MVS knižnica sprostredkuje z inej knižnice na Slovensku mimo Bratislavy ako spoplatnenú službu (za poštovné + skutočné náklady podľa Cenníka požiadanej knižnice). MVS z vlastných fondov uskutočňuje najmä prostredníctvom digitalizovaných dokumentov

ústne faktografické a bibliografické informácie, služba Spýtajte sa knižnice (FAQ).

Špeciálne služby

bibliograficko-informačné služby

spracovanie bibliografií

internetové služby

reprografické služby: samoobslužné kopírovanie a tlač z PC

využívanie digitálneho archívu relevantných dokumentov a plných textov k jednotlivým bázam dát katalógu.

S cieľom zvyšovať informačnú gramotnosť používateľov na PEVŠ sa AK podieľala v r.

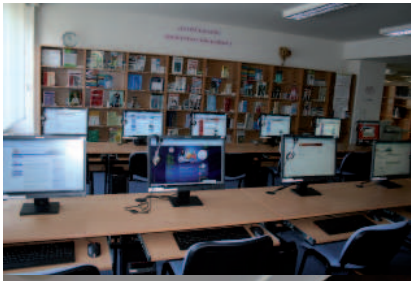

2012 na realizácii 22 vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí: výstava odb. literatúry, informačné akcie, organizované pre poslucháčov prvého ročníka a v rámci Dní otvorených dverí na PEVŠ a informačné semináre k licencovaným elektronickým databázam v spolupráci s ich dodávateľmi.

Čitatelia

V r. 2012 mala AK PEVŠ celkovo zaregistrovaných 1758 čitateľov, z toho bolo zaregistrovaných 1651 študentov z PEVŠ a 58 študentov z iných VŠ. Ročná návštevnosť na obidvoch pracoviskách predstavovala 26309 používateľov.

Výpožičky

V r. 2012 si používatelia AK PEVŠ vypožičali celkovo 23184 zv. kníh a periodík, z toho bolo realizovaných 1019 absenčných výpožičiek a 22165 prezenčných. Údaje sú ovplyvnené faktom, že výpožičné služby zatiaľ poskytujeme s ohľadom na veľkosť fondu podľa kategórií používateľov.

NAŠA ANKETA: POHĽAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

KNIHOVNÍCI MI V MNOHOM POMOHLI

Vedeckovýskumná činnosť si vyžaduje nielen dni, mesiace, ale aj roky trpezlivého úsilia a sústredeného pátrania po relevantných informáciách, dokumentoch, prameňoch i literatúre. Zvlášť je to citeľné v spoločenských vedách, ktoré sa bez zdrojov uchovávaných v knižniciach iba ťažko zaobídu. Jedným z tých vedeckých pracovníkov, ktorých činnosť (výskumná i riadiaca) sa vždy úzko spájala s vyhľadávaním a štúdiom literatúry, analýzou archívnych dokumentov, je **PhDr. Milan Zemko, CSc**., vedecký pracovník Oddelenia novších dejín Historického ústavu SAV, kam patrí výskum našich dejín v rokoch 1918 - 1945. Na svojej profesionálnej ceste skúsil mnohé, napríklad aké to je, keď sa rozbijú sny a človeka na roky umlčia, ale aj „ako chutí politika“ , keď bol prvé dva roky po novembri 1989 podpredsedom SNR a v rokoch 1993 – 1998 riaditeľom Odboru vnútornej politiky Kancelárie prezidenta SR. Vždy však mal možnosť spoznávať prácu knihovníkov i nazrieť do zákulisia knižníc. Preto som sa s ním porozprávala o knižniciach, ale najmä o tom, ako vníma knihovnícku profesiu.

- *Prezraď, vedel by si „prežiť“ bez knižnice?*

Prežiť, to asi áno, ale knižnica by mi veľmi chýbala a len ťažko by som sa bez nej zaobišiel.

- *Ktoré knižnice ťa ovplyvnili, resp. sú ti najbližšie?*

Najskôr to bola v školskom veku Mestská knižnica v Banskej Bystrici. Na jej knižkách som vyrástol (aj na tých, čo mi nechceli požičiavať, napr. takého Maupassanta) a tam som nadobudol prvý a veľmi priaznivý vzťah ku knižniciam, ktorý mi vydržal dodnes. Mojou doslova materskou knižnicou bola od 1. ročníka štúdia na FFUK v Bratislave – a to je dnes už vyše 50 rokov – bratislavská Univerzitná knižnica. Vtedy i v nasledujúcich desaťročiach až do rekonštrukcie pôsobila síce ošumelo, ale napriek tomu mala „svojho ducha“ aj takú zvláštnu atmosféru. Bol som tam vždy spokojný, rád som študoval vo všeobecnej a časopiseckej študovni - bol to môj druhý

domov. Knihovníci v „univerzitke“ žili svojou prácou, ktorú mali úprimne radi, čo z nich aj vyžarovalo. K nám, čitateľom, boli vskutku ústretoví. Zásadný prelom v živote knižnice a jej verných čitateľov znamenala rozsiahla rekonštrukcia, ktorá priniesla modernizáciu, technické vybavenie, nové formy práce i celý rad noviniek nielen pre návštevníkov, ale aj pre samotných knihovníkov. Knižnicu po veľkej renovácii som vnímal ako jeden z „ ostrovov pozitívnej deviácie“ v našom dnešnom svete. Keďže pôsobím v SAV, musím spomenúť knižnicu Historického ústavu SAV, moju „materskú“ knižnicu, ktorá je pre mňa z hľadiska vedeckej a odbornej literatúry akousi „prvou bránou“, kým sa pustím do novej práce. Popri nej mi je veľmi blízka Ústredná knižnica SAV, kde som tiež spokojný so službami aj ochotnými knihovníkmi. Využil som zopárkrát i fondy Slovenskej národnej knižnice v Martine a len ľutujem, že je tak trochu od ruky. Stretol som sa tam s rozhľadenými, svojej práci oddanými knihovníkmi. Musím však poznamenať, že na všetkých knižniciach vidieť, že „idú na doraz“ a ich finančné limity sú už dlhšie značne poddimenzované, najmä ak to porovnáme so zahraničím. Žiaľ, týka sa to prakticky celej sféry výskumu a vzdelávania u nás.

- *V čom konkrétne ti knihovníci pomohli?*

Pri vyhľadávaní literatúry, najmä periodík, ku ktorým sa laik predsa len ťažšie dopracuje; pri lúštení tých záhadných zoskupení čísel a písmen, z ktorých vedia knihovníci všeličo vyčítať; pri orientácii v automatizovaných výpožičných systémoch, ktoré občas hnevajú, či pri prácach s databázami. Ušetrili mi, priznávam, veľa času, námahy a vždy našli to, v čom je skrytý problém.

- *Sklamali ťa niekedy knihovníci?*

Ak by sme mali hovoriť o hlbokom sklamaní, tak to nie. Nikdy to nepresiahlo hranice únosnosti, že by som do tej knižnice viac nevkročil.

- *Existuje niečo, čo ťa na knihovníkoch rozčuľuje?*

Na kvalitnom pracovníkovi ma nemôže rozčúliť nič. Hnevá ma však neznalosť, ľahostajnosť, ktorá preniká dnes celou spoločnosťou, čo považujem za naozaj nebezpečné. Uvedomujem si, že knižnice dnes ťažko získavajú, resp. si udržia kvalifikovaných ľudí na málo platených pracovných miestach. Rozhodne však vzťah k práci a ústretovosť k čitateľom by nemal chýbať ani teraz. Ale to platí o akomkoľvek povolaní.

- *Ako vnímaš profesiu knihovníka, nemohla by ho nahradiť napr. technika?*

Technika by ho mohla nahradiť iba vtedy, keby mala ľudský cit, empatiu a intuíciu. Také predstavy nemám, ani nič podobné neočakávam. Myslím si, že táto profesia si vyžaduje a bude vyžadovať predvídavosť, empatiu, samozrejme, počítačovú zdatnosť, intuíciu, ale aj úprimný vzťah ku knihám i k čitateľom. Mne postačí kvalifikovaný, rozhľadený a zaplatený knihovník, ktorý bude robiť rýchlo a dobre to, čo má a keď ho poprosím, urobí ochotne niečo aj navyše. Bodaj by tak bolo vždy a všade, nielen v knižniciach.

Za rozhovor ďakuje

Ľudmila Čelková
l.celkova@chello.sk

NOC LITERATÚRY 2013

Hlavným organizátorom projektu Noc literatúry je už druhýkrát OZ Slniečkovo, Knižnica pre mládež mesta Košice a České centrum Bratislava. Finančne projekt podporilo Ministerstvo kultúry SR v rámci dotačného systému Európske hlavné mesto kultúry 2013 – Košice.

15. máj 2013 v čase od 18.00 hod. do 23.00 hod. spojil európske mestá Amsterdam, Mníchov, Miláno, Dublin, Londýn a mnoho ďalších miest aj s mestami Slovenska. V regióne východného Slovenska sa do projektu zapojilo až šesť knižníc: Knižnica pre mládež mesta Košice, Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach, Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave, Zemplínska knižnica v Trebišove, Knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove a Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou. Známe osobnosti spoločenského a kultúrneho života čítali literárne texty z diel európskych autorov, ktoré sa čítali na celom Slovensku a niektoré z nich aj v celej Európe.

KNIŽNICA PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE

PhDr. Kamila Prextová

Mesto Košice sa stalo súčasťou európskeho projektu Noc literatúry. Potulky návštevníkov za literatúrou smerovali na nevšedné miesta Košíc v polhodinových intervaloch. Tento rok sme zvolili periodicky sa opakujúce čítanie na jednom mieste až trikrát. Vandrovka za literatúrou viedla až po piatich miestach v centre Košíc a čítalo sa z piatich kníh európskych autorov. Cieľom bolo vylákať ľudí von a ukázať im, že čítať sa dá všade aj na rôznych nezvyčajných miestach.

Na prvé čítanie a zároveň otvorenie Noci literatúry sme zvolili **Múzeum divadla Thália Színház**, ktoré bolo sprístupnené pre verejnosť len od r. 2013. Minimúzeum divadelníctva sa hrdí zbierkou plagátov z predstavení zo 40-ročného archívu. **Peter Nádasdi** – herec a hudobný skladateľ nám prečítal kapitoly z knihy *Hra o život* od maďarského autora Szilárd Rubin.

Známa herečka **Andrea Karnasová** si na čítanie vyhliadla dielo *Francúzska suita* od Iréne Némirovsky. **Košická ortodoxná synagóga** na Zvonárskej ul. sa stala druhým nevšedným miestom Noci literatúry. Patrí k najvýznamnejším a najkrajším synagógam na Slovensku.

Katov byt pri Miklušovej väznici, na známej Hrnčiarskej ul., na svoje tri čítačky získal známy prozaik, dramatik a režisér, **Silvester Lavrík**. Životy a príbehy ľudí žijúcich v Londýne nám prestavil cez knihu od Zadie Smith: *ZW*.

Na čítanie priamo v centre Košíc je ako stvorená **historická električka**. Bola zaplnená na všetkých troch čítačkách do posledného miesta. Známa spisovateľka, novinárka a scenáristka, **Oľga Feldeková** popri čítaní z vybranej knihy Monika Maronová: *Posledné morény*, nezabudla pripomenúť aj svoj nový román Kým som šťastný.

Posledné čítacie miesto – **Policajná stanica** Mestskej polície na Tajovského ul. patrilo námestníkovi primátora mesta Košice. **Ján Jakubov** odprezentoval knihu *Zimná cesta* od Elfriede Jelinek.

Kto si prešiel všetky čítacie miesta a vyzbieral päť pečiatok na informačný a zároveň zlosovateľný letáčik, ten bol zaradený do zlosovania o knižné dary vydavateľstva OZ Slniečkovo a vecné dary Košice EHMK 2013 n.o. a Mesta Košice. Celovečerný program zavŕšilo hudobné vystúpenie **Martina Husovského** z Komajoty. Čítanie sme zamenili za hudbu a spev, ktoré boli spestrením a zároveň ďalším darčekom pre všetkých putujúcich.

Hojná účasť návštevníkov, ich úprimná zvedavosť a radosť, s ktorou opúšťali večerné putovanie za literatúrou, boli naším najväčším poďakovaním.

ZEMPLÍNSKA KNIŽNICA GORAZDA ZVONICKÉHO V MICHALOVCIACH

Mgr. Emília Lačná

V Michalovciach sa čítalo v priestoroch kultúrneho centra freeDOM. Hlavnými spoluorganizátormi boli Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach a Občianske združenie Medias Res. Pozvanie prečítať a predstaviť poslucháčom súčasnú slovenskú a európsku literatúru prijali Janka Fedorová, Elena Eleková, Adela Makšimová, Mária Papáčová, Ján Marton a Marcel Páleš. Vo večerných hodinách čítanie prebiehalo súbežne v kultúrnom centre aj na pešej zóne, na našom michalovskom „korze“ a okrem vybranej literatúry predstavili mladí autori aj vlastnú tvorbu. Hovorené slovo na chvíľu vystriedali hudobné vystúpenia sympatického Jána Martona.

Okrem čítania z vybranej literatúry sa predstavili mladí autori aj s vlastnou tvorbou:

Ján Marton (*1979) ...žije a pôsobí vo Svite. Debutoval zbierkou Život nie je pes, je to suka (2009). Veršami vo svojej druhej zbierke Eskimák na korze (2010) potvrdil, že je obdivovateľom celoživotného diela Charlesa Bukowskeho. Vo svojej tretej zbierke Blues pre masy kladie dôraz na „momentálny pocit“ a „silu podvedomia“. Nadovšetko miluje svoju rodinu, zbožňuje futbal a keď ho stretnete pri malom pive, určite ste si ho s niekým pomýlili. Zo zásady pije iba veľké.

Marcel Páleš (*1986) ...rodák z Poltára, momentálne prebýva v čarovnej Banskej Bystrici. Okrem mnohého iného ho zaují-

majú diskusie o zmysle života, rád presahuje hranice priemernosti, miluje čítanie kníh a tiež čítanie ľudí. Keďže rád nachádza neobyčajné v obyčajnom, nájdete ho často strateného v pozorovaní kolobehu života. Soľou jeho života je umenie, korením priatelia a najsilnejšou prísadou je nad všetko vyvýšená láska.

Elena Eleková (*1978) ...narodila sa v Sobranciach, žije v Michalovciach. Nositeľka prémie Literárnej ceny Mám talent 2011. Debutovala knihou „Život pri živote", ktorá vypovedá o niečom takom delikátnom, ako je profesionálna pomoc tým, čo to potrebujú. V tomto prípade pacientom psychiatrického oddelenia nemocnice v nemenovanom slovenskom mestečku. Na jednej strane sú etické predsavzatia pomáhať, na druhej ubíjajúca mašinéria každodennosti.

Adela Makšimová (*1986) ...narodila sa a pôsobí v Michalovciach. Je víťazkou Zemplínskeho pera 2011, 2012 a Gerbócovej Sniny 2012. Píše príbehy o (ne)obyčajných ľuďoch. Jej debutová zbierka je dlhodobo očakávaná už niekoľko rokov, tvrdo na nej pracuje.

A už len na záver, toto milé podujatie sa vydarilo a okrem priazne poslucháčov nám prialo aj počasie. Ďakujeme všetkým - organizátorom, čítajúcim aj poslucháčom za príjemne strávený večer pri peknom slove a dobrej hudbe. Tešíme sa na stretnutie o rok na Noci literatúry 2014.

GEMERSKÁ KNIŽNICA PAVLA DOBŠINSKÉHO V ROŽŇAVE

Tatiana Bachňáková

Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave, kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja, sa 15.mája 2013 zapojila do medzinárodného podujatia Noc literatúry.

Hlavnými partnermi Gemerskej knižnice Pavla Dobšinského v Rožňave boli Mesto Rožňava a Banícke múzeum Rožňava. Nadšenci a milovníci čítaného slova sa stretli v átriu Galérie Baníckeho múzea v Rožňave, aby o 18-tej hodine odštartovali, ako súčasť medzinárodného podujatia, verejné čítanie úryvkov z diel francúzskej, anglickej, rakúskej, maďarskej i slovenskej tvorby v podaní hostí – JUDr. Eriky Mihalikovej prednostky mestského úradu, Ing. Karola Kováča poslanca mestského zastupiteľstva, Mgr. Petra Galla hovorcu mesta, Anny Lachovej reštaurátorky Galérie Baníckeho múzea a Renáty Palme autorky básní.

Nakoľko cieľom projektu je upozorniť na význam literatúry prostredníctvom verejného čítania, pozvanie prijala aj spisovateľka historických ľúbostných románov Jana Pronská. Do povedomia čitateľov sa dostala svojou prvotinou Zlatníkova chovanica. Na otázku, prečo si vybrala tento druh literatúry, odpovedala : „Už na základnej škole som mala rada dejepis. Veľa som čítala. Ovplyvnila ma napríklad spisovateľka Marija Jurič Zagorka, ktorej diela Plamene inkvizície a Gričská čarodejnica sú vynikajúce a dodnes sa k nim vraciam. No ak si myslíte, že by som rada žila v niektorom z období, napríklad stredoveku, tak sa veľmi mýlite. Stredovek dáva veľký priestor fantázii, ale žiť by som vtedy nechcela. Veľmi rada by som sa tam však chcela pozrieť...".

„Noc literatúry" pod hviezdami v Rožňave splnila očakávania a ukázala milovníkom literatúry, že láska ku knihe sa môže prejaviť na rôznych miestach, v rôznom čase, len je potrebné vydržať. Do tohto projektu sa zapojila približne dvadsiatka väčších európskych miest a množstvo menších miest. Záverečné poďakovanie patrí všetkým, ktorí prijali naše pozvanie a ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľali na tejto medzinárodnej akcii. Či už ako „čítajúci" skvelých úryvkov odporúčaných kníh, alebo ako

poslucháči, či neskôr diskutujúci s hosťom večera – spisovateľkou Janou Pronskou. V neposlednom rade patrí poďakovanie aj hostiteľom, ktorí nám poskytli priestory. Pod holým nebom a s mesiacom nad hlavou to bolo niečo nové, netradičné.

HORNOZEMPLÍNSKA KNIŽNICA VO VRANOVE NAD TOPĽOU

Mgr. Beáta Ocilková,
Bc. Katarína Kovaľová

Streda 15.mája 2013 patrila v Hornozemplínskej knižnici podujatiu s názvom Noc literatúry. Akcia sa každoročne organizuje pod záštitou Českého centra a okrem Hornozemplínskej knižnice sa do nej zapájajú mestá ako Amsterdam, Varšava, Mníchov, Miláno a mnoho ďalších nielen európskych, ale aj slovenských miest a knižníc.

Hornozemplínska knižnica sa už po druhýkrát vydala na dobrodružnú cestu za literatúrou po zaujímavých miestach. Čítalo sa z vybranej európskej literatúry, úryvky odzneli najprv na Židovskom cintoríne vo Vranove nad Topľou a neskôr v areáli SOŠ A. Dubčeka vo Vranove nad Topľou. Podujatie moderovali mladí moderátori Róbert Hric a Martin Lukačin.

Podujatie v krásnom prostredí židovského cintorína odštartovala o 17,00 h najobľúbenejšia slovenská spisovateľka pre deti Gabriela Futová. Svojim šarmom a dobrou náladou navodila príjemnú atmosféru a účastníkom podujatia prečítala úryvky z vlastnej knihy. Čítanie pokračovalo predstavením vybraných európskych titulov a literárne naladení účastníci sa presunuli do priestorov prírodného areálu Oáza SOŠ A. Dubčeka.

V kresle, s knihou v ruke, sa postupne vystriedali regionálne osobnosti: Miroslava Fuňáková, Evka Sabolová, Vladimír Bodnár, Radka Bodnárová, Katarína Olšavová, Lukáš Demčák, Natália Holubová, Martina Michalová a Ľudmila Tirpáková.

Literárny večer sa ukončil diskusiou o prečítaných tituloch a dúfame, že bol aj inšpiráciou pre mladých i starších. Už teraz sa organizátori tešia na 3. ročník tohto skvelého medzinárodného podujatia.

KNIŽNICA P. O. HVIEZDOSLAVA V PREŠOVE

Mgr. Marta Skalková

Tvorcovia aj priaznivci dobrej literatúry sa stretli v Starej mestskej škole v Prešove, aby čítali a boli súčasťou prepojenia literatúry s približne dvadsiatkou európskych miest. Podujatie sme pripravili s priateľmi literárneho klubu Manu Fecit ktorý pracuje pri Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove. Úryvky z diel európskych autorov čítali autori, ktorí prišli do Prešova takmer z celého Slovenska Lauček, Ilečko, Badin, Baláž Karpinský, Stano, Vlado, Urban, ďalej herec Daniel O. Ihnat a interpretátorka Michaela Kačurová.

Príjemný večer s hudbou podnietil k zamysleniu o potrebe literatúry: „Literatúra je ako koruna stromu – veľa rozvetvených konárov siahajúcich k nebu“. Ďalším rozmerom večera bolo prelínanie slova, obrazu a hudby prešovskými interpretmi a výtvarníkmi.

ZEMPLÍNSKA KNIŽNICA V TREBIŠOVE

Ing. Janka Vargová

V Zemplínskej knižnici v Trebišove sa 15.

mája 2013 sa už po štvrtýkrát uskutočnil čitateľský happening „Noc literatúry 2013" na terase reštaurácie Amadeus a to čítaním z noviniek európskej literatúry. Pozvanie na čítanie literárnych príbehov prijali herci divadla „G", Lenka Janoková, Peter Girman a Ján Veselý. Zaujímavým hosťom celého podujatia bola známa slovenská humoristka a moderátorka Elena Vacvalová. Ambíciou tohto projektu aj tento rok bolo predstaviť netradičným spôsobom súčasnú európsku literatúru a zároveň oživiť večerné posedenie pri západe slnka. Spojením zaujímavého textu, neobvyklého miesta na čítanie a originálnou prezentáciou sme vytvorili kultúrny zážitok pre širokú verejnosť.

PhDr. Kamila Prextová,
Knižnica pre mládež mesta Košice
kamila.prextova@gmail.com

NOC LITERATÚRY 2013
Európska literatúra v Trnave

Príbehy. Denne ich prežívame. Alebo míňame. Mesto. Denne ním prechádzame, a napriek tomu ho míňame. Noc literatúry. Stretnutie s príbehmi a mestom tak, ako ho nepoznáme.

V Trnave po prvýkrát putovali milovníci literatúry po svojom starobylom meste a objavovali jeho krásy a zákutia. Hlavným organizátorom bolo České centrum a v Trnave sa podujala podujatie koordinovať Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Noc literatúry 2013 predstavovala návštevníkom literatúru európskych národov. V Trnave sa čítalo z románovej tvorby maďarskej, nemeckej, poľskej, francúzskej a anglickej literatúry.

Čítalo sa na piatich miestach v historickej časti Trnavy. Začalo sa v knižničnej záhrade, kde si vypočuli návštevníci ukážku v podaní Katky Feldekovej, postupne si pútnici vypočuli ukážky v emotívnom podaní Bohumila Chmelíka na trnavskej radnici, Pavla Tomašoviča v Spolku sv. Vojtecha, Petra Voleka v Galérii Jána Koniarka a Benjamína Škreka v Malej synagóge. Tu sa uskutočnilo v závere aj žrebovanie zo všetkých pútnikov o 15 knižiek z vydavateľstva Slovart a Spolku sv. Vojtecha. Putovanie nám spríjemňovala svojimi vlastnými komornými gitarovými skladbičky Beátka Vargová-Kuracinová.

Noc literatúry 2013 v Trnave organizátori venovali pamiatke Mariána Makara Mrvu - vynikajúceho hudobníka, literáta, pedagóga, novinára, člena klubu Fóra humoristov.

Vychutnávajúc si atmosféru večerných literárnych potuliek vyjadrilo spokojnosť s takýmto čitateľským zážitkom spolu 245 milovníkov literatúry. Sme presvedčení, že v budúcom ročníku opäť nájdeme krásne zákutia nášho mesta, kam sa posadíme s dobrou knihou a opäť prežijeme nevšedné čaro odpútania sa od bežných starostí.

Benjamína Jakubáčová,
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
benjamina.jakubacova@kniznicatrnava.sk

MAREC MESIAC KNIHY - TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC V NOVOHRADSKEJ KNIŽNICI V LUČENCI

Mesiac marec bol prvýkrát v bývalom Československu vyhlásený za mesiac knihy v roku 1955 na počesť Mateja Hrebendu Hačavského (10. 3. 1796 - 16. 3. 1880) ako snaha o udržanie a podporenie trvalého záujmu o knihy.

Mesiac marec už tradične spájame nielen s príchodom jari ale i mesiacom knihy. Kniha - priateľ človeka od vynálezu kníhtlače patrí medzi neodmysliteľných spoločníkov mladých aj tých starších. Práve preto Novohradská knižnica organizuje pre širokú verejnosť, pre deti a žiakov škôl a školských zariadení návštevy výstav, be-

sedy so zaujímavými ľuďmi ale najmä zaujímavé čítania a práce s knihou.

Tradične aj tento rok sa knižnica zapojila do 14. ročníka Týždňa slovenských knižníc (TSK) s aktuálnym mottom „Knižnice pre všetkých". V rámci TSK sme uskutočnili 10 podujatí s počtom účastníkov 233 a zapísali sme nových používateľov.

Tých najmenších škôlkárov sme „preniesli" na krídlach fantázie do sveta rozprávok, kde na nich čakalo nejedno prekvapenie pri čítaní kníh, maľovaní obrázkov na danú tému, na ktorých znázornili svoje predstavy, ale dozvedeli sa aj množstvo informácií o knižkách, čo všetko sa môže do kníh zmestiť. Ako malú pamiatku a pozornosť našej knižnice dostali záložky, omaľovánky a drobné pozornosti od našich sponzorov.

Žiaci základných škôl sa zúčastnili besedy s členkami Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska. Zaujímavou formou im porozprávali o Braillovom písme, o zvukových knihách, diktafónoch, lupách a počítačoch pre nevidiacich. Potvrdili deťom skutočnosť, že aj pri ťažkom zdravotnom znevýhodnení môže človek viesť plnohodnotný život a dosiahnuť veľké úspechy v štúdiu aj kariére.

Starší žiaci sa mali možnosť dozvedieť, kto je to spisovateľ, ilustrátor, ako sa triedia knihy v knižnici, ako správne zaobchádzať s knihou, aby slúžila širokej čitateľskej verejnosti. Na besedách s regionálnymi spisovateľmi, Hanou Koškovou a Petrom Gajdošíkom si precvičili pamäť tým, že odpovedali na otázky kladené spisovateľmi o prečítaných knihách z ich najnovšej tvorbe.

Pre ostatných návštevníkov bolo počas týchto dní k dispozícii množstvo zaujímavých a hodnotných kníh, ktoré naša knižnica nielen počas sviatku knihy, ale aj po celý rok ponúka.

Žiaci vyšších ročníkov mali možnosť prechádzať jednotlivými oddeleniami knižnice, kde sa oboznámili s triedením, radením

kníh, naučili sa ako s knihou, encyklopédiou pracovať, ako sa všeobecne orientovať pri vyhľadávaní autorov kníh.

Aj touto cestou sa chceme poďakovať všetkým návštevníkom našej knižnice za zachovanie jej priazne, za šírenie dobrého mena. Samozrejme sa tešíme na všetky ďalšie stretnutia v Novohradskej knižnici

PhDr. Mgr. Daša Filčíková,
Novohradská knižnica, Lučenec
filcikova@nklc.sk

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC V KNIŽNICI PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE

Čítanie a jeho kultúra má nemalý vplyv na správnu rečovo-komunikatívnu spôsobilosť jedinca a v neposlednom rade tiež na jeho osobnostný rast a sebarealizáciu. Je preto dôležité, aby sa umenie komunikácie a kladný vzťah k písanému slovu a knihám vôbec, rozvíjali už od útleho veku dieťaťa. Veľkou mierou k tomu prispieva rodina a rôzne kultúrno-vzdelávacie inštitúcie. Svojimi službami poskytovanými pre širokú verejnosť, ale aj pre špecifické komunity, sa k týmto inštitúciám radia rôzne typy knižníc. Tie sa neustále snažia o zviditeľnenie usporadúvaním rôznorodých atraktívnych podujatí, či rozširovaním poskytovaných služieb.

CIELE PODUJATIA

Ide o celoslovenské podujatie, do ktorého vstupujú s rôznymi príťažlivými aktivitami všetky typy knižníc na Slovensku, poukazujúc tým na dôležitosť svojej existencie v spoločenskom živote. Moderné knižnice už dávno nevykonávajú iba tú základnú výpožičnú funkciu, pre ktorú boli zriadené, ale rozširujúc svoje služby prichádzajú s ponukou podujatí inovatívneho charakteru. Ich cieľom je osloviť, prilákať, zaujať a v neposlednom rade udržať si čo najširšiu čitateľskú základňu. Spoločnosť od nich očakáva, aby v nich pracovali knihovníci zorientovaní v rôznych odboroch, disponovali technickými zručnosťami a vo vzťahu k verejnosti a svojim používateľom boli títo moderní knihovníci schopní suplovať aj viacero iných profesijných zameraní (radcovia, pedagógovia, zabávači, psychológovia, moderátori či rozprávači).

PRIEBEH CYKLU PODUJATÍ V KNIŽNICI PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE

Knižnica pre mládež mesta Košice sa tak ako veľa ďalších slovenských knižníc zapojila do Týždňa slovenských knižníc pestrou ponukou aktivít. V tomto týždni sa uskutočnilo celkovo 18 podujatí, ktoré prebiehali v jej jednotlivých pobočkách a zúčastnilo sa ich viac ako 600 návštevníkov rôznych vekových kategórií. Vzhľadom na charakter knižnice, ktorá je špeciálnou knižnicou orientovanou na prácu s deťmi a mládežou, bola preto väčšina podujatí orientovaná prevažne na mladú generáciu. V programe sa ale nezabudlo aj na pedagógov a rodičov, či starých rodičov malých čitateľov. Prebiehajúce zábavné, rozprávkové a informačno-vzdelávacie podujatia s ukážkami využívania moderných metód tvorivej dramatiky, hlasného čítania, čítania s porozumením a aktívneho učenia boli zamerané na hod-

noty duchovnej kultúry a podporu čítania v rodinách. Poukazovali na možnosti zatraktívnenia čítania dieťaťu a jeho dôležitosť pre duševný rozvoj osobnosti dieťaťa a dospievajúcej mládeže.

PRÁCA S HANDIKEPOVANÝMI ČITATEĽMI

Knižnica pravidelne pripravuje vo svojej špecializovanej pobočke Nezábudka a v Centrálnej požičovni podujatia pre čitateľov s rôznymi formami hendikepu. Preto podujatia tohto charakteru nechýbali aj v programe Týždňa slovenských knižníc. Uskutočnili sa podujatia pre deti a mládež zo špeciálnych základných škôl, autistického centra a rozprávky Pavla Dobšinského potešili tiež deti rôznych oddelení Detskej fakultnej nemocnice. Aktivity pre takýchto čitateľov na pôde knižnice, alebo nemocnice sa tešia mimoriadnej obľube.

Predstavujú pre tieto deti jednak možnosť úniku do sveta rozprávok, kde sa určite všetko dobre skončí, a sú aj formou spestrenia neľahkého obdobia choroby, či izolácie od rodiny.

VEČERNÍČKOVÉ ČÍTANIA A ČÍTANIE V DETSKOM CENTRE

Rôznorodosť aktivít dopĺňali obľúbené večerníčkové čítania prebiehajúce v poobedňajších a večerných hodinách a zážitkové čítanie spojené s tvorivými dielňami v priestoroch detského centra. Tematicky zamerané podujatia poskytujú knihovníkom možnosť ukázať rodičom a starým rodičom malých čitateľov ako sa dá sprostredkovať zážitok z čítania, alebo ako zatraktívniť čítanie svojim potomkom. Takouto motiváciou návratu čítania do rodín s cieľom rozvoja čitateľskej gramotnosti a inteligenčného rastu osobnosti môže knižnica nemalou mierou prispieť k neskoršiemu profesijnému uplatneniu jedinca a k jeho sebarealizácii v dospelosti.

ŠTRUKTÚRA USKUTOČNENÝCH PODUJATÍ

18.3.2013

Poškoláci - O vzťahoch, uhle pohľadu a o tom, že nie vždy platí ono známe „šaty robia človeka“, podujatie pre 8. ročník na ZŠ Bruselská.

Ako to v rozprávkach chodí - rozprávkové podujatie pre I. stupeň Špeciálnej základnej školy, Centrálna požičovňa, Tajovského 9.

Poškoláci - O vzťahoch, uhle pohľadu a o tom, že nie vždy platí ono známe „šaty robia človeka“, podujatie pre 9. ročník na ZŠ Bruselská.

19.3.2013

Pán Prváčik - slávnostné pasovanie prváčikov za čitateľov knižnice, Nezábudka, Poľovnícka 8.

Zahrajme sa s literatúrou - podujatie pre deti s autizmom z Autistického centra Rubikon, Nezábudka, Poľovnícka 8.

Ja pátram, ty pátraš, my pátrame po

kvalitnej detskej literatúre - podujatie s takmer detektívnymi prvkami pre žiakov 3. - 4. ročníka, Humenská 9.

Čo ukrýva rozprávková truhlica - rozprávkové podujatie venované tvorbe P. Dobšinského pre II. stupeň Špeciálnej základnej školy, Centrálna požičovňa, Tajovského 9.

20.3.2013

Popolvár, ktorý sa dvíha ku hviezdam - rozprávkar P. Dobšinského so svojim životom a tvorbou navštívil detské oddelenia v Detskej fakultnej nemocnici, Tr. SNP 1, Košice.

Poškoláci - O vzťahoch, uhle pohľadu a o tom, že nie vždy platí ono známe „šaty robia človeka", pre 8. ročník na ZŠ Družicová.

Poškoláci - O vzťahoch, uhle pohľadu a o tom, že nie vždy platí ono známe „šaty robia človeka", pre 9. ročník na ZŠ Družicová.

Nám sa ešte nechce spať - Deň ľudovej rozprávky budeme mať - večerníčkové čítanie rozprávok P. Dobšinského pre deti a ich rodičov spojené s tvorivými dielňami, ZŠ Maurerova.

Rozprávkové ľudové čriepky, zážitkové čítanie večerníčkových rozprávok P. Dobšinského pre deti a ich rodičov, Nám.Jána Mathého 1, Mier.

21.3.2013

Zahrajme sa s literatúrou - podujatie o knihách a rozprávkach pre Špeciálnu základnú školu na Opatovskej ceste 97, Nezábudka, Poľovnícka 8.

Stretnutie s dobrou knihou - odborný seminár organizovaný v spolupráci s celosvetovou organizáciou pre predškolskú výchovu – OMEP určený pre riaditeľov a učiteľov materských škôl, Centrálna požičovňa, Tajovského 9.

Rozprávkové ľudové čriepky, večerníčkové čítanie rozprávok P. Dobšinského pre deti a ich rodičov, CZŠ Bernolákova

22.3.2013

Čítaj mi mamička... - prezentácia práce knižnice pre deti a mamičky s poukázaním na dôležitosť čítania v rodinách a to už od útleho veku dieťaťa , Rodinné centrum Stonožka, Milosrdenstva 4.

Rozprávkové ľudové čriepky, večerníčkové čítanie rozprávok P. Dobšinského pre deti a ich rodičov, ZŠ Sv. Marka Križina, Rehoľná 2, Košice-Krásna.

Tajomný svet noci – rozprávkovo-tajomná noc v knižnici prevetrala všetky knihy o prírode, zvieratkách a ľuďoch. Deti sa podozvedali o zaujímavostiach, ktoré sa dejú v noci, čítalo sa o nočných zvieratkách, o ľuďoch pracujúcich v noci a samozrejme o tom, čo vie tma urobiť v ľudskej fantázii.

Ing.Viera Ristvejová,
Knižnica pre mládež mesta Košice
viera.ristvejova@kosicekmk.sk

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC V SLOVENSKEJ PEDAGOGICKEJ KNIŽNICI

Slovenská pedagogická knižnica (ďalej len „SPK") sa už tradične každý rok zapája do Týždňa slovenských knižníc (ďalej len „TSK"). A tak tomu bolo aj v tomto 14. ročníku, ktorý mal motto: „Knižnice pre všetkých".

Ako v iných knižniciach aj v našej knižnici bola registrácia zdarma. Zaregistrovalo sa 53 používateľov. V TSK sme odpustili sankčné poplatky za prekročenie výpožičnej lehoty, čo mnohí čitatelia vďačne využili.

SPK pripravila pre svojich používateľov *výstavu „Lexikóny a slovníky v Historickom fonde SPK (16. až 19.storočie)"*, ktorá potrvá až do konca mája 2013. Výstava predstavuje výber najvzácnejších lexikónov, slovníkov, tezaurov, príručiek. Zastúpené je 16. a 17. storočie, kedy sa základné charakteristiky týchto dokumentov ešte iba vyvíjali. V 18. a v 19. storočí postup-

ne vychádzali rôzne lexikóny nielen všeobecného encyklopedického charakteru, ale aj príručné slovníky rôznych odborov ako filozofický, právnický, mytologický, geografický, staviteľský, matematický, chemický alebo pedagogický a tiež jazykové slovníky.

Osobitne treba spomenúť obrázkový jazykový slovník od Jána Ámosa Komenského „Orbis pictus", ktorý bol veľmi obľúbený a vyšiel v mnohých vydaniach a vo viacerých jazykoch.

Záujemcovia si môžu pozrieť medzi inými aj „Thesaurus chronologiae" (1637) od nemeckého protestantského teológa a polyhistora Johanna Henricha Alsteda (1588-1638), prvú encyklopédiu v maďarskom jazyku „Magyar encyclopaedia" vytlačenú v Utrechte v roku 1653 od maďarského spisovateľa a pedagóga Jánosa Apáczai Csere /1625-1659), „Lexicon Hebraicum et Chaldaicum" (1655) je najznámejšie dielo reformovaného nemeckého teológa Johanna Buxtorfa st. (1564-1629). Vystavený je aj veľký šesťdielny päťjazyčný slovník „Slowár Slowenski--Česko-Latinsko-Ňemecko-Uherskí", ktorý vyšiel v Pešti v rokoch 1825 až 1827 po Bernolákovej smrti.

19. marca prišiel na besedu a čítačku slovenský spisovateľ a publicista *Michal Hvorecký.*

Porozprával študentom Strednej odbornej školy knihovníckych a informačných štúdií, ale aj hosťom a zamestnancom knižnice, o svojom živote, o svojej ceste k písaniu a najmä o tom, čím žije dnes. Prečítal dva úryvky zo svojich kníh „Naum" a „Pastiersky list", ktoré prítomných veľmi zaujali, lebo boli vtipné, zábavné a plné napätia. O tom, že beseda a čítačka mala zmysel, svedčí aj to, že študenti položili alebo chceli položiť veľa otázok. Zároveň si uvedomili, že čítanie môže byť aj veľmi zábavné a s knihou sa dá prežiť príjemný čas. Takéto čítačky a besedy sú veľmi výchovné, lebo obracajú pozornosť študentov na čítanie, ktoré ich potom spätne kultivuje a všestranne rozvíja ich osobnosť.

20. marca zorganizovala SPK *odborný seminár* zameraný na prácu s databázami Scopus a Science Direct. Prezentujúca Jitka Dobbersteinová z firmy Elsevier porovnala využitie elektronických informačných zdrojov s klasickými pri práci s informáciami. Stručne predstavila obidve databázy, ich tematické zameranie, čo ponúkajú, čo obsahujú a načo slúžia. Scopus je multidisciplinárna bibliografická a scientometrická databáza z produkcie Elsevier a patrí medzi najväčšie na svete. Je súčasťou nástroja SciVerse podporujúceho interoperabilitu a integrované vyhľadávanie kvalitného obsahu. Tematicky je zameraná aj na spoločenské a humanitné vedy. Ponúka rýchle, jednoduché a komplexné vyhľadávanie vedeckých informácií, údaje o citovanosti publikácií (aj vývoj citovanosti), resp. ich autorov, inštitúcií, je zdrojom údajov pre bibliometrické, resp. scientometrické analýzy. Obsahuje 46 miliónov bibliografických záznamov a indexuje viac ako 19 500 titulov. Slúži najmä vedcom a študentom.

Science Direct je plnotextová multidisciplinárna vedecká databáza od spoločnosti Elsevier. Obsahuje články z recenzovaných časopisov a kapitoly z kníh z medicíny, techniky, prírodných vied, ekonomiky i spoločenských vied. Užitočnou črtou databázy je sprístupňovanie článkov, ktoré sú ešte len v tlači. Časopisecké články sú od roku 1996. Databáza je tematicky zameraná na celé spektrum vied, aj na spoločenské vedy.

Aby pani Dobbersteinová viac zaujala študentov a upriamila ich pozornosť na

databázy, vybrala si jedného záujemcu z ich radov, ktorý sám pod jej vedením pracoval s databázami.

Na seminár prišli študenti, ktorých baví práca s databázami. Možno v budúcnosti niektorí využijú aj poznatky z tohto seminára pri svojej práci.

21. marca sa konalo v seminárnej miestnosti SPK opäť po roku *netradičné stretnutie s progresívnym učiteľom* Dávidom Králikom. Miestnosť bola nabitá študentmi i ďalšími hosťami. Všetci boli napätí a očakávali, čo sa bude diať. Úvod patril krátkej vete, ktorá by každého prítomného vystihovala a predstavila a na pokyn ju povedal každý svojmu susedovi. Nasledovalo hlasné a tiché pozdravenie „dobré ráno", mexická vlna a rozhýbanie tela „lyžovaním". Potom pán Králik začal nenápadne nohou bubnovať, k nemu sa pridali ďalší, až to robil takmer každý. Potom sa všetkých spýtal, prečo bubnujú? Vysvetlil, že občas robíme veci, ktoré nemusíme robiť. Preto by každý mal rozmýšľať, čo robí a prečo to robí.

Nasledoval tréning dvoch mozgových hemisfér pomocou vystrčenia ukazováka a palca a ich výmeny. Pýtal sa aj na „učenie sa naspamäť". Väčšina študentov nesúhlasila, lebo si mysleli, že to nezvýši kvalitu študentov v rámci testovania. Nabádal študentov, aby prejavovali svoj názor a stáli si za ním, hoci aj vtedy, keď je v rozpore s názorom autority. Položil otázku: „Ste odvážni?" Lebo to, čo sa deje druhému, môže sa stať aj mne a naopak. Odvaha. Je jednoduchšie ostať v anonymite, ako sa niekoho zastať. Potom zaspieval a zahral na gitare pieseň „Kozel" od Nohavicu a všetci opakovali slová refrénu. Porozprával o svojom živote, čo sa kde naučil a čo ho inšpirovalo. P. Králik predstavil tiež svoju knihu „Celkom ako seň", z ktorej čítal.

Vrcholným bodom stretnutia bola stávka pána Králika so študentmi o jeho notebook. Stávku vyhrá, keď sa nechá alebo sám sa ostrihá a pritom mal krásne dlhé vlasy. Nakoniec sa nechal jedným študentom ostrihať a stávku vyhral. Stávka mala svoje výchovné poučenie. Keď nám niekto ponúka ľahkú výhru (napríklad PC), v živote to takto nefunguje, ľahko sa dostať k veľkej veci. Nesmieme dať na prvý dojem. Máme predsudky stretnúť zaujímavých ľudí. Napríklad v Českej republike žobral olympijský víťaz, ktorý sa dostal do finančných problémov. Aj nič neurobiť je naša reakcia. Treba slúžiť ľuďom okolo seba. Musíme byť k sebe pravdiví. Veľa pozitívneho mu dala práca v nemocnici.

Stretnutie bolo dynamické, zábavné, ale najmä výchovné. Pán Králik kreatívnou a novátorskou formou učil študentov, ale aj prítomných dospelých životným pravdám, rozmýšľaniu, pozorovaniu, zážitkovému učeniu.

Na záver vyjadrenie jedného študenta: „Dávid Králik, ex-učiteľ, ktorý učí učiť

a učí ako sa učiť a chodil (nielen) po nemocniciach a učil tam deti učivo, ale aj sa smiať."

Počas TSK bola možná prezentácia služieb SPK. Na všetkých našich akciách sa zúčastnilo 159 účastníkov. Týždeň slovenských knižníc opäť nasmeroval pozornosť slovenskej verejnosti na knižnice, ich aktivity a miesto knižníc ako informačných a kultúrnych centier spoločnosti.

PhDr. Vladimír Grigar,
Slovenská pedagogická knižnica
riaditel@spgk.sk

AKO SME SLÁVILI TSK BOWLINGOM

Týždeň slovenských knižníc je bohatý na podujatia zamerané na návštevníkov knižníc, odborné prednášky, semináre, stretnutia. Ale čo takto organizovať niečo zábavné pre knihovníkov? V Košickom kraji už tretí rok sa knihovníci stretávajú na bowlingovom turnaji. Inak to nebolo ani teraz - 21. marca 2013 sa uskutočnil ďalší ročník bowlingového turnaja pre knihovníkov košických knižníc, nad prípravou ktorého si vzala patronát krajská pobočka Spolku slovenských knihovníkov v Košickom kraji. Zúčastnilo sa na ňom takmer 50 účastníkov, ktorí s veľkým nasadením a radosťou bojovali o putovný pohár knižníc Košického kraja. O ten sa zaslúžila Knižnica pre mládež. Vytvorili sme 5 družstiev podľa knižníc – Štátna vedecká knižnica v Košiciach, Knižnica pre mládež mesta Košice, UK UPJŠ v Košiciach, UK Technickej univerzity v Košiciach a Knižnica Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.

...a rozpútal sa tuhý boj o víťazstvo. Zvukovú kulisu dotváralo hlasné povzbudzovanie ostatných účastníkov i samotných súťažiacich. Po hodinovom boji sa družstvá na dráhach vystriedali. ... a potom ostávalo už len spočítať body. Víťazom sa stalo čisto ženské družstvo z Knižnice pre mládež mesta Košice, v rukách ktorých skončila trofej „Putovný pohár knižníc Košického kraja". Druhú priečku obsadilo družstvo z UK TU Košice a na treťom mieste to boli kolegovia z UK UPJŠ v Košiciach. Stovkovú hranicu a tým aj najviac bodov nahrali kolegyne z UK TU Košice - sl. Šmídová a Ing. Lešková.

Podľa odhodlania a atmosféry vôbec nešlo o to, kto zvíťazí; tu stopercentne platí, že nie je dôležité vyhrať, ale zúčastniť sa. Turnaj bol skvelou bodkou za aktivitami organizovanými v Týždni slovenských knižníc. Knihovníci mali možnosť stretnúť a bližšie sa spoznať aj v inom ako len knižničnom prostredí. Škoda len, že sa nezúčastnili všetky knižnice z kraja. Možno prídu o rok. Skúsime ich presvedčiť.

Bowlingový turnaj sa skončil, ale už teraz sa tešíme na ten budúcoročný. Nemáte chuť sa pridať ku nám? Knihovník nie je

len tvor učenlivý, občas prísny, mentorský, niekedy bojazlivý, zakríknutý, ale aj sebavedomý, spoločenský a súťaživý.

PhDr. Štefánia Petercová,
Štátna vedecká knižnica v Košiciach
stefania.petercova@svkk.sk

VZDELÁVAJME SA SPOLU....

Turčianska knižnica, podobne ako väčšina verejných knižníc, v posledných rokoch vyvíja stále viac úsilia v snahe skvalitňovať služby svojim súčasným i potenciálnym používateľom, ktorých nároky sa v súvislosti so spoločenskými zmenami a rýchlym rozvojom informačných technológií sústavne zvyšujú. Je všeobecne známe, že finančná situácia v knižniciach ďaleko zaostáva za skutočnými potrebami či úrovňou stanovených slovenských štandardov. V danej situácii je pozitívne to, že existujúci stav vedie knižnice k sústavnej aktivizácii činnosti a hľadaniu nových možností ako napredovať. Jednou z ciest k napredovaniu je i realizácia projektových aktivít na rôznej úrovni. Turčianskej knižnici v Martine, sa na základe podpory zriaďovateľa - Žilinského samosprávneho kraja - podarilo zrealizovať projekt pod názvom *Vzdelávajme sa spolu...*, za ktorý SAK udelila knižnici cenu SAKAČIK 2012. Projekt sa realizoval v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko-Slovenská republika 2007-2013 a finančné prostriedky získala TK z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Projekt bol realizovaný jako komplementárny v spolupráci s Miejskou Bibliotekou Publicznou v Cechowicach- Dziedzicach od septembra 2011 do mája 2012.

Cieľom projektu bola **inovácia metód a foriem práce so znevýhodnenými skupinami** používateľov. Hlavnou cieľovou skupinou boli nezamestnaní, zdravotne postihnutí, príslušníci národnostných minorít, kategória obyvateľov v preddôchodkovom a dôchodkovom veku, ale i matky na materskej dovolenke. V rámci projektu sa knižnica snažila skvalitniť služby a hľadala cesty ako pomôcť znevýhodneným v oblasti vzdelávania, sebavzdelávania a tiež uspokojovania ich kultúrnych potrieb.

Druhou cieľovou skupinou projektu boli pracovníci knižníc, ktorí prostredníctvom vzdelávacích aktivít získali prehľad o vzdelávacích a informačných potrebách znevýhodnených skupín používateľov. Vzdelávacie aktivity projektu poukázali knihovníkom na špecifiká jednotlivých skupín, oboznámili ich so spôsobom prístupu k nim. Významnou formou vzdelávania knihovníkov bolo samotné organizovanie aktivít projektu pre znevýhodnených používateľov.

Treťou cieľovou skupinou bola používateľská verejnosť Turčianskej knižnice, ktorá sa prostredníctvom webovej stránky knižnice a propagácie projektu dozvedela o aktivitách projektu a prostredníctvom nich aj o dianí v prihraničnom regióne na poľskej strane.

Projekt bol výnimočný tým, že jeho súčasťou bolo osobné stretávanie sa používateľov na obidvoch stranách hraníc pri podujatiach zameraných na kultúrnu výmenu a vzdelávanie, kde slovenskí lektori prednášali poľským používateľom knižnice a naopak poľskí lektori prednášali našim používateľom a viedli tvorivé dielne. Naše skupiny znevýhodnených mali možnosť navštíviť Poľsko a poznať mestá Pscynu, Zywiec i ochutnať poľské špeciality. Poľskí hostia v sprievode našich používateľov navštívili Slovenské národné literárne múzeum, SNM, hrad Strečno, strávili spoločné popoludnie v Múzeu slovenskej dediny SNM s folklórnymi vystúpeniami a ochutnávkou špecialít slovenskej kuchyne.

Okrem spoločných aktivít sa v obidvoch partnerských knižniciach konali vzdelá-

vacie aktivity zamerané na kurzy práce na počítači i odborné prednášky pre znevýhodnené skupiny používateľov.

Prínosom projektu bolo skvalitnenie služieb knižnice a rozšírenie kultúrnej ponuky prostredníctvom uvedených aktivít ale aj prostredníctvom materiálneho vybavenia knižnice. V rámci projektu si knižnica vybudovala prednáškovú miestnosť na vzdelávacie aktivity, rozšírila počet študijným miest, dobudovala informačné pracoviská i podmienky na počítačové vzdelávanie.

Projekt „Vzdelávajme sa spolu..." bol v poradí druhým projektom realizovaným v rámci poľsko-slovenskej spolupráce, kde naším partnerom bola Miejska biblioteka Publiczna v Czechowicach-Dziedzicach. Prvý projekt pod názvom „Takto to robíme my..."bol zameraný na prácu s detskými čitateľmi.

Veľmi motivujúcim a obohacujúcim bol pre nás i projekt realizovaný tiež v roku 2011-2012 v rámci slovensko-českej spolupráce pod názvom „Práca s literatúrou nás spája", ktorý knižnica realizovala v spolupráci s Masarykovu verejnou knižnicou vo Vsetíne.

V tomto roku knižnica v spolupráci s MBP v Czechowicach-Dziedzicach realizuje ďalší komplementárny projekt pod názvom „Prečo čítať deťom? (Aktivity knižnice pre rodičov a deti predškolského veku)", cieľom ktorého je urobiť výrazný posun v oblasti práce s najmenšími čitateľmi knižnice predškolského veku a ich rodičmi, či opatrovateľmi. Okrem medzinárodných projektov knižnica realizuje i projekty menšieho charakteru. Nevieme si predstaviť činnosť knižnice bez realizácie projektových aktivít, ktoré sa už stali dennou súčasťou našej práce aj napriek tomu, že vyžadujú zvýšené nároky na všetkých pracovníkov pretože sú zabezpečované nad rámec poskytovania základných knižnično-informačných služieb.

Našou snahou je stále napredovať, aby sme nestrácali kontinuitu s potrebami našich používateľov.

Želáme si, aby sa zlepšila hlavne situácia v oblasti doplňovania knižničného fondu, pretože napriek nášmu úsiliu, projektom a zvýšenej aktivite nedokážeme stále uspokojiť dostatočne ich požiadavky. Kvalite knižničných služieb by najviac pomohlo keby sme nemuseli sústavne riešiť dilemu, či pokryť stále sa zvyšujúce náklady na prevádzku alebo doplniť knižničný fond.

Veríme, že ocenenie SAKÁČIK 2012 prispeje k zviditeľneniu Turčianskej knižnice na verejnosti. Často, aj knihovnícka verejnosť zabúda na to, že v Martine je okrem Slovenskej národnej knižnice i verejná regionálna knižnica, ktorej hlavnou úlohu je poskytovanie knižnično-informačných služieb a kultúrno-výchovných aktivít pre širokú verejnosť. Vážime si prácu našich kolegov knihovníkov v ostatných knižniciach a ich úspechy sú pre nás vždy výzvou k zlepšeniu našej práce.

Mgr. Katarína Vandlíková,
Turčianska knižnica v Martine

KNIŽNIČNÁ HLIADKA V ŽILINE

Aj keď je Bulletin SAK seriózny odborný časopis a tento článok veľmi vážny nie je, kam inde by patril, ak nie sem? Veď celá myšlienka zrealizovať Knižničnú hliadku vznikla v Krajskej knižnici v Žiline práve pri zostavovaní programu Týždňa slovenských knižníc, ktorý je nepochybne najväčším propagačným nástrojom Slovenskej asociácie knižníc a Spolku slovenských knihovníkov. Prednedávnom sme na webovej stránke Knihovny města Ostravy, s ktorou naša knižnica realizovala niekoľko spoločných projektov, uvideli kolegyňu z tejto knižnice, ako brázdi ulice Ostravy v pozícii členky tamojšej knižničnej hliad-

ky – a keďže sa nám ten obrázok a celé podujatie zapáčili, rozhodli sme sa to skúsiť. Veľmi sme situáciu neanalyzovali, aby sme nenašli príliš veľa p r o t i (zlé počasie, ľudia sú neradi vyrušovaní, nemáme na to povahu...), stanovili sme termín a potom už len oslovili Mesto Žilina so žiadosťou o spoluprácu. Spolupráca spočívala v tom, že Mesto Žilina oslovilo Dopravný podnik Mesta Žilina a ten nám umožnil počas jedného dňa od 8.00 do 18.00 bezplatne prechádzať z autobusu do autobusu s povolenkou vystavenou na mená knihovníkov; ostatná práca ostala na nás. Tak sme získali jednu nevyhnutnú kartičku a druhú sme si vyrobili sami – na vizitku sme umiestnili logo TSK, logo knižnice a napísali **KNIŽIČNÁ HLIADKA**. S pripevnenou menovkou sme **21. marca 2013** vyšli do ulíc vo dvojiciach v piatich knižničných hliadkach s určeným časovým intervalom; (predsa len, Žilina nie je veľkomesto a nikto by nechcel byť v priebehu hodiny oslovení piatimi hliadkami len preto, že vytiahol na verejnosti knihu). Celé podujatie sme spropagovali na spoločnom plagáte o Týždni slovenských knižníc, na osobitnom plagáte o knižničnej hliadke a na knižničnom facebooku. Do podtitulu sa nám automaticky tlačilo slovo „*prichytení pri čítaní*", lebo sme boli nakazení Gabikou Futovou a podobne trefným názvom fotografickej súťaže. A cena za prichytenie? Propagačný leták knižnice a zápisné na 365 dní do knižnice bezplatne – kto by odolal! Knižničná hliadka začala svoju prácu.

A ako prebiehala z pohľadu jednej knihovníčky? Pred začatím, tesne po prebudení a pohľade na zatiahnutú oblohu jej prebehlo hlavou, že vonku určite nikoho neprichytíme, lebo len blázon by čakal na možnosť zapísať sa bezplatne do knižnice pod dáždnikom na primrznutej lavičke. Láska ku knihe môže byť síce obrovská, ale predsa len nie bezbrehá. So zlým počasím pribudol skepticizmus o pravdepodobnosti prichytiť niekoho v autobuse, ktorý pri osobnej skúsenosti z každodennej cesty do práce mal šancu na úspech... A *čo si myslela knihovníčka* približne po dvoch hodinách hliadkovania? Že sa dnes asi poriadne nachodíme... že keby sme chytali ľudí hľadiacich do mobilu, máme po probléme... že niekoľkí ľudia zareagovali pozitívne a o hliadke vedeli... že si mohla obliecť niečo veselšie a nie čierny kabát, čierne čižmy a čierny rolák, lebo prvá reakcia ľudí po nástupe do autobusu s pripevnenou menovkou vyjadrovala skôr znepokojenie a automatické šmátranie po cestovnom lístku... že keby sme si vzali do rúk Strážnu vežu, vcelku by sme zapadli medzi tradičné žilinské dvojice... No a *čo knihovníčke napadlo po skončení*? Že to vlastne bolo vydarené podujatie a určite by ho bolo treba zopakovať... že pár nápadov na vylepšenie by bolo... že to vlastne bola vcelku osobnostná skúška, chodiť po obchodných centrách, kde sa v tom počasí pohybovalo najmenej neponáhľajúcich sa ľudí a nevojsť ani do jedného butiku... že sa vďaka tomu priplietla do športových dejín Žiliny, keďže stretla celú nablýskanú futbalovú reprezentáciu pred zápasom s Litvou a kolegyňa ukoristila aj fotku s Hamšíkom. Konečná štatistika bola proti očakávaniu vlastne dobrá... alebo?...

S knihou v ruke sa podarilo prichytiť 24 ľudí, väčšinou sediacich v obchodných centrách, niektorých v nemocnici. Jedna slečna si krátila čas čítaním knihy v parku napriek zime. V stoji. Pomerne veľa ľudí čítalo v kaviarňach noviny a časopisy, ale keďže tie boli bonusom ku káve a raňajkám, nebrali sme ich do úvahy. Celkovo viac ľudí držalo v ruke noviny a časopisy ako knihu, ak by boli zahrnutí do štatistiky, tá by vyzerala inak. V autobuse bol prichytený

len jeden zhovorčivý pán čítajúci noviny, ktorý súhlasil s odfotením a zároveň sa oháňal zažalovaním v prípade uverejnenia jeho fotky. Možno bolo treba častejšie striedať spoje. Dve slečny, napriek tomu, že boli prichytené pri čítaní v práci v stánku a butiku, nemali problém dať sa odfotiť. Ponúkanú odmenu – zápisné – niektorí odmietli, lebo neboli zo Žiliny, jedna prichytená slečna sa zaregistrovala v knižnici pár dní pred akciou a pripomínala pána, ktorý pri kupovaní tiketu uvoľnil miesto inej staršej dáme a o pár dní ju videl v televízii s prvou cenou; šťastie na teba proste nepočká. Iná pani čítajúca v kaviarni ošúchanú knihu sa zápisnému úprimne potešila, a to zase potešilo nás. No a medzi fotkami, ktoré členky knižničnej hliadky priniesli, nechýbali ani štylizované fotky ako dievčatko čítajúce v kočíku alebo dve slečny nahnuté nad jednou knihou pri reklamnom baneri. Pri sumarizovaní úspešnosti sme takýchto prichytených do úvahy nebrali.

Aký bol ale hlavný dôvod, **prečo sme vyšli do ulíc**? Dlhšie si už uvedomujeme, že čakať so založenými rukami na čitateľov sa v knižnici nedá a ak aj nechcú ľudia knižnicu navštíviť hneď, niekde v ich hlavách musí byť informácia, že SME a KEBY NIEČO /čo nemusí byť len slogan pre poisťovňu/, sme tu aj pre nich. Nemôžeme sa len so závisťou pozerať na aktívne východniarky, ale sa aj snažiť bežať popri nich. Jeden z pokusov bol Žilinský festival slovenskej a poľskej kultúry, kedy v centre mesta na pódiu patrili tri hodiny rozhovorom a čítaniam s regionálnymi a poľskými spisovateľmi, sprevádzaných vystúpeniami folklórnych súborov. Pri ktorom vystúpení sa ľudia viac pristavovali - či pri čítaní alebo pri rezkej hudbe je jasné, čítanie si predsa len vyžaduje viac tichosti a sústredenia. V každom prípade, ľudia existenciu knižnice zaregistrovali podobne ako pri každoročne organizovaných Žilinských dňoch zdravia, kedy má knižnica prenajatý stánok na jednom zo žilinských námestí a propaguje svoje aktivity a literatúru o zdraví.

Takže už vieme, že v dnešnej dobe knižnica musí naháňať svojich potenciálnych používateľov. Keď nejde hora k Mohamedovi, musí ísť Mohamed k hore. Ale keby sa náhodou hora predsa len rozhodla ísť k Mohamedovi, dôležité je, aby jej mal Mohamed čo ponúknuť; a pravda je taká, že až dve prichytené dievčatá čítali druhú časť knižnej ságy, ktorú v knižnici zatiaľ n e m á m e. Teda, hm, máme čo propagovať? Určite áno, ale slabá akvizícia nových kníh možnosti podstatne oslabuje.

Myslíme si, že *Knižničná hliadka by mohla byť dobré celoslovenské podujatie*, ale potrebovala by mediálnu podporu, aby aj ľudia, ktorí knihy nedržia v ruke radi, o nej vedeli. *Pomohli by dobrovoľníci*, ktorí by ve-

deli vniesť do podujatia prvky show napr. zarecitovať v autobuse báseň. Dobré by bolo sprievodné oživenie, ako napr. počas Žilinského literárneho festivalu, kedy v autobusoch viseli básne a doteraz si so zdesením z jednej pamätám, že dospelým dámam prievany v hlave nesvedčia. Verila som, že aspoň niekedy. Bolo by potrebné *nájsť silného mediálneho partnera*, ktorý by napr. robil vstupy z podujatia. Keď sme blúdili žilinskými autobusmi, voziacimi ľuďmi skôr na malé vzdialenosti, napadli nám vlaky – čo tak jedna knižničná hliadka, ktorá by išla napr. z Košíc do Bratislavy vo vlaku a ponúkala zápisné bezplatne do ľubovoľnej knižnice na Slovensku? To je samozrejme možné pri celoslovenskom charaktere podujatia. Zároveň by pomohli dobrovoľníci, študenti, ktorí vedia urobiť pred ľuďmi divadielko alebo známa osobnosť ako záštita, či prípadne člen hliadky.

Bolo by potrebné zjednotiť pravidlá, napr. či ostaneme len pri knihách alebo zahrnieme aj periodiká, a čo napr. s čítačkami ekníh?

Knižničná hliadka by mohla byť jedným z podujatí, aké slovenské knižnice potrebujú – veď to poznáme s tým Mohamedom; napriek tomu, že verím v zázraky, neviem o hore, ktorá by sa pohla.

Mgr. Zuzana Mjartanová,
Krajská knižnica v Žiline
mjartanova@krajskakniznicazilina.sk

MESIAC VENOVANÝ POĽSKEJ KULTÚRE

Centrum slovanských štúdií, ktoré sa zameriava na propagácia kultúry slovanských národov, pripravilo v apríli 2013 niekoľko stretnutí s poľskou kultúrou.

Začiatkom mesiaca apríl navštívil Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici (ďalej ŠVK) mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Poľskej republiky v Slovenskej republike Jeho Excelencia Tomasz Chłoń. Predmetom stretnutia boli možnosti ďalšej spolupráce ŠVK s Veľvyslanectvom Poľskej republiky na Slovensku ako aj s Poľským inštitútom v Bratislave. Podporil budovanie Centra slovanských štúdií knižným darom, ktorý rozšíril fond tejto študovne. Darované dokumenty sa venujú najmä poľskej hudbe, poľským národným symbolom, geografii Poľska a poľskému umeniu.

Predovšetkým študentom prekladateľstva a tlmočníctva poľský jazyk a kultúra bolo venované **prekladateľské soirée**. Hosťom stretnutia bol slovenský redaktor, básnik a prekladateľ z viacerých slovanských jazykov Karol Chmel.

Jeho prekladateľská činnosť je rôznorodá, prekladá z poľskej, slovinskej, chorvátskej a srbskej literatúry. Na besede, ktorú pripravilo Centrum slovanských štúdií ŠVK v spolupráci s Centrom poľského jazyka a kultúry pri Fakulte humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici sa podelil predovšetkým o svoje skúsenosti s prekladom z poľskej literatúry. Preložil diela takých autorov ako Andrzej Sapkowski, Zbigniew Herbert, Adam Zagajewski, Stefan Chwin, Jacek Dehnel či Nobelovou cenou ocenený Czesław Miłosz. Budúci prekladatelia mali možnosť nahliadnuť do práce prekladateľa a prostredníctvom prekladov Karola Chmela aj hlbšie spoznať poľskú literárnu tvorbu. Na stretnutí rezonovali témy prekladu, kritiky prekladu, preklady poľskej literatúry na Slovensku či vnímanie poľskej literatúry Slovák-

mi. Témou bola aj prekladateľská súťaž, ktorá ponúka možnosť študentom a mladým prekladateľom zviditeľniť sa a získať skúsenosti s umeleckým prekladom. Skúsený prekladateľ Karol Chmel upozornil, že na podobných súťažiach dominujú prekladatelia orientovaní na preklady z anglického jazyka, čo však môže byť vnímané ako výhoda pre prekladateľov z menej frekventovaných jazykov ako je aj poľský jazyk. Študenti a budúci prekladatelia majú väčšiu príležitosť upozorniť na svoje zručnosti a dostať sa do povedomia vydavateľstiev, kde by mohli zúročiť všetko, čo sa počas štúdia naučili. Takáto súťaž je často veľmi dobrým odrazovým mostíkom v profesionálnom raste prekladateľa. Poukázal aj na náročnú pozíciu prekladateľa umeleckej literatúry, čo sa týka finančného ohodnotenia a pracovných možností. Študenti prekladateľstva a tlmočníctva (poľský jazyk a kultúra) Katedry slovanských jazykov Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela privítali možnosť stretnutia s popredným prekladateľom, o čom svedčil ich záujem dozvedieť sa aj niečo navyše. Nešetrili svojimi otázkami a snažili sa zo stretnutia s prekladateľom Karolom Chmelom odniesť si čo najviac.

Kúsok poľskej literatúry prinieslo tiež **stretnutie s poľským spisovateľom** Hubertom Klimko-Dobrzanieckým či **poľským hudobníkom** Tomaszom Drozdekom. Hubert Klimko-Dobrzaniecki sa počas štúdií venoval teológii, filozofii a islandskej filológii. Viac ako desať rokov pôsobil v islandskom Reykjavíku, kde študoval aj pracoval. V súčasnosti už niekoľko rokov žije vo Viedni. Na stretnutí v ŠVK predstavil svoju novú knihu, ktorú si Slováci môžu prečítať v preklade Julie Sherwood. Ide o novelu *Uspávanka pre obesenca*, ktorá je príbehom troch umelcov pôvodom z východnej Európy, ktorí sa snažia nájsť si uplatnenie na ďalekom Islande. Je to príbeh o priateľstve, láske, šialenstve a smrti s témou umeleckého a duchovného hľadania. Autor tento poetický príbeh napísal ako poctu svojmu priateľovi, skladateľovi a huslistovi Szymonovi Kuranovi. Počas besedy so spisovateľom mali návštevníci možnosť vypočuť si aj autorské čítanie fragmentu z novely *Uspávanka pre obesenca* v poľskom jazyku.

Novela sa vďaka daru Poľského inštitútu dostala aj do fondu Centra slovanských štúdií.

Druhá časť stretnutia s poľskou kultúrou bola venovaná hudbe. Tomasz Drozdek predstavil prostredníctvom svojho sólového projektu T.ETNO rozmanité hudobné etnické nástroje, či už tradičné poľské hudobné nástroje alebo rôznorodé netradičné a zvláštne hudobné nástroje. Jeho zámerom bolo upriamiť pozornosť na zvuky, o ktorých výrobcovia nástrojov ani netušili. Stretnutie s hudobníkom pozostávalo zo samotnej ukážky nástrojov, predovšetkým tých historických, na ktorých sa hrávalo v Poľsku. Nasledoval menší koncert samotného hudobníka a v závere stretnutia zorganizoval dielne s možnosťou vyskúšať si predstavené nástroje, ktorých výsledkom bola spoločná skladba všetkých účastníkov stretnutia.

Poľskí umelci zavítali do Banskej Bystrice vďaka podpore a spolupráci, ktorú Centrum slovanských štúdií ŠVK v Banskej Bystrici rozvíja s Poľským inštitútom v Bratislave a Centrom poľského jazyka a kultúry pri Fakulte humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Centrum slovanských štúdií ŠVK v Banskej Bystrici si postupne buduje svoje miesto či už medzi čitateľmi, ktorí študovňu navštevujú alebo medzi návštevníkmi podujatí. Prostredníctvom aktivít prezentuje nielen svoju činnosť, ale aj napomáha pri podpore slovanskej vzájomnosti.

Mgr. Veronika Uhríková,
Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica
veronika.uhrikova@svkbb.eu

SEMINÁR CREPČ/CREUČ

Evidencia publikačnej činnosti je už niekoľko rokov neoddeliteľnou súčasťou pôsobenia akademických knižníc. Jej činnosť je zakotvená v Zákone č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, v novele Zákona č. 455/2012 Z. z., ktorým sa dopĺňa Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Od 1. januára 2013 nadobudla účinnosť očakávaná Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR č. 456/2012 Z.z. o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti.

Práve v súvislosti so spomínanou vyhláškou pripravili Centrum vedecko-technických informácií SR (ďalej len „CVTI SR“) a sekcia akademických knižníc Slovenskej asociácie knižníc (ďalej len „SAK“) seminár o centrálnych registroch publikačnej a umeleckej činnosti - CREPČ/CREUČ, ktorý sa konal v CVTI SR **22. apríla 2013**. Podujatie sa konalo v rámci realizácie národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku – NITT SK.

Účastníkov seminára privítala *Mgr. Ľudmila Hrčková*, vedúca odboru pre hodnotenie vedy CVTI SR a následne ich pozdravil prof. RNDr. Ján Turňa, CSc., riaditeľ CVTI SR. Ľudmila Hrčková vo svojej úvodnej prezentácií predstavila stručnú genézu vývoja evidencie publikačnej činnosti na Slovensku a pozornosť upriamila na aktuálne vykazovacie obdobie. V súvislosti s vyhláškou č. 456/2012 upozornila na dôležité zmeny v procese spracovania a vykazovania publikačnej a umeleckej činnosti ako odvolacie procesy či nové kategórie.

Mgr. Katarína Czwitkovicsová v nasledujúcom príspevku zhodnotila vývoj a perspektívy tvorby centrálneho registra umeleckej činnosti. Spracovatelia umeleckej činnosti v akademických knižniciach môžu očakávať nové metodické pokyny, ktoré budú vypracované v spolupráci s radou garantov, nové vstupné formuláre a ďalšie vylepšenia. Za formálnu kontrolu úplnosti záznamov a podkladov zodpovedá akademická knižnica, ktorá spolupracuje s autormi.

O vynovenom portáli CREPČ/CREUČ informovala *Mgr. Lenka Frankovičová*. Nový dizajn portálu ponúka všetky potrebné informácie pre spracovateľov ale i akademických používateľov. Jednoduchá a logická orientácia dáva predpoklad na efektívnu orientáciu v metodických pokynoch, legislatíve, inštruktážnych videách, návodoch, schémach, adresároch. V lokálnej navigácii možno priamo vyhľadávať v registroch. Používatelia centrálnych registrov sa môžu priamo zaregistrovať na odber aktualít prostredníctvom elektronickej pošty.

V ďalšom vstupe účastníkom seminára zosumarizovali *Mgr. Lenka Frankovičová* a *Mgr. Marta Dušková* najčastejšie chyby pri odovzdávaní podkladov do CREPČ.

V záverečnom príspevku Mgr. Marta Dušková prebrala jednotlivé prvky metodických pokynov evidencie publikačnej činnosti na rok 2013. Upozornila na obsah registrácie, ID záznam, potrebu dodávania kvalitných

podkladov, možné zmeny v kódovníku príslušnej vysokej školy, pracovný úväzok publikujúcich autorov, percentuálny podiel, recenzentov, karenty, nové a zrušené kategórie v súvislosti s vyhláškou č. 456/2012 a podobne. Po prezentácii nasledovala panelová diskusia účastníkov seminára.

Seminár bol venovaný spracovateľom publikačnej a umeleckej činnosti. Bol užitočným metodologickým nástrojom na kvalitatívne vylepšenie knižnično-informačných činností v procese evidencie publikačnej a umeleckej činnosti a zároveň pomôckou na prípravu vlastných vnútorných legislatívnych predpisov.

PhDr. Zuzana Martinkovičová,
Univerzitná knižnica, Trnavská univerzita v Trnave
zuzana.martinkovicova@truni.sk

DIGITÁLNA KNIŽNICA 2013 KONFERENCIA, 15. – 17. 04. 2013, SKI & WELLNESS RESIDENCE DRUŽBA, JASNÁ POD CHOPKOM, 7.ROČNÍK

V apríli 2013 sa konal ďalší ročník konferencie s výstižným názvom ***Digitálna knižnica***. Podujatie už má za sebou šesť úspešných ročníkov. Jeho organizátormi sú **Slovenská chemická knižnica** a **Univerzitná knižnica v Bratislave**. Tohoročný – siedmy ročník nemal špeciálny podnázov, a teda, nebola určená ani žiadna ústredná téma celej konferencie tak, ako to býva zvykom. Hlavné témy konferencie boli rôzne:

- nové služby využívajúce digitálny obsah,
- skúsenosti s budovaním digitálnych knižníc,
- prechod tradičných inštitúcií k digitálnym,
- právne aspekty súvisiace s budovaním digitálnych knižníc.
- Siedmeho ročníka sa zúčastnilo viac zahraničných než domácich prednášateľov s veľmi zaujímavými témami a prezentáciami.

Na úvod konferencie zaznela prednáška **Europeana a jej štruktúra licencovania** (Julia Fallon, Europeana), tematicky zameraná na spôsoby licencovania materiálov a digitálnych objektov, ktoré sa nachádzajú v zbierkach digitálnej knižnice kultúrneho dedičstva Europeana. Prednáška priniesla prehľad licenčnej politiky, a to z pohľadu používateľov ako aj z pohľadu prispievateľov obsahu. V rámci portálu existuje viacero typov licencií: *Europeana: Rights Reser – Free Access*, *Public Domain*, *Creative Commons* a iné. Licenčné práva sa riešia na viacerých úrovniach: na úrovni metadát, náhľadov či jednotlivých digitálnych objektov.

Prednáška **Kto bude budovať naše katalógy? MARC a ONIX: starý koncept a nová perspektíva** (Sabolcs Dancs, Hungarian National Library) sa venovala téme *výmenných formátov bibliografických záznamov*, a to jednak ich históriou – revolúcia (MARC,...), vývojom – tendencie (MARC 21, WorldCat, RDA, ...) ale aj novou vlnou revolúcie – perspektíva pokrývajúca okrem knihovníckej sféry aj sféru publikačného trhu, reprezentovanú formátom *ONIX* (Online INformaBon Exchange). ONIX predstavuje inovatívny tok dát, podporu dataflow, kolaboratívne tagovanie, sociálne indexovanie, sociálne tagovanie a pod., t. j. stav, v ktorom sa z používateľov

stávajú profesionáli. Autor v ďalšej časti prednášky prezentoval projekty *Linked Heritage* a *Arrow* – programy podporujúce širokú realizáciu štandardu ONIX. Autor vytváranie bibliografických popisov vidí ako novú úlohu súkromného sektora, úlohu knižníc vidí v pozícii kontrolóra a tvorcu riadených slovníkov.

V prednáške **Bodleian Digital Library Systems and Services** (Neil Jefferies, Oxford University) zazneli informácie o tom, čo vlastne *Bodleian Digital Library* je, akú má architektúru (starú aj novú), ďalej bola podrobne predstavená univerzálna platforma *Digital Bodleian Discovery Tolls,* jej význam a funkcie, spôsob licencovania materiálov uchovávaných v danej digitálnej knižnici. Posledná časť prednášky sa venovala ukážkam objektov uložených v Bodleian Digital Library a medzinárodnému projektu *Polonsky Digitization Project*, v rámci ktorého sa získava digitálny obsah.

Komerčná prezentácia **Nová generácia skenerov Bookeye 4 – Mobilné skenovanie pre knižnice a archívy** (Thorsten Rink, Image Access) dôsledne predstavila vybrané produkty – prenosné skenery, podrobne popísala ich funkcie, možnosti využitia pre konkrétne typy materiálov a konkrétne situácie, výhody, nevýhody a pod., doplnené ukážkami.

V ďalšej zaujímavej komerčnej prezentácii **ABBYY Recognition Server dáva nový život historickým knihám a periodikám** (Elena Postnikova, ABBYY) sa bolo možné dozvedieť mnoho informácií o – pre knižnice a oblasť digitalizácie – známej spoločnosti ABBYY, jej pozadí a fungovaní, získať prehľad o jej produktoch – samozrejme so zameraním na optické rozpoznávanie textu (OCR). Autorka priniesla pohľad aj na históriu a vývoj OCR, ale aj na nové a aktuálne výzvy, osobitne zamerané na OCR historických dokumentov a písiem v starých fontoch a inak nečitateľných foriem. Autorka ďalej prezentovala jednotlivé procesné kroky v rámci OCR, doplnené o ukážky a na záver predstavila cenovú politiku spoločnosti ABBYY.

Digitalizačný projekt Maďarskej parlamentnej knižnice. Ciele, problémy, výstupy (Agnes Koreny, Hungarian Parliamental Library), prednáška priniesla informácie o projekte digitalizácie, ktorého riešiteľom je Maďarská parlamentná knižnica. Odzneli v nej podrobné informácie o cieľoch projektu, jednotlivých aktivitách, financovaní, typoch a zložení dokumentov, ktoré sa majú digitalizovať (prepočítané na počty strán), ďalej o fázach projektu, vrátane podrobného workflow digitalizácie, spracovania metadát, ukladania a následného sprístupňovania digitálnych dokumentov používateľom.

Ďalšia zaujímavá prednáška **Staré mapy a moderní způsoby jejich zpřístupnění** (Petr Žabička, Moravská zemská knihovna, Brno) priniesla informácie o tom, čo je cieľom a motiváciou digitalizácie a sprístupňovania tohto typu dokumentov, o tom, ako sa staré mapy digitalizujú a sprístupňujú v MZK vrátane podrobností. Účastníci si ďalej mohli vypočuť informácie o digitálnej knižnici Kramerius 4, o metadátovom editore, spôsobe vyhľadávania, atď., ďalej o súvisiacich projektoch JISC – *Old Map Online, StareMapy.cz* a projekt TEMAP alebo podrobnosti o technológii *Georeferencer*.

Ďalšou z rady zaujímavých bola prednáška s názvom **Jak využít citační manažery pro spojení publikační činnosti a šedé literatury?** (Petra Pejšová, NTK Praha). Prednáška ponúkla vysvetlenie, čo sú presne citačné manažéry, aké majú možnosti, funkcie a kto ich môže využiť. Autorka sa ďalej zamerala na to, ako je možné využiť citačné manažéry v rámci NUŠL (Národné úložisko sivej literatúry) a prepojiť ich so záznamami. V ďalšej časti boli prezentované rôzne typy citačných manažérov, ich delenie (napr. na platené

a voľne dostupné), formáty záznamov citácií, štruktúra záznamov a nakoniec, konkrétne postupy, ako ich využiť v repozitári NUŠL a ako vyexportovať záznamy a citácie do vybraných citačných manažérov (*EndNoteWeb, RefaMan RIS, Zotero*).

Centrum excelentnosti Pamäť Slovenska a digitalizácia písomného dedičstva (Dušan Katuščák, Žilinská univerzita) - išlo o prednášku zloženú z dvoch – spolu súvisiacich tém: *Centrum excelentnosti Pamäť Slovenska* (CEPS) a *Digitálna knižnica a digitálny archív* (DIKDA). Kým projekt DIKDA rieši v praktickej rovine masovú a priemyselnú digitalizáciu a konzervovanie, tak projekt CEPS je jeho výskumnou zložkou, rieši vývoj, inovácie, kontrolu kvality v oblasti masovej priemyselnej digitalizácie a konzervovania apod. Autor ďalej podrobne rozobral, čo presne obnáša projekt CEPS, aká je aktuálna situácia, aké sú ciele výskumu, systémy v rámci CEPS, riadenie, plány a pod. V závere prednášky autor poukázal na podobný digitalizačný projekt – národný projekt SNK v Martine – *Digitálna knižnica a digitálny archív* a na jeho časový sklz oproti pôvodnému plánu a problémy s čerpaním plánovaných prostriedkov.

Propagácia otvoreného prístupu v digitálnych knižniciach (Lukasz Mesek, Jagellonian Library), prednáška zameraná na zvýšenie povedomia o publikovaní odborných a vedeckých poznatkov formou *Open Access* (OA). V rámci prednášky odzneli rôzne súvisiace definície: OA, digitálna knižnica, digitálny repozitár, hnutie OA – jeho vznik a história, ďalej definície: zlatá cesta, zelená cesta a rôzne príklady. Druhá časť prednášky predstavovala väčšie množstvo OA repozitárov, doplnené rôznymi štatistickými ukazovateľmi zo sveta OA.

Budovanie virtuálnej univerzity na technickej univerzite v Lodzi (Blazej Feret, Technical Univesity Lodz) – zaujímavá prednáška na tému WIKAMP (*Wirtualny Kampus PŁ*). Ide o integrovanú platformu podporujúcu najmä dištančné vzdelávania na univerzite (podpora pre tradičné ale aj e-vzdelávanie), založenú na systém *Moodle*, integrujúcu 16 nezávislých portálov častí/jednotiek univerzity. Autor podrobne predstavil vnútornú logickú platformu založenú na *web servisoch*, štruktúru a jednotlivé sybsystémy a nakoniec rolu knižnice v tomto celom systéme – s ústrednou myšlienkou: knižnica ako HUB (centrum počítačovej siete, rozbočovač).

V prípade záujmu je možné väčšinu prezentácií nájsť aj na webovej stránke konferencie http://www.schk.sk/sk/digilib/2013/program-konferencie/.

Michal Sliacky, CVTI SR
michal.sliacky@cvtisr.sk

ÚSTREDNÁ KNIŽNIČNÁ RADA

Minister kultúry SR Marek Maďarič vymenoval v októbri 2012 Ústrednú knižničnú radu a schválil jej štatút.

Členmi Ústrednej knižničnej rady boli vymenovaní:

- Ing. Alojz Androvič, PhD., riaditeľ Úseku elektronizácie a integrácie v Univerzitnej knižnici v Bratislave
- Mgr. Andrea Doktorová, riaditeľka Ústrednej knižnice Slovenskej akadémie vied v Bratislave
- Mgr. Jitka Kmeťová, riaditeľka Slovenskej ekonomickej knižnice Ekonomickej univerzity v Bratislave
- PhDr. Daniela Gondová, riaditeľka Akademickej knižnice Univerzity Komenského v Bratislave a Akademickej knižnice Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave
- PhDr. Judita Kopáčiková, riaditeľka Staro-

mestskej knižnice v Bratislave
- Mgr. Lívia Koleková, riaditeľka Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave
- Ing. Katarína Krištofová, PhD., generálna riaditeľka Slovenskej národnej knižnice v Martine
- Ing. František Hasaj, riaditeľ Slovenskej knižnice pre nevidiacich M. Hrebendu v Levoči
- Ing. Silvia Stasselová, riaditeľka Knižnice a informačného centra Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a predsedníčka Spolku slovenských knihovníkov
- PhDr. Daniela Džuganová, riaditeľka Univerzitnej knižnice Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a predsedníčka Slovenskej asociácie knižníc
- Prof. PhDr. Jela Steinerová, PhD., – Katedra Knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Štatút Ústrednej knižničnej rady vymedzuje pôsobnosť rady v nasledovných oblastiach (čl.3):

a. posudzuje a navrhuje koncepčné, strategické, organizačné a legislatívne opatrenia v oblasti knižničného systému, knihovníctva a knižníc v súlade so zákonom č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov,
b. predkladá iniciatívne návrhy a odporúčania týkajúce sa priorít a potrieb knižničného systému, knihovníctva, knižníc a knihovníckej profesie,
c. posudzuje návrhy a odporúčania týkajúce sa zapájania slovenského knihovníctva do medzinárodných knihovníckych projektov,
d. posudzuje návrhy a odporúčania týkajúce sa postavenia, fungovania a kooperácie knižníc v rámci knižničného systému,
e. posudzuje návrhy a odporúčania týkajúce sa výberu a prípravy štandardov pre knižničný systém so zreteľom na európske a svetové štandardy a odporúčania týkajúce sa knihovníctva, dokumentácie, tvorby a výmeny informácií najmä v elektronickej forme,
f. posudzuje návrhy a odporúčania týkajúce sa informatizácie (uplatňovanie informačnej a komunikačnej technológie v oblasti knižničného systému a kultúry so zreteľom na kompatibilitu, kooperáciu a účelné vynakladanie prostriedkov), vrátane projektov zameraných na internetizáciu, digitalizáciu a pod.
g. informuje verejnosť o práci a problematike knižničného systému, knihovníctva, knižníc a o činnosti rady.

Čl. 4 Zloženie rady

1. Rada má spravidla 9 členov. Počet členov musí byť vždy nepárny. Členov rady vymenúva a odvoláva minister z radov popredných odborníkov knižničného a informačného sektora, ako aj zo zástupcov občianskych a profesijných knihovníckych združení.
2. Funkčné obdobie členov rady je päťročné. Člena rady môže minister vymenovať aj opätovne.
3. Rada si na prvom zasadnutí zvolí predsedu a podpredsedu hlasovaním, ktoré je platné..

ČASOPIS IKAROS: ŠESTNÁCT LET NA VLNÁCH INTERNETU/ *IKAROS JOURNAL: SIXTEEN YEARS OF SURFING THE INTERNET*

Mgr. Jan Rylich, Mgr. Petra Štogrová Jedličková, PhD., časopis IKAROS
rylich@ikaros.cz, jedlickova@ikaros.cz

***Abstract**: This paper presents the beginnings and operation of the first Czech electronic journal in the field of Librarianship and Information Science. It talks about changes in the editorial stuff and content and compares the times when it was founded with today.*

***Key words**: electronic journals, Ikaros, information science, librarianship*
***Kľúčové slová**: elektronické periodiká, Ikaros, informačná veda, knihovníctvo*

Elektronický časopis o informační společnosti Ikaros (www.ikaros.cz) založila skupina studentů Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy v Praze (ÚISK FF UK) již před šestnácti lety. První číslo s dosud pravdivým, i když již nepoužívaným podtitulem „časopis, který nenajdete na žádném novinovém stánku" vyšlo v pondělí 14. dubna 1997. Letos tedy Ikaros vstoupil do svého 17. ročníku a svým čtenářům přinesl již více než 200 čísel a téměř osm tisíc odborných článků, reportáží a krátkých zpráv. Od listopadu roku 2000 vydává časopis občanské sdružení Ikaros (Ikaros, o. s.).

Zakladatelkou a dlouholetou šéfredaktorkou časopisu byla Petra Štogrová Jedličková, v době založení studentka ÚISK FF UK, která právě dokončovala svou diplomovou práci na téma podob vzdělávání a vzdělávacích institucí na Internetu. Praktickou součástí této diplomové práce byla tvorba první webové prezentace Filosofické fakulty UK.

Vytvořit ale webové stránky pro organizaci, která počítače (natož Internet) řadila spíše do kategorie sci-fi, a kde tehdy fungovalo 48 ústavů a kateder, představovalo obrovské množství práce. HTML kód se psal v Notepadu a grafická podoba prvních stránek se ladila převážně metodou pokusu a omylu. Části obsahu (tj. texty dílčích prezentací) přicházely od jednotlivých ústavů klasickou poštou a psané na stroji.

S tvorbou stránek tedy začali postupně pomáhat ti nejzkušenější a také nejaktivnější studenti ÚISK, kteří chodili do jediné počítačové učebny FF UK (č. 118) v Celetné ulici. Když tato heroická práce skončila, studenti se rozhodli u tvorby webových stránek zůstat a začali si pohrávat s myšlenkou elektronického časopisu. Postupně vytvořili design titulní stránky, logo a podtitul, a začali připravovat první články. Své jméno Ikaros mimochodem získal podle často „padajícího" univerzitního serveru, na kterém byly webové stránky časopisu zpočátku umístěny.

Původní redakci tvořili kromě Petry Jed-

ličkové také Karolína Jonáková a Filip Vojtášek, později se přidali Aleš Houdek a Iva Celbová. V této sestavě fungovala redakce beze změny několik dalších let; později ji doplnili například Josef Schwarz, Linda Skolková (nyní Jansová), Roman Chýla či Kateřina Pojerová (nyní Hronová). Počátky byly také poměrně hektické: první články psali redaktoři sami, přičemž každý měl za úkol dodat alespoň 3-4 měsíčně a v podstatě všichni se touto prací na dlouhá léta doslova „vypsali".

Učitelé ÚISK na Ikaros zpočátku hleděli s nedůvěrou, a zřejmě čekali, že studentská „hra na časopis" studenty a čerstvé absolventy brzy omrzí. Když ale Ikaros neskončil ani po prvním čísle a ani po prvním ročníku, a když se ukázalo, že i samotná elektronická forma má stále větší význam, začali jej brát vážně. Ikaros tedy nikdy nebyl fakultním či katederním časopisem a vždy byl zcela nezávislý, nicméně již od počátku bylo cílem redakce vytvořit kvalitní odborný časopis, a suplovat tehdy dosti značný deficit informací z oboru – a to jak v akademické oblasti, tak co se týče novinek a aktuálního dění v českých a slovenských knihovnách.

V průběhu let se redakce postupně obměňovala a současně také profesionalizovala. Z původní skupiny nadšených studentů, kdy de facto všichni dělali všechno, se vyvinul současný systém šéfredaktora (kterým je od roku 2010 Jan Rylich), výkonného redaktora (Pavel Farkas) a redakční rady, která má aktuálně čtyři další členy, včetně zakladatelky časopisu (a současné předsedkyně Ikaros, o.s.) Petry Štogrové Jedličkové. Během 16 let existence časopisu prošlo redakcí 14 lidí, z nichž většina stále zůstává s Ikarem spojena, ať už formálně či neformálně.

Kromě své redakce má Ikaros také početnou skupinu autorů a přispěvatelů. To byl ostatně cíl již od samého začátku: získat dostatek kvalitních a aktivních autorů, aby byl obsah dostatečně pestrý a zajímavý. Ze studentského časopisu, do kterého v prvních číslech přispívali jen členové redakce, tak mohlo vzniknout odborné periodikum, které spolupracovalo již téměř s tisícovkou autorů z oblasti informační vědy, informačních technologií, knihovnictví a dalších oborů.

Obsahově se tedy časopis Ikaros snaží pokrýt všechny důležité aspekty současné informační společnosti od knihoven a informační vědy až po Internet a nová média. Dvanáctkrát do roka svým čtenářům přináší odborné články a studie, reportáže z konferencí a exkurzí, rozhovory, recenze, aktuality, či autorské glosy a úvahy. Ve druhé polovině prosince také vychází pravidelné speciální silvestrovské číslo, které je na rozdíl od ostatních vydání odlehčené, zábavné a plné záměrných oborových mystifikací.

Tematické zaměření časopisu se v průběhu let samozřejmě měnilo – stejně jako se měnilo prostředí, ve kterém časopis působil. V době založení Ikara byl velkým tématem samotný Internet a jeho vývoj, a redakce proto jezdila nejen na knihovnické, ale také na IT konference (například INVEX). Nezapomeňme, že k oficiálnímu zahájení provozu samotné počítačové sítě Internet (tehdy ještě v ČSFR) došlo teprve v roce 1992. V roce 1993 vznikl český CESNET a slovenský SANET, a například Seznam.cz, česká internetová jednička, odstartoval v dubnu 1996, tj. pouhý rok před Ikarem.

Časopis Ikaros je tedy jedním z prvních odborných elektronických informačních zdrojů v České republice. Ostatně když redakce žádala o přidělení ISSN, Ikaros jej dostal v ČR jako třetí v pořadí. Naší snahou je pochopitelně zůstat významným mezioborovým periodikem i nadále, a proto se mění a vyvíjejí i zmiňovaná témata. Dnes už nikoho neohromí elektronický katalog nebo rezervace knih na dálku; zato se ale objevují a prosazují nové trendy a technologie, jako e-knihy a jejich čtečky, sociální sítě a sociální média, cloudové služby a cloudová úložiště, rozmach tabletů a chytrých telefonů, či koncepty jako gamifikace nebo rozšířená realita.

Klasická knihovnická témata neopouštíme, ale snažíme se pokrýt a zpracovat i všechna důležitá a relevantní témata nová, aby měli naši čtenáři zkrátka přehled. Budoucnost - ať už našeho oboru nebo našeho časopisu - vnímáme pozitivně, jako zdroj nových příležitostí. Stále sice kupříkladu fungujeme v podstatě bez finančního zajištění a na dobrovolnické bázi jako ve svých počátcích, ale nikdy to nebylo, a věříme, že ani nikdy nebude, na úkor obsahu nebo dalšího rozvoje. Ostatně Ikaros je aktuálně i první český e-born časopis, který se zapojuje do nového systému URN:NBN řízeného Národní knihovnou ČR a jejím resolverem.

ZAUJALO NÁS…

NOVÉ KNIHY O TRNAVSKEJ UNIVERZITE

V uplynulom roku 2012 si Trnavská univerzita v Trnave pripomenula 20. výročie svojho obnovenia. Pri tejto príležitosti sa uskutočnilo množstvo podujatí pripomínajúcich si túto skutočnosť. Príspevkom Univerzitnej knižnice Trnavskej univerzity bola organizácia slávnostnej prezentácie troch publikácií týkajúcich sa Trnavskej univerzity z rôznych uhlov pohľadu.

Nový zrekonštruovaný priestor budovy Trnavskej univerzity – atrium sa stal pôsobivým miestom konania dôstojnej pocty ku knihám - prameňom poznania.

Návštevníci podujatia sa mohli zoznámiť s druhým doplneným vydaním knihy autora Alojza Zelligera *Pantheon Tyrnaviense*, ktorého editormi sú Peter Blaho a Alžbeta Hološová. Tento vydavateľský počin rozšíri okruh čitateľov Zelligerovho trnavského literárneho panteónu, zachytávajúceho prehľad písomnej produkcie vydavateľstiev mesta Trnavy od roku 1578 do roku 1930.

Alžbeta Hološová je aj zostavovateľkou monografie *Trnavská univerzita vo svetle dejín* a jej nemeckej verzie *Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*. Uvedená monografia kolektívu autorov zo Slovenska, Čiech, Rumunska a Talianska dopĺňa doterajší výskum v dejinách pôvodnej i obnovenej Trnavskej univerzity.

Autormi tretej prezentovanej publikácie *Insígnie a akademické obrady Trnavskej univerzity* sú Marián Manák a Adriana Krupová. Ide o formou i obsahom ojedinelú publikáciu, reflektujúcu tradičné hodnoty a prvky univerzitného vzdelávania.

Na podujatí s príhovormi vystúpili rektor univerzity Marek Šmid a prorektor univerzity Ladislav Csontos. Publikácie predstavili šéfredaktor vydavateľstva Typi

Universitatis Tyrnaviensis Jozef Molitor a riaditeľka Ústavu dejín Trnavskej univerzity Alžbeta Hološová.

Rovnakú pozornosť ako prezentovaným publikáciám venovali prítomní účastníci aj autorom, editorom a zostavovateľom, ktorí sa okrem iného vyznali zo svojej lásky ku knihám, rodnému kraju, k svojmu vzťahu k móde či naplneniu detského sna.

O príjemné hudobné osvieženie sa postarala študentka gymnázia Kristína Kráľovičová hrou na saxofón.

S potešením možno konštatovať, že do kolekcie poznatkov o dejinách Universitas Tyrnaviensis nedávno pribudla ďalšia publikácia autoriek Alžbety Hološovej a Henriety Žažovej *Dejiny observatória na Trnavskej univerzite 1756 – 1785*, dokumentujúca činnosť unikátneho pracoviska známeho i za hranicami Uhorska.

Všetky uvedené knižné publikácie sú k dispozícii v knižničnom fonde Univerzitnej knižnice Trnavskej univerzity a zostáva len dúfať, že si nájdu svojich používateľov.

PhDr. Zuzana Martinkovičová,
Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity v Trnave
kniznica@truni.sk

POĽSKÉ KNIHOVNÍCTVO AKTUÁLNE/ *POLISH CURRENT LIBRARIANSHIP*

Mlejová, Helena, Mestská knižnica v Bratislave
helena.mlejova@mestskakniznica.sk
Tóthová, Daniela, Malokarpatská knižnica v Pezinku
daniela.tothova@kniznicapezinok.sk

Abstract: *This paper informs about lectures given by Dr. Maja Wojciechowska a Dr. Jolanta Laskowska, on the library management and marketing, e-books and children and youth reading in the digital age in Polish libraries. The Gdansk University lecturers came to the Department of Librarianship and information Science, Faculty of Philosophy, Comenius University in Bratislava via staff mobility section of the Erasmus LLP program.*
Keywords: *children and youth reading, e-books, ERASMUS, management, marketing, Polish librarianship, lectures.*
Kľúčové slová: *čítanie detí a mládeže, e-knihy, ERASMUS, manažment, marketing, poľské knihovníctvo, prednášky.*

Katedra knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave organizovala v dňoch 23. 4. – 25. 4. 2013 prednášky poľských kolegýň, ktoré sa realizovali v rámci učiteľských mobilít programu LLP Erasmus. Dr. Maja Wojciechowska a Dr. Jolanta Laskowska z Gdanskej Univerzity predniesli počas troch dní šesť prednášok na aktuálne knižničné témy, ktorým sa vo svojej akademickej praxi venujú. Prednášky boli určené študentom knižničnej a informačnej vedy ako aj odbornej verejnosti. Na úvod prednášok Dr. J. Laskowska prítomným predstavila sídlo Gdanskej univerzity, mesto Gdansk, ktoré tvorí s mestami Sopot a Gdyňa takzvané Trojmesto ležiace nad Gdanskou zátokou v Baltskom mori. Porozprávala o zaujímavostiach mesta, jeho pamiatkach, o univerzite, na ktorej obidve prednášajúce pôsobia a zameraní štúdia knihovníctva. Predstavila modernú akademickú knižnicu, ktorá je súčasťou rozsiahleho univerzitného areálu. Svoje rozprávanie ukončila pozvaním do tohto pekného prímorského mesta. Prvá prednáška Dr. J. Laskowskej *Personal controlling as a management tool for library staff in the example of selected Polish libraries* sa venovala personálnemu controllingu ako manažérskemu nástroju v prostredí knižníc. Prednášajúca vysvetlila rozdiel medzi kontrolou a controllingom. Kým kontrola je zameraná na analýzu a hodnotenie niečoho, čo sa už urobilo, na hľadanie a elimináciu chýb, *controlling* je nástroj orientovaný na budúcnosť, nehľadá iba príčiny, odchýlky, ale návrhy riešení, pomoci, inšpirácie. Súčasťou controllingu je plánovanie, rozhodovanie aj kontro-

la. V prednáške bola predstavená aplikácia metód personálneho controllingu na manažérske rozhodovanie v Centrálnej knižnici Univerzity v Gdansku a Mestskej verejnej knižnici v Gdansku, konkrétne na oblasť motivácie pracovníkov a ich dochádzky. Skúmala názory knihovníkov oboch knižníc a metódou SWOT analýzy identifikovala silné a slabé stránky riadenia ľudských zdrojov. Pri výskume zistila rozdiely medzi univerzitnou a verejnou knižnicou, napríklad pri hodnotení úrovne platového ocenenia formou odmien. Univerzitní knihovníci prejavili spokojnosť v 13%, mestskí v 40%. Príčinu vyššej spokojnosti zamestnancov mestskej knižnice vidí aj v tom, že riaditeľ knižnice každoročne oceňuje najlepšieho knihovníka aj finančnou odmenou. Názor na to, že ich plat je malý, prejavilo 79% univerzitných a 67% mestských knihovníkov, názor, že majú príliš vysokú kvalifikáciu 19% univerzitných a 1% mestských, vhodnú kvalifikáciu potvrdilo 78% univerzitných, 85% mestských, spokojných so svojou prácou bolo 57% univerzitných, 85% mestských knihovníkov. Na základe výskumu autorka identifikovala SWOT analýzou silné stránky (stabilita pracovného miesta, platené dovolenky a nemocenské), slabé stránky (málo sociálnych benefitov, nízke platy). Personálny controlling môže vedeniu na základe určenia silných a slabých stránok práce so zamestnancami a na základe zdokumentovania vnímania pracovného miesta a náplne očami zamestnancov pripraviť a odporučiť vhodné metódy riadenia ľudských zdrojov vedeniu. Výskum je jedným z prvých v oblasti personálneho controllingu v poľských knižniciach.

Prednáška Dr. Wojciechowskej *Development of methods of management in polish libraries and centres of information* predstavila výsledky jej výskumu o transformácii manažérskych metód v knižniciach. Výskum prebehol v rokoch 2003 a 2010 v rôznych typoch poľských knižníc. Zámerom bolo zistiť situáciu v implementácii štandardných manažérskych metód v praxi poľských knižníc. Autorka na úvod predstavila najpoužívanejšie manažérske metódy a techniky, mnohé z nich sú určené predovšetkým firmám, ale v knižniciach môžu zefektívniť činnosť, napr. *strategický manažment, manažment marketingu, manažment kvality, znalostný manažment, lean manažment, benchmarking, Just in Time, Delfská metóda*, hodnotenie zamestnancov, riadenie rozvoja schopností, controlling a pod.

Dotazníkom oslovila takmer 1000 poľských knižníc s otázkou, aké metódy riadenia využívajú a aké plánujú využívať. Odpovedalo takmer 300 knižníc. Výsledky ukázali, že väčšina z nich nepoužívala ani neplánovala využívať žiadnu z manažérskych metód. 45 inštitúcií (15,9% z odpovedí) využíva jednu alebo viac metód. Výskum z r. 2003 vyhodnotil ako najčastejšie používané metódy: strategický manažment (31%), manažment kvality (24%) a hodnotenie zamestnancov (20,3%). Menej boli využívané tímová práca orientovaná na úlohu (11,1%), technika kariet (9,2%), benchmarking (9,2%), reengineering (5,5%), znalostný manažment (3,7%). Mnohé knižnice metódy ale systematicky nevyužívali, skôr testovali.

Výskum z rokov 2009-2010 poukázal na zmenu situácie. Na dotazník odpoveda-

lo 92 knižníc, 52 z nich nevyužíva žiadnu z techník. Najviac využívanou technikou bol teamwork (27 knižníc), a hodnotenie zamestnancov (15 knižníc), znalostný manažment (10), strategický manažment (9), competency manažment (9), projektový manažment (po 7 knižníc).

Slabé využívanie manažérskych techník je možné pripísať nízkemu manažérskemu vzdelaniu vedenia knižníc, absencii schopností potrebných na využívanie techník, nedostatku možností na vzdelávanie v tomto smere. Vyskytli sa názory, či zavádzanie manažérskych metód z privátnej sféry bude fungovať vo verejnej (neziskovej) sfére, či je žiaduce posúvať knižnice na úroveň komerčných spoločností.

Ďalší deň vyplnili dve prednášky Dr. Wojciechowskej. Prvá z nich bola na tému *Word of mouth marketing as an instrument of modern library´s propaganda*. Z praxe a výskumov v poľských knižniciach vyplýva, že najefektívnejšie šírenie informácií o činnosti knižnice a jej službách sa realizuje práve formou neformálnej komunikácie, v rámci ktorej ľudia zdieľajú svoje názory a postrehy. Funguje to na psychologickom princípe, že človeka vždy viac ovplyvní to, čo mu pošepká priateľ v porovnaní s oficiálnymi formami propagácie, ktoré sú neosobné. Lídrami v šírení názorov sú osoby, ktorých názor si ceníme, sú pre nás autoritami a máme k nim citový vzťah.

Druhá prednáška *Promotion of Books in Poland* bola zaujímavým prehľadom aktivít, akými sa v Poľsku propagujú knihy a knižnice. Reklama má mnoho foriem a cieľom je efektívne využiť práve tie, ktoré majú na ľudí aktuálne najväčší dosah. Významným spôsobom propagácie sú každoročné knižné veľtrhy, ktoré sa realizujú v rôznych miestach a poskytujú priestor knižniciam, profesijným organizáciám a ich vydavateľstvám, aby sa prezentovali a poskytli o sebe obraz širokej verejnosti. K ďalším zaujímavým formám reklamy, ktorý sa v Poľsku realizoval, bol vlak s vagónom, v ktorom bola knižnica, alebo aj kalendár, ktorý s atraktívnymi študentkami knihovníčkami, ktoré propagujú verejné knižnice.

Posledný deň mali priestor dve prednášky

Dr. Jolanta Laskowska

Dr. Maja Wojciechowska

Dr. Jolanty Laskowskej – téma *E-book – competition or complement to printed book* bola pre všetkých veľmi atraktívna a kolegyňa do diskusie zapojila aj študentov. Hodnotili prednosti a nedostatky e-kníh, spôsoby ich čítania z rôznych zariadení, formy zabezpečenia a získavania e-kníh. V rámci komunikácie sme zhodnotili, že stále viac ľudí uprednostňuje čítanie klasických kníh, najmä v prípade beletrie a vo všeobecnosti pri čítaní dlhých textov. E-texty sú uprednostňované v prípade odborných článkov a textov, ktoré sú kratšie.

V prednáške *School libraries and reading of youth in the age of digital information* bolo kľúčovým problémom čítanie, resp. nečítanie detí a mládeže vo veku digitálnych informácií. Významným faktorom vplyvu sú najmä rodina a čítanie. Rovnako ako u nás, aj v Poľsku sa realizujú výskumy čítania, ktoré sa okrem iného venujú motívom a frekvencii čítania. Situácia je podľa výsledkov nepriaznivá, číta stále menej detí, keďže nemajú vzory v rodine a neskôr v školskom prostredí čítajú povinnú literatúru z donútenia.

Prednášky boli pre nás všetkých zaujímavým exkurzom do poľského prostredia knižníc, ktoré je nám blízke a v mnohom podobné. Zároveň sa od nich máme čím inšpirovať a učiť, keďže svojimi aktivitami napredujú výraznejšie ako my, aj keď vychádzali z približne rovnakých spoločenských podmienok.

MOSKVA – BANSKÁ BYSTRICA. SPOLOČNÝ MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ SEMINÁR/*MOSCOW – BANSKA BYSTRICA. JOINT INTERNATIONAL SCIENTIFIC SEMINAR*

PhDr. Oľga Doktorová, ŠVK Banská Bystrica
veduci.or@svkbb.eu

Abstract: *Free time is a special part of a human's life at all ages. Youth, in their free time, is often negatively influenced, what is increasingly becoming a problem of the whole society. An indispensable task for libraries is to make a positive impact on the lives of young people and contribute and strengthen the role of prevention of these negative phenomena such as addiction, alcoholism, or drugs. This issue was also discussed by a paper from international Russian - Slovak seminar.*
Keywords*: scientific seminar, children and youth, cooperation*
Kľúčové slová: *vedecký seminar, deti a mládež, spolupráca*

Medzinárodná spolupráca knižníc v rámci kultúrnej spolupráce má mnohostranné podoby. Nie je výnimkou, že napriek obmedzeným finančným možnostiam sa mnohé aktivity úspešne realizujú, a to nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

V rámci medzinárodnej spolupráce a na základe bilaterálnej dohody na rok 2013 o spolupráci sa v rámci partnerských vzťahov so Štátnou vedeckou knižnicou v Banskej Bystrici uskutočnil v máji 2013 v Centrálnej univerzálnej vedeckej knižnici N. A.

Nekrasova v Moskve spoločný medzinárodný vedecký seminár Moskva – Banská Bystrica pod názvom *Prevencia negatívnych javov v prostredí mládeže*. Semináru a pracovnej stáži predchádzala dlhodobá príprava v spolupráci s Departmentom kultúry mesta Moskvy a Štátnou rozpočtovou organizáciou kultúry mesta Moskvy – s Centrálnou univerzálnou vedeckou knižnicou N.A. Nekrasova. Obsahom cesty bola aktívna účasť na vedeckom seminári s príspevkami a prezentáciami na tému *Význam a úloha knižnice v procese prevencie negatívnych javov v prostredí detí a mládeže na Slovensku.* Príspevok vychádzal z aktivít, ktoré v zmysle Akčného plánu politiky mládeže a Národného akčného plánu pre deti organizuje a realizuje ŠVK v Banskej Bystrici. Deklaroval pozitívne výsledky knižnice v práci s deťmi a mládežou najmä v zmysluplnom využívaní ich voľného času s cieľom eliminovať rôzne druhy závislostí.

Najmä využívanie všetkých možností, ktoré poskytuje knižnica, či už je to Literárne a hudobné múzeum, jeho expozície a pamätné izby, výstavný priestor Galérie v podkroví alebo divadlo D44 sú prostredím, ktoré je v tomto smere garanciou kvalitnej práce s mládežou. Aj keď má Štátna knižnica v Banskej Bystrici všeobecné vedecké zameranie pre používateľov od 15 roku veku, dáva priestor pre zmysluplné trávenie voľného času deťom a mládeži. Seminár vyzdvihol nemalú úlohu knižníc, múzeí, galérií a centier voľného času, neziskových organizácií, ktoré môžu pozitívne vplývať na život mládeže a prispievať k prevencii a posilňovať úlohy prevencie negatívnych javov v práci s mládežou v úzkej spolupráci s rodinou a školou. V konfrontácií s ruskými kolegami bolo možné porovnávať súčasný stav a praktické výstupy z práce s mládežou pri prevencii negatívnych javov, ktorá je závažnou spoločenskou problematikou ako v Rusku tak aj na Slovensku. Celé podujatie sa realizovalo v režime priameho internetového videoprenosu na knižnično–informačnom portále www.bibliogorod.ru. Účastníkmi seminára boli prezident Medzinárodnej asociácie podpory kultúry Igor Čerkasov, Jevgenia Fadejeva zástupkyňa Národného vedeckého centra pre narkotiká Ministerstva zdravotníctva Ruska, zástupcovia Centrálnej verejnej knižnice V.V. Majakovského zo Sankt Peterburgu, Marína Žukova, riaditeľka Krasnodarskej krajskej knižnice I.F. Varavvy z Krasnodaru, Natália Smyslova, metodička z Centrálnej mestskej knižnice pre mládež M.A. Svetlova z Moskvy a ďalší odborníci a špecialisti, ktorí sa venujú výskumu a prevencii v uvedenej oblasti. Mnohí prezentovali praktické výsledky z práce s mládežou, najmä v oblasti boja proti počítačovým závislostiam, alkoholizmu, narkotikám a pod.

Pozitívne ohlasy a poďakovanie za úspešnú spoluprácu a reprezentáciu nasvedčujú, že v takýchto aktivitách je potrebné pokračovať, pretože sú jednou z reálnych možností konfrontácie práce knižnice, zdrojom získavania skúseností, nových možností spolupráce a cestou k spropagovania knižnice a jej aktivít v zahraničí.

ISSN 1335-7905